

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Αντιλήψεις και νοηματοδοτήσεις αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού.
Μια ποιοτική διερεύνηση»**

Τριμελής Επιτροπή

Δρ. Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ (Επιβλέπουσα Καθηγήτρια)

Λυδία Άννα, Ομότιμη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Μαγγανάς Αντώνιος, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Γεωργία Μπόζιου
Α.Μ.: 3218Μ007

Αθήνα, 2020

Copyright © Γεωργία Μπόζιου, 2020

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

*«Η ανακάλυψη του άνδρα ότι τα γεννητικά του όργανα θα μπορούσαν να
χρησιμεύσουν ως όπλο για τη δημιουργία φόβου, πρέπει να κατατάσσεται ως μία από τις
σημαντικότερες των προϊστορικών χρόνων»*

Brownmiller,S.,(1975). Against our will: Men, Women and Rape. New York: Fawcett Columbine, pp.14-15.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου και Διευθύντρια του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών κα. Τσίγκανου Ιωάννα για την πολύτιμη βοήθεια, υποστήριξη και ενθάρρυνση καθ'όλη τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας παρά τις δύσκολες και πρωτόγνωρες συνθήκες λόγω της πανδημίας του κορονοϊού. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την ομότιμη Καθηγήτρια κα. Λυδάκη Άννα για τις χρήσιμες μεθοδολογικές της συμβουλές καθώς και τον ομότιμο Καθηγητή κ. Μαγγανά Αντώνιο, για τις πολύτιμες γνώσεις και συμβουλές που μου έδωσε απλόχερα όχι μόνον κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας αλλά και καθ'όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον ορισθέντα Αξιωματικό της Διεύθυνσης Ασφαλείας Αττικής για την άψογη συνεργασία, τους Διοικητές των Τμημάτων Ασφαλείας για την πολύτιμη συμβολή και βοήθειά τους και τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω, όλους και τον καθένα ξεχωριστά, τους Αστυνομικούς που με προθυμία δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην εν θέματι έρευνα.

Γεωργία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	8
Abstract	9
Εισαγωγή	10
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ «ΒΙΑΣΜΟΥ»	12
Κεφάλαιο 1ο : Η Εννοιολογική Προσέγγιση του Αδικήματος του Βιασμού	12
1.1. Ο βιασμός: Ιστορική Προσέγγιση.....	12
1.2. Η εξέλιξη του «βιασμού» στην ελληνική Ποινική Νομοθεσία.....	13
1.3. Η σεξουαλική κακοποίηση και το Κοινό Δίκαιο	15
Κεφάλαιο 2° : Η Εμφάνιση του Φαινόμενου του Βιασμού	19
2.1. Προσδιορισμός του όρου και περιγραφή της επίθεσης του βιασμού.....	19
2.2. Το πέραςμα στην εγκληματική πράξη του βιασμού	22
2.3. Τα είδη βιασμού	23
Ατομικός βιασμός.....	23
Ομαδικός βιασμός.	25
Συζυγικός βιασμός.....	26
Βιασμός εν καιρώ πολέμου.	27
2.4. Οι μύθοι και οι στάσεις για το αδίκημα του βιασμού	27
Κεφάλαιο 3° : Θεωρητικές Προσεγγίσεις του Αδικήματος του Βιασμού	31
3.1. Φεμινιστικές προσεγγίσεις	31
3.2. Ψυχολογικές προσεγγίσεις	35
3.3. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις.....	37
3.3.1. Η θεωρία της «αναλογίας των φύλων» (Sex-ratio theory).....	38
3.3.2. Δυναδικοί παράγοντες	39
3.3.3. Η θεωρία της «σχετικής αποστέρησης».	40
3.3.4. Η θεωρία της «κοινωνικής μάθησης».	41
3.3.5. Η θεωρία της «κοινωνικής αποδιοργάνωσης».	41
3.4. Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις.....	42
3.5. Εξελικτικές – Βιολογικές προσεγγίσεις	44
Κεφάλαιο 4° : Η Αντιμετώπιση του Βιασμού από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης	46
4.1. Η εμπειρική καταγραφή του αδικήματος του βιασμού.....	46

4.2. Στάσεις και αντιλήψεις των Αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού διεθνώς	49
ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΒΙΑΣΜΟΥ	53
Κεφάλαιο 1 ^ο : Σκοπός, Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας	53
1.1 Σκοπός έρευνας	53
1.2 Ερευνητικά ερωτήματα	53
1.3 Ο πληθυσμός και τα χαρακτηριστικά του	54
1.4 Οι δυσκολίες του πεδίου της και περιορισμοί έρευνας	55
1.5. Τα εργαλεία και η διαδικασία συλλογής του υλικού	58
1.6. Ανάλυση υλικού	61
Κεφάλαιο 2ο:Ανάλυση και Αποτελέσματα των Ερευνητικών Δεδομένων	63
2.1. Πρόσληψη της νομοθεσίας	63
2.1.1. Γνώμη για το άρθρο 336 Π.Κ. «Βιασμός»	63
2.1.2. Ορισμός και αντίληψη του πληθυσμού της έρευνας περί του αδικήματος του βιασμού	64
2.1.3. Η καθυστέρηση καταγγελίας και η έκβαση της υπόθεσης.....	66
2.2. Πρόσληψη της έννοιας του «Θύματος»	68
2.2.1 Τα χαρακτηριστικά του θύματος	68
2.2.2. Η προσέγγιση του θύματος και αντίστοιχα του Αστυνομικού Οργάνου	69
2.2.3. Απόψεις και αντιλήψεις για το θύμα βιασμού.....	71
2.2.4. Το θύμα και η αναφορά στην Αστυνομία	73
2.2.5. Η προανακριτική διαδικασία	75
2.3. Πρόσληψη της έννοιας του «Δράστη».....	77
2.3.1. Τα χαρακτηριστικά του δράστη.....	77
2.3.2. Απόψεις και αντιλήψεις για το δράστη του βιασμού	77
2.3.3. Η δράση του βιαστή υπό το πρίσμα του Αστυνομικού	78
2.3.4. Η προανακριτική διαδικασία	80
2.4. Νοηματοδοτήσεις των Φορέων του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης (ΣΠΔ)	80
2.5. Πρόσληψη της έννοιας του «Αδικήματος».....	84
2.5.1. Τα χαρακτηριστικά του αδικήματος.....	84
2.5.2. Οι παράγοντες του αδικήματος	86

2.5.3. Η συχνότητα του αδικήματος.....	87
2.6. Πρόληψη και καταστολή του αδικήματος του βιασμού	88
2.7. Τα Στελέχη της «πρώτης γραμμής» του ΣΠΔ: ανάγκες και προτάσεις	90
2.7.1. Η στελέχωση.....	90
2.7.2. Η κατάρτιση των Στελεχών	92
2.7.3. Οι ανάγκες των Στελεχών.....	93
2.7.4. Προτάσεις	95
ΜΕΡΟΣ Γ΄ : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	98
Συζήτηση και συμπεράσματα	98
Επίλογος.....	106
Πηγές - Βιβλιογραφία	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	126
Παράρτημα Ι	126
Παράρτημα ΙΙ	127
Παράρτημα ΙΙΙ.....	134

Περίληψη

Ο ρόλος του Αστυνομικού που βρίσκεται στην «πρώτη γραμμή» και διαχειρίζεται περιστατικά βιασμών αποδεικνύεται κρίσιμος, αλλά δεν έχει μελετηθεί διεξοδικά. Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων και οι νοηματοδοτήσεις των Αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού. Συγκεκριμένα, διερευνάται η εννοιολόγηση του όρου «βιασμός» από τα Αστυνομικά Όργανα και η ταύτισή του με τους όρους του θεσμικού πλαισίου και το κατά πόσο οι προσλήψεις και οι αναπαραστάσεις των Αστυνομικών επηρεάζουν την αντιμετώπιση του εν λόγω αδικήματος όσον αφορά στο θύμα, στο δράστη και στο εγκληματικό επεισόδιο.

Το θέμα προσεγγίστηκε με ποιοτική διερεύνηση. Το εργαλείο που επιλέχθηκε και χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή δεδομένων είναι εκείνο της προσωπικής συνέντευξης οι οποίες διεξήχθησαν με 20 Αστυνομικούς (άνδρες – γυναίκες) που εργάζονται ή είχαν εργαστεί σε Τμήματα Ασφαλείας του νομού Αττικής. Μετά την ολοκλήρωση των μαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων ακολούθησε η απομαγνητοφώνησή τους. Στη συνέχεια, για την ανάλυση των δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, για τη διερεύνηση του θέματος.

Τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δέχονται επιρροές από το ρόλο που τους ανατίθενται από την Αστυνομική Ακαδημία και νιώθουν, σε μεγάλο βαθμό, ότι αν και δεν διαθέτουν τις γνώσεις και τις ικανότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση των πρωταγωνιστών ενός εγκληματικού επεισοδίου, είναι «σωστοί» και αποτελεσματικοί στη δουλειά τους καθώς εφαρμόζουν τις τυποποιημένες διαδικασίες. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες ταυτίζονται με το θεσμικό πλαίσιο της έννοιας του όρου «βιασμός» και πιστεύουν ότι κάθε άνθρωπος μπορεί να είναι θύμα, οποιοσδήποτε θα μπορούσε να είναι δράστης, ενώ το αδίκημα μπορεί να λάβει χώρα οπουδήποτε αρκεί να είναι σε απομονωμένη περιοχή. Επίσης, οι περισσότεροι θεωρούν ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος της κατάρτισης και της εκπαίδευσης των Αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού, ωστόσο η έρευνα δείχνει ότι επιπλέον και η μόρφωση και η εμπειρία είναι σημαντικά, στην εξάλειψη κοινωνικών στερεοτύπων και στην διαπλάτυνση των στάσεων και των αντιλήψεων του Αστυνομικού κατά τη διαχείριση περιστατικών βιασμού.

Λέξεις-κλειδιά: εννοιολόγηση του όρου «βιασμός», αναπαραστάσεις πρωταγωνιστών και εγκληματικού επεισοδίου, «μύθοι βιασμών», εκπαίδευση, μόρφωση, προτάσεις.

Abstract

The role of first responding police officers who manage rape investigations proves to be crucial, but has not been studied in detailed. The purpose of this research is to examine the perceptions and the “meanings” police officers give to the crime of rape. In particular, it examines the interpretation of the term "rape" given by police officers and its identification with the terms of the institutional framework. It also examines whether the perceptions and representations affect the investigation of a rape case in association with the criminal act, the victim and the offender.

The subject was approached through qualitative research. The tool selected and used for the collection of data was through personal interviews of 20 police officers, both male and female, who work or had worked in Security Departments of the Prefecture of Attica. Upon completion of the recorded interviews, these were transcribed into written form in order to proceed to the analysis of the data gathered. The method used to examine the subject was “thematic content analysis”.

The results of the research show that most participants are influenced by the role assigned to them by the Police Academy and feel, to a large extent, that although they do not have the necessary knowledge and skills to manage the “protagonists” of a crime episode, they feel that they are efficient in their work as they apply the standard procedures. Most respondents identify "rape" with its legal definition. They also believe that any person can be a victim of rape and that the offender of this crime could be anyone. Additionally, the offence can take place anywhere as long as it is an isolated area. Furthermore, most officers consider police training to be particularly important for the crime of rape, but the findings of this research also shows that education and experience are similarly important in eliminating social stereotypes and broadening the attitudes and perceptions of police officers while investigating rape cases.

Keywords: conceptualization of the term "rape", police officer representations (criminal case, rape victim, offender), “rape myths”, training, education, suggestions.

Εισαγωγή

Το αδίκημα του βιασμού συγκαταλέγεται στη βιαιότερη μορφή της ανθρώπινης επιθετικότητας με διαχρονικές και παγκόσμιες διαστάσεις. Ανιχνεύεται τόσο στην αρχαιότητα, επηρεαζόμενο από την πατριαρχική δομή της κοινωνίας, όσο και στη σύγχρονη κοινωνία, επηρεαζόμενο από τις στάσεις και την κοινωνικοποίηση των δύο φύλων. Κάθε πολιτισμός περιέχει μορφές βίας, οι οποίες θεωρούνται είτε «φυσιολογικές» είτε «εθιμικές» (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008:3). Το εν λόγω αδίκημα σπάνια καταγγέλλεται και τιμωρείται, και ενώ υπάρχει κατάλληλη νομοθεσία σε ισχύ αυτή εμφανίζει αδυναμίες ως προς την εφαρμογή της.

Με την εξέλιξη του βιασμού στην ελληνική Ποινική Νομοθεσία (άρθρο 336 Π.Κ.), άρχισαν να ποινικοποιούνται και να εγκληματοποιούνται συμπεριφορές που προσβάλλουν τη γενετήσια ελευθερία ανεξάρτητα από το φύλο του δράστη, του θύματος και το είδος των γενετήσιων πράξεων. Παράλληλα, με τον Νόμο 3500/2006, άρθρο 8, εντάσσεται ο συζυγικός βιασμός στη νομοθεσία ενάντια στην ενδοοικογενειακή βία, αναγνωρίζοντας το συζυγικό βιασμό ως αδίκημα. Επιπλέον, ως προς τον ορισμό του «βιασμού», στο άρθρο 336 του Ποινικού Κώδικα (ν. 4619/2019) στην παράγραφο 4, αναφέρεται πλέον και ρητά η προϋπόθεση της απουσίας της συναίνεσης του παθόντος στη σεξουαλική πράξη.

Το φαινόμενο του βιασμού, το οποίο εμφανίζεται ανεξαιρέτως σε όλους τους πολιτισμούς και τις σύγχρονες κοινωνίες και σε όλες τις κοινωνικές τάξεις, αφορά και στα δύο φύλα. Οι επιπτώσεις του βιασμού που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα θύματα, όμοια και στον άνδρα και στη γυναίκα, εκτός από τις ενδεχόμενες σωματικές κακώσεις, έχουν να κάνουν και με τον ψυχολογικό τραυματισμό, ο οποίος μπορεί να επηρεάσει την πορεία της ζωής τους. Ωστόσο, εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι υπάρχουν, ακόμη και σήμερα, στερεότυπα που αφορούν το αδίκημα του βιασμού, το δράστη και το θύμα, τα οποία είναι βαθιά ριζωμένα στη συνείδηση τόσο των μελών της κοινωνίας όσο και των επίσημων φορέων της Ποινικής Δικαιοσύνης, τα οποία μπορεί να επηρεάσουν τις κρίσεις εκείνων που εμπλέκονται σε κάθε στάδιο της άσκησης του επίσημου κοινωνικού ελέγχου.

Η παρούσα μελέτη χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος, γίνεται μια προσπάθεια της θεωρητικής προσέγγισης του αδικήματος του βιασμού, αναφορικά με την εννοιολογική πραγμάτευση του αδικήματος (ιστορικά, νομοθετικά), την εμφάνιση του φαινομένου (προσδιορισμός/περιγραφή του όρου, τα είδη του βιασμού, μύθοι και στάσεις απέναντι στο αδίκημα αυτό), τις σχετικές εγκληματολογικές θεωρητικές προσεγγίσεις (φεμινιστική

προσέγγιση, ψυχολογική, κοινωνιολογική, ανθρωπολογική και εξελικτική-βιολογική) και την αντιμετώπισή του από το Σύστημα της Ποινικής Δικαιοσύνης (εμπειρική καταγραφή, στάσεις/αντιλήψεις σε διεθνές επίπεδο). Στο δεύτερο μέρος, γίνεται η εμπειρική διερεύνηση της διαχείρισης και της αντιμετώπισης του εν λόγω φαινομένου εξετάζοντας, τις στάσεις, τις αντιλήψεις και τις νοηματοδοτήσεις είκοσι Αστυνομικών -ανδρών και γυναικών- της «πρώτης γραμμής» οι οποίοι έχουν χειριστεί περιστατικά βιασμού ή απόπειρας βιασμού. Αρχικά γίνεται αναφορά στον σκοπό, τον σχεδιασμό και τη μεθοδολογία της έρευνας. Το θέμα προσεγγίστηκε με ποιοτική διερεύνηση και για τη συλλογή δεδομένων επιλέχθηκε το εργαλείο της προσωπικής συνέντευξης, ενώ για την ανάλυση αυτών χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου. Τέλος, στο τρίτο μέρος, ακολουθεί η ανάλυση και τα αποτελέσματα των ερευνητικών δεδομένων, τα συμπεράσματα και οι προτάσεις.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι Αστυνομικοί δέχονται επιρροές από το ρόλο που τους ανατίθενται από την Αστυνομική Ακαδημία και αισθάνονται ότι αν και δεν διαθέτουν τις γνώσεις και τις ικανότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση των πρωταγωνιστών ενός εγκληματικού επεισοδίου, είναι αποτελεσματικοί καθώς εφαρμόζουν τις τυποποιημένες διαδικασίες. Επιπλέον, ταυτίζονται με το θεσμικό πλαίσιο της έννοιας του όρου «βιασμός» και πιστεύουν ότι κάθε άνθρωπος μπορεί να είναι θύμα, οποιοσδήποτε θα μπορούσε να είναι δράστης, ενώ το αδίκημα μπορεί να λάβει χώρα οπουδήποτε αρκεί να είναι σε απομονωμένη περιοχή. Ο ρόλος της κατάρτισης και της εκπαίδευσης θεωρείται σημαντικός για τους Αστυνομικούς, ωστόσο η έρευνα δείχνει ότι η μόρφωση και η εμπειρία είναι επίσης σημαντικά ως προς την εξάλειψη κοινωνικών στερεοτύπων και την διαπλάτυνση των στάσεων και των αντιλήψεων του Αστυνομικού κατά τη διαχείριση περιστατικών βιασμού.

Το ερευνητικό μέρος της εργασίας πραγματοποιείται κατόπιν ειδικής έγκρισης από το Τμήμα Συντονισμού και Υποστήριξης της Διεύθυνσης Επικοινωνίας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΑΔΙΚΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ «ΒΙΑΣΜΟΥ»

Κεφάλαιο 1ο : Η Εννοιολογική Προσέγγιση του Αδικήματος του Βιασμού

1.1. Ο βιασμός: Ιστορική Προσέγγιση

Ο «βιασμός» ως εγκληματική πραγματικότητα είναι παλαιός στις ανθρώπινες κοινωνίες. Εντοπίζεται τόσο στην ελληνική αρχαιότητα όσο και στον σύγχρονο πολιτισμό. Ετυμολογικά ο όρος αυτός προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη (*βία*), όπου σημασιολογικά μπορούσε να πάρει τη μορφή είτε της σωματικής δύναμης και της ανδρείας είτε της άσκησης βίας και του εξαναγκασμού (Liddell & Scott, 2007: 237).

Στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, η πατριαρχική κοινωνία είχε δεσπίζουσα θέση και επηρέαζε τη δομή της κοινωνίας σε ό,τι αφορά στις σχέσεις μεταξύ του άνδρα και της γυναίκας. Η γυναίκα αποτελούσε ιδιοκτησία ή αλλιώς περιουσιακό στοιχείο του άνδρα και συνεπώς ο βιασμός θεωρείτο άδικη πράξη εναντίον του κυρίου ή του κατόχου της και όχι της γυναίκας η οποία τον είχε υποστεί. Οι σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων είχαν τη μορφή του γάμου, της παλλακείας και της πορνείας, και ήταν οργανωμένες αποκλειστικά ως προς την ικανοποίηση των ανδρικών αναγκών (Cantarella, 1998:98-100· Δημάκη, 1986: 90-91). Ο νόμος περί γάμου είχε αρχικά τη μορφή της «αρπαγής της γυναίκας» (ένας γάμος μη συναινετικός), αλλά αργότερα εξελίχθηκε στη μορφή «με αγορά συναπτόμενο γάμο» (συμφωνίες μεταξύ των συμβαλλόμενων, ήτοι: απαγωγή και «συγγενών» απαχθείσας) (Δημάκη, 1986:80-85· Mosse, 1993:59-60). Ως παλλακεία χαρακτηρίζεται ο διαρκής σύνδεσμος ανδρών και γυναικών χωρίς πρόθεση γάμου και, τέλος, η πορνεία η οποία αποτέλεσε νόμιμη οικονομική δραστηριότητα και συνεπώς η άσκησή της δεν επηρέαζε τις κοινωνικές ηθικές αξίες (Δημάκη, 1986: 91· Mosse, 1993: 85-87).

Στο Αττικό δίκαιο εμφανίζονται διατάξεις που τιμωρούσαν το βιασμό, τον εξαναγκασμό σε ασέλγεια και την ακούσια απαγωγή, τόσο από τον δράστη όσο και από τους συγγενείς του. Η τιμωρητέα ποινή ήταν χρηματική και αφορούσε οποιοδήποτε πρόσωπο, είτε ελεύθερο είτε δούλο. Σε περίπτωση βιασμού παρθένου, ο γάμος μεταξύ δράστη και θύματος εξάλειφε το αξιόποino της πράξης. Στον νομοθετικό Κώδικα της Γόρτυνος εμφανίζονται διατάξεις όπου τιμωρούσαν τον βιασμό με χρηματικές ποινές οι οποίες ταξινομούσαν σύμφωνα με την κοινωνική θέση του δράστη και του θύματος (Σαρέλη, 1999:43-49).

Στην υπόλοιπη Ευρώπη, κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα, η βαρύτητα της πράξης του βιασμού, αν και τιμωρείτο αυστηρά, είχε διαβαθμίσεις. Το παράπτωμα ήταν βαρύτερο εάν το θύμα θεωρείτο αδύναμο, δηλαδή ο βιασμός ενός ανήλικου κοριτσιού τιμωρείτο αυστηρότερα από το βιασμό μιας ενήλικης γυναίκας. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζε ο βαθμός ηθικής επιρροής του δράστη, δηλαδή αν το αδίκημα διαπράχθηκε από κάποιο άτομο το οποίο από το νόμο έχει κάποια εξουσία επί του ατόμου που βίασε, όπως από τον κηδεμόνα στην προστατευόμενη του (Vigarello, 2001:497). Επιπλέον, οι δικαστές επέτρεπαν τη μήνυση μιας γυναίκας εφόσον υπήρχαν υλικά αποδεικτικά στοιχεία, όπως σωματικές βλάβες και μαρτυρίες (Vigarello, 2001:13).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι παραδοσιακά ο βιασμός μιας γυναίκας θεωρείτο προσβολή για τον άνδρα/σύζυγο διότι μείωνε τον ανδρισμό του. Ομοίως, ο βιασμός εν καιρώ πολέμου, θεωρείτο αποδεκτός καθώς ο βιασμός των γυναικών ήταν ένδειξη κυριαρχίας αλλά και ηθικής ταπείνωσης των ηττημένων (Brownmiller, 1975:32· Vigarello, 2001:32). Συνεπώς, ο ανδρισμός και η τιμή του άνδρα εμφανίζεται έμμεσα μέσω της γυναίκας/συζύγου του. Ωστόσο, η τιμωρία του βιασμού μεταξύ περιοχών και χωρών διέφερε. Τουτέστιν, ανάλογα με αν ο βιασμός αντιμετωπιζόταν ως ιδιωτικό ή δημόσιο αδίκημα, ο δράστης θα έρχονταν αντιμέτωπος είτε με την κατάσχεση της περιουσίας του είτε με την εξορία, τον ακρωτηριασμό ή και το θάνατο.

1.2. Η εξέλιξη του «βιασμού» στην ελληνική Ποινική Νομοθεσία

Κατά την χρονική περίοδο της ελληνικής Επανάστασης το 1824, τέθηκε σε ισχύ το νομοθέτημα το Απάνθισμα των Εγκληματικών, «το οποίο και διατηρήθηκε μέχρι την εισαγωγή του Ποινικού Νόμου» (Σαρέλη, 1999: 52). Στο κεφάλαιο Δ του εν λόγω νομοθετήματος («περί Αμαρτημάτων διαφθειρόντων τα ήθη»), προέβλεπε ως βιασμό (παράγραφος νγ) μόνον τις περιπτώσεις που αφορούσαν τη βίαιη φθορά παρθένου από έγγαμο, ο οποίος τιμωρούνταν με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή (Σαρέλη, 1999: 52). Στη συνέχεια, το 1834, ο Ποινικός Νόμος που τέθηκε σε εφαρμογή (στο κεφάλαιο «Περί βλάβης των ηθών») προέβλεπε το αδίκημα του βιασμού, και συγκεκριμένα με το άρθρο 273ΠΝ «τιμωρούσε τον εξαναγκασμό σε οποιαδήποτε γενετήσια πράξη, ανεξάρτητα από το φύλο του θύματος» (Σαρέλη, 1999:53).

Ως αποτέλεσμα όμως των κοινωνικών και επιστημονικών αλλαγών, τέθηκε σε ισχύ ο Ποινικός Κώδικας (ν. 1492/17-8-1950)¹(Σαρέλη, 1999:54). Σύμφωνα με το άρθρο 336 Π.Κ., το αδίκημα του βιασμού χωρίζεται σε δύο αντικειμενικές υποστάσεις και η ποινική ευθύνη διαφέρει ανάλογα με το «αν υπήρξε εξαναγκασμός σε συνουσία, οπότε θύμα είναι πάντοτε γυναίκα» και αν υπήρξε εξαναγκασμός σε άλλες ασελγείς πράξεις, όπου η ποινή είναι ελαφρότερη ανεξάρτητα από το φύλο του δράστη ή του θύματος (άρθρο 337 Π.Κ.)² (Σαρέλη, 1999:54).

Με τη νομοθετική μεταβολή του ν. 1419/1984, άλλαξε η νομοτεχνική φυσιογνωμία του εν λόγω αδικήματος. Συγκεκριμένα ποινικοποιούνται συμπεριφορές οι οποίες προσβάλλουν τη γενετήσια ελευθερία αλλά και την οικονομική εκμετάλλευση της γενετήσιας ζωής. Επιπλέον, ο βιασμός τυποποιείται ανεξάρτητα από το φύλο του δράστη ή του θύματος και το είδος των εξαναγκαζόμενων γενετήσιων πράξεων, σε ενιαίο έγκλημα, και επίσης τυποποιείται, ως διακεκριμένη μορφή βιασμού, ο ομαδικός βιασμός (άρθρο 336 παρ.2 Π.Κ.) και η προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας (άρθρο 337 Π.Κ.) (Σαρέλη, 1999: 55-56).

Παρά τις όποιες αλλαγές στην νομοθεσία δεν απαλείφεται η λέξη «εξώγαμη» από τη παράγραφο 1 του άρθρου 336 ΠΚ του Ν. 1419/84. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι, «οποίος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη» (ΦΕΚ Α'28/1984, σ.216). Εμμέσως πλην σαφώς είναι εμφανής η μη νομική προστασία του θύματος κατά του συζυγικού βιασμού. Ο νομικός ορισμός του εν λόγω εγκλήματος επικεντρώνεται στη βία και στην αντίσταση, παραμερίζοντας το δικαίωμα της συγκατάθεσης στην σεξουαλική πράξη. Συνεπώς, ο νομοθέτης, αφήνει να εννοηθεί ότι η βίαιη σεξουαλική συνουσία στο πλαίσιο του γάμου δεν μπορεί να θεωρηθεί βιασμός και με αυτόν τον τρόπο η γυναίκα φαίνεται σαν να θεωρείται ως ιδιοκτησία του συζύγου της ο οποίος έχει το δικαίωμα επιβολής της εξουσίας του πάνω της.

Όμως, με τον νόμο 3500/2006 στο άρθρο 8, γίνεται αντικατάσταση της παραγράφου 1 του άρθρου 336 Π.Κ. ως εξής: «όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου

¹ Το άρθρο 336 Π.Κ. του ν. 1492/17-8-1950, ορίζει το αδίκημα του βιασμού ως «ο δια σωματικής βίας ή δι' απειλής σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζων θήλυ εις εξώγαμον συνουσίαν τιμωρείται δια καθειρξεως» (ΦΕΚ Α'182/1950, σ. 991)

² Το άρθρο 337 Π.Κ. του ν. 1492/17-8-1950, ορίζει τον εξαναγκασμό σε ασελγεια ως «ο δια σωματικής βίας ή δι' απειλής σπουδαίου και αμέσου κινδύνου εξαναγκάζων θήλυ ή άρρεν εις ανοχήν ή επιχείρησιν ετέρας ασελγούς πράξεως τιμωρείται δια καθειρξεως μέχρι και δέκα ετών.» (ΦΕΚ Α'182/1950, σ.991).

κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε άλλη ασελγή πράξη ή σε ανοχή της τιμωρείται με κάθειρξη» (ΦΕΚ Α'232/2006, σ.2574), όπου για πρώτη φορά εμφανίζεται η προστασία του θύματος κατά του συζυγικού βιασμού. Όμως, η διαιώνιση των στερεοτύπων και των πάγιων κοινωνικών αντιλήψεων περί «συζυγικών καθηκόντων» εμφανίζονται μέχρι και σήμερα, δυσκολεύοντας έτσι το θύμα να ορίσει τη σεξουαλική βία ως βιασμό αλλά παράλληλα και η κοινωνία να αποδεχτεί αυτή τη μορφή του βιασμού.

Η ανοχή του «χθες» σε ό,τι αφορά στη σεξουαλική βία, σε σύγκριση με το «σήμερα» δείχνει να έχει απομακρυνθεί, καθώς υπάρχει περισσότερη ευαισθητοποίηση. Τα πρότυπα της επιθετικότητας μεταβάλλονται διαρκώς όπως επίσης και η προσαρμογή των ρυθμίσεων των θεσμών με σκοπό τον έλεγχο της αποτροπής βίαιων πράξεων. Η ένταξη του όρου «συναίνεση» στην παρούσα νομοθεσία (ν.4619/2019), λαμβάνει υπόψη τη βίαιη σεξουαλική συνουσία μεταξύ ερωτικών ζευγαριών εντός και εκτός γάμου και ανεξαρτήτως φύλου, καθώς και άλλες συνθήκες οι οποίες δεν ενέχουν εμφανή σημάδια αντίστασης, όπως το πιθανό «πάγωμα» του θύματος όταν έρχεται αντιμέτωπο με μία σεξουαλική επίθεση ανήμπορο να αντισταθεί.

Η έλλειψη συναίνεσης στη σεξουαλική πράξη αποτελεί αναγνωρισμένο διεθνές πρότυπο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως προς τον προσδιορισμό του βιασμού, και συνεπώς, η έννοια του βιασμού οριοθετείται, σύμφωνα με τον ελληνικό Ποινικό Κώδικα (ν. 4619/2019) στο άρθρο 336, ως εξής:

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου ζωής ή σωματικής ακεραιότητας εξαναγκάζει άλλον σε επιχείρηση ή ανοχή γενετήσιας πράξης τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών. 2. Γενετήσια πράξη είναι η συνουσία και οι ίσης βαρύτητας με αυτήν πράξεις. 3. Αν η πράξη της παραγράφου 1 έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού ή είχε ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος, επιβάλλεται κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών. 4. Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1, επιχειρεί γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη (Lawspot, 2019).

1.3. Η σεξουαλική κακοποίηση και το Κοινό Δίκαιο

Στις αγγλοσαξονικές χώρες, ο νόμος περί βιασμού αναπτύχθηκε μέσω των δικαστικών αποφάσεων καθώς οι δικαστές έβγαζαν ξεχωριστά και ανά περίπτωση αποφάσεις για το τι συνιστούσε το συγκεκριμένο αδίκημα. Αυτή η νομοθετική διαδικασία, γνωστή ως σύστημα Κοινού Δικαίου (Common Law), είναι ένα σύνολο δικαστικών γνώμων, η κάθε μια από τις οποίες αναζητά και ενσωματώνει προηγούμενες δικαστικές γνώμες. Από αυτήν την άποψη, το Κοινό Δίκαιο διαφέρει από το Νομικό Δίκαιο, διότι το πρώτο εξελίσσεται από μεμονωμένες

περιπτώσεις, ενώ το δεύτερο αντικατοπτρίζει μια γενικευμένη υπόθεση (U.S. Department of Justice, 1978: 15).

Αρχικά, ο βιασμός στο Κοινό Δίκαιο συνιστούσε «τη βίαιη και παρά τη θέληση της γυναίκας σαρκική εμπειρία». Δηλαδή, οποιαδήποτε σεξουαλική διείσδυση είναι επαρκής για να ολοκληρωθεί το έγκλημα, εάν τα άλλα στοιχεία είναι παρόντα. Επιπλέον, καθιέρωσε ένα πρότυπο αντίστασης για το θύμα ως μέσο διάκρισης της βίαιης σαρκικής εμπειρίας (βιασμού) από τη συναινετική σαρκική εμπειρία (πορνεία ή μοιχεία, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του θύματος). Όλα ήταν εγκλήματα, αλλά αν η σαρκική εμπειρία ήταν βίαιη, τότε το θύμα διέφευγε την τιμωρία για πορνεία ή μοιχεία (U.S. Department of Justice, 1978: 15).

Στην πορεία, δόθηκε έμφαση στο ζήτημα της «αντίστασης» καθώς θεωρούσαν ότι δηλώνει την εξωτερική εκδήλωση της μη συναίνεσης, ενώ το ζήτημα της «συναίνεσης» παραμερίστηκε καθώς θεωρούσαν ότι υπήρχαν ασάφειες και θολές εντυπώσεις. Τα θύματα θεωρούνταν ότι συναινούσαν εκτός αν οι εγκληματικές περιστάσεις έδειχναν το αντίθετο. Οι ποικίλοι νομικοί ορισμοί του βιασμού βασίζονταν στο αν υπήρχε ή όχι συναίνεση κατά τη διάρκεια της πράξης. Όμως, και ο όρος «συναίνεση» ποικίλει επίσης.³ Γι' αυτό το λόγο επιχείρησαν να επαναπροσδιορίσουν τον όρο βιασμό και να αναγνωρίσουν διάφορες βαθμίδες με ευέλικτες ποινικές κυρώσεις, λαμβάνοντας υπόψη θέματα όπως τη σεξουαλική παρενόχληση των παιδιών και το βιασμό μέσα στον γάμο, και εισάγοντας παράλληλα νέες υπηρεσίες και προγράμματα στήριξης των θυμάτων τέτοιων εγκλημάτων (U.S. Department of Justice, 1978: 1-20).

Ο Καναδάς, είναι ένα παράδειγμα χώρας που δεν χρησιμοποιεί τον όρο «βιασμό» ως ποινικό αδίκημα στον Καναδικό Ποινικό Κώδικα, αλλά αντικαταστάθηκε από άλλους όρους όπως για παράδειγμα, «σεξουαλική κακοποίηση», «σεξουαλική επαφή χωρίς συναίνεση» και «εγκληματική σεξουαλική συμπεριφορά». Το 1983, ο Ποινικός Κώδικας του Καναδά τροποποιήθηκε για να αντικαταστήσει τα εγκλήματα βιασμού με τρία νέα αδικήματα

³ Για παράδειγμα, οι ανήλικοι θεωρούνται πολύ νέοι για να συναινούν σε σεξουαλικές πράξεις με ενήλικα άτομα, καθώς ο νόμος ορίζει ηλικία συγκατάθεσης. Επιπλέον, η συναίνεση δεν θεωρείται έγκυρη εάν λαμβάνεται είτε με καταναγκασμό είτε από άτομο που δεν έχει τη δυνατότητα να κατανοήσει τη φύση της πράξης, όπως το νεαρό της ηλικίας, κάποια νοητική αναπηρία ή χρήση ουσιών (Lakin Afolabi: Law Professional Cooperation, 2019).

σεξουαλικής επίθεσης, τα οποία επικεντρώνονται στη βία, παρά στη σεξουαλική, φύση του αδικήματος (Brennan & Taylor-Butts, 2008: 7).⁴

Αρχικά, χρησιμοποίησαν τον όρο **σεξουαλική επίθεση** (Sexual Assault) για να αναφερθούν σε όλα τα περιστατικά ανεπιθύμητης σεξουαλικής δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών επιθέσεων (απόπειρα βιασμού) και της σεξουαλικής επαφής (βιασμός). Ο Ποινικός Κώδικας του Καναδά περιλαμβάνει τρία διαφορετικά επίπεδα σεξουαλικών αδικημάτων⁵: **Σεξουαλική επίθεση - Επίπεδο 1 (s.271)**: Μια επίθεση που διαπράττεται σε συνθήκες σεξουαλικής φύσης, έτσι ώστε να παραβιάζεται η σεξουαλική ακεραιότητα του θύματος. Το επίπεδο 1 αφορά μικρούς ή καθόλου σωματικούς τραυματισμούς του θύματος. **Σεξουαλική επίθεση - Επίπεδο 2 (s.272)**: Σεξουαλική επίθεση με όπλο, απειλές ή πρόκληση σωματικής βλάβης. **Σεξουαλική επίθεση με βαρεία σωματική βλάβη - Επίπεδο 3 (s.273)**: Σεξουαλική επίθεση που έχει ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό, τον ακρωτηριασμό ή και την παραμόρφωση ή θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή του θύματος (Canada: Justice Laws Website, 2020).

Συνεπώς, στο αδίκημα της **σεξουαλικής επίθεσης** δίνεται ένα ευρύτερο νόημα καθώς χρησιμοποιούνται γενικότεροι όροι και περιλαμβάνονται περισσότερες ανεπιθύμητες σεξουαλικές δραστηριότητες, όπως η αρπαγή (sexual grabbing), το φιλί, τα χάδια, καθώς επίσης και ο βιασμός. Πολλοί, ίσως σκεφτούν ότι εφόσον το αδίκημα του βιασμού, ως όρος, δεν αναγράφεται στον Ποινικό Κώδικα του Καναδά, άρα είναι και νόμιμο. Ο παραπάνω συλλογισμός δεν υφίσταται καθώς στο πλαίσιο της σεξουαλικής επίθεσης, ο βιασμός θεωρείται ένα από τα παραδείγματά της. Δηλαδή, το άτομο που διαπράττει το αδίκημα του βιασμού θα κατηγορηθεί, σύμφωνα με τον Καναδικό Ποινικό Κώδικα, για σεξουαλική επίθεση (Lakin Afolabi: Law Professional Corporation, 2018· Women's Legal Education and Action Fund, 2019).

Επιπλέον, η σεξουαλική δραστηριότητα είναι νόμιμη μόνον όταν οι δύο πλευρές συμφωνούν. Η συναίνεση ορίζεται στον Ποινικό Κώδικα του Καναδά s. 273.1 (1), ως «η

⁴ Επιπλέον, η νέα νομοθεσία διευκρίνισε ότι άνδρες και γυναίκες θα μπορούσαν να πέσουν θύματα σεξουαλικής επίθεσης, και ο/η σύζυγος ενός θύματος θα μπορούσε πλέον να κατηγορηθεί για σεξουαλική επίθεση (για περιστατικά μέσα στο γάμο) (Brennan & Taylor-Butts, 2008, σ.7).

⁵ Βλέπε πιο αναλυτικά στο: Canada: Justice Laws Website, (2020). Επιπλέον, γίνεται αναφορά και σε **άλλα σεξουαλικά αδικήματα**, που απευθύνονται κυρίως σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Οι παραβάσεις του Ποινικού Κώδικα που περιλαμβάνονται στην κατηγορία αυτή είναι: Σεξουαλική παρενόχληση (s.151), Πρόσκληση για σεξουαλικό άγγιγμα (s.152), Σεξουαλική εκμετάλλευση (s.153), Αιμομιξία (s.155), Πρωκτική συνουσία (s.159) και Κτηνοβοασία (s.160) (Brennan & Taylor-Butts, 2008:7).

εθελοντική συμφωνία για τη συμμετοχή στην εν λόγω σεξουαλική δραστηριότητα» (Canada: Justice Laws Website, 2020). Ο νόμος επικεντρώνεται στο τι πραγματικά σκέφτεται και αισθάνεται ο άνθρωπος τη στιγμή της σεξουαλικής δραστηριότητας. Η σεξουαλική επαφή είναι νόμιμη μόνο αν το άτομο έχει δηλώσει τη συναίνεσή του, είτε το θέτει με λόγια είτε το δείχνει με τη συμπεριφορά του. Η σιωπή ή η παθητικότητα δεν ισοδυναμεί με συγκατάθεση (Women's Legal Education and Action Fund, 2019a).

Οι νόμοι του Καναδά περί σεξουαλικής κακοποίησης θεωρούνται ότι είναι μεταξύ των πιο προοδευτικών στον κόσμο. Οι νόμοι «κατά των βιασμών» αποσκοπούν στην εξισορρόπηση των δικαιωμάτων όλων των εμπλεκομένων: τα δικαιώματα του κατηγορούμενου για μια δίκαιη δίκη, την αλήθεια που επιδιώκει το δικαστήριο (για το κοινό) και το δικαίωμα της ιδιωτικότητας, της ασφάλειας και των ίσων δικαιωμάτων του καταγγέλλοντος. Αυτοί οι νόμοι έχουν σχεδιαστεί κατ' αυτόν τον τρόπο, για να ενθαρρύνουν την αναφορά της σεξουαλικής βίας, αλλά και για να προφυλάσσονται από συλλογιστικές που βασίζονται σε στερεότυπα και μύθους σχετικά με τους καταγγέλλοντες την σεξουαλική κακοποίηση (Women's Legal Education and Action Fund, 2019b).

Κεφάλαιο 2^ο : Η Εμφάνιση του Φαινόμενου του Βιασμού

2.1. Προσδιορισμός του όρου και περιγραφή της επίθεσης του βιασμού

Το αδίκημα του βιασμού είναι παγκόσμιο και διώκεται σε όλες τις κοινωνίες. Δεν αποτελεί ένα απλό έγκλημα «κατά της γενετήσιας ελευθερίας» αλλά αφορά τη συνολική δομή της ύπαρξης του θύματος (Τσαλίκoglου, 1996: 95). Το θύμα βιασμού, είτε γυναίκα είτε άνδρας, βιώνει καταστάσεις ψυχικής αποδιοργάνωσης καθώς ο βιασμός προκάλεσε τη ρήξη της προηγούμενης καθημερινότητάς του.

Ο τρόπος, όμως, με τον οποίο το αδίκημα του βιασμού ορίζεται από το ποινικό νομοθέτη, σύμφωνα με το Π.Κ. 336, διαφέρει από τον τρόπο με τον οποίο το αδίκημα αυτό γίνεται αντιληπτό από το ευρύ κοινό. Ο κοινός άνθρωπος, αντιλαμβάνεται διαφορετικά τον όρο «βιασμό», ο οποίος σύμφωνα με το κυρίαρχο στερεότυπο, «είναι μια ξαφνική και βίαιη σεξουαλική επίθεση, από ένα άγνωστο προς το θύμα άτομο, σε δημόσια και ερημική τοποθεσία, που έχει ως αποτέλεσμα μια ολοκληρωμένη πράξη και τραυματισμό του θύματος που να μπορεί να αποδειχθεί» (Τσιγκρή, 1998: xix). Παρόλα αυτά, ο νομικός ορισμός μετεξελίσσεται ανάλογα με τις κοινωνικο-πολιτισμικές αλλαγές και αντιπροσωπεύει την άποψη της συγκεκριμένης κοινωνίας σε ότι αφορά τη γυναίκα, τον άνδρα και την πολιτισμική εξέλιξη. Όμως, ο ορισμός της κοινής γνώμης είναι στενότερος από αυτόν του ποινικού δικαίου με αποτέλεσμα να μεγαλώνει η απόσταση μεταξύ του νόμου και τις στάσεις και αντιλήψεις του κοινού απέναντι στο φαινόμενο του βιασμού. Επιπλέον, η ορολογία που χρησιμοποιεί ο νομοθέτης προϋποθέτει το κοινό να έχει γνώση του δικαίου κάτι που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση. Έρευνα των Katz και Mazur (1979) έδειξε ότι θύματα που κατέφυγαν στην αστυνομία να αναφέρουν τον βιασμό τους, δεν είχαν κατανοήσει τον νομικό ορισμό.⁶ «Τα θύματα είναι πιθανότερο να ορίσουν ως βιασμό μια τετελεσμένη σεξουαλική επίθεση, σε σχέση με μια απόπειρα» (Τσιγκρή, 1996γ, σ. 458). Το παραπάνω μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα θύματα να μην αναφέρουν συχνά τους βιασμούς τους στις αρμόδιες αρχές παρά μόνον εάν το έγκλημα είναι ιδιαίτερα σοβαρό (Τσιγκρή, 1996α: 627).

Αν και το αδίκημα του βιασμού είναι συνυφασμένο με το γυναικείο φύλο, καθώς τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες, πρόκειται για ένα αδίκημα που αφορά εξίσου και τους άνδρες. Το FBI Uniform Crime Reporting (FBI UCR, 2018), πρόγραμμα πληροφόρησης και στατιστικής για

⁶ Όπως παραπέμπεται από τον Τσιγκρή (1996α: 627-645).

το έγκλημα, αναθεώρησε τον ορισμό του βιασμού έτσι ώστε να συμπεριλαμβάνει και τα δύο φύλα.⁷

Σύμφωνα με τον N. Groth (1979: 2-3), υπάρχουν τρεις βασικοί τρόποι με τους οποίους ένα άτομο μπορεί να αποκτήσει σεξουαλική συνεύρεση με κάποιο άλλο άτομο: μέσω συναίνεσης (διαπραγμάτευση) μέσω πίεσης (εκμετάλλευση) ή μέσω βίας (εκφοβισμός). Μια **συναινετική** σεξουαλική συνεύρεση είναι αυτή στην οποία συμμετέχουν ελεύθερα και τα δύο μέρη ως αποτέλεσμα αμοιβαίου ενδιαφέροντος και διαπραγμάτευσης. Η **μη συναινετική** σεξουαλική συνεύρεση αφορά στην πίεση ή εξαναγκασμό που ασκείται σε ένα απρόθυμο άτομο για σεξουαλική δραστηριότητα από ένα άτομο σε θέση εξουσίας. Σε καταστάσεις πίεσης, το άτομο σε υπερέχουσα θέση εκμεταλλεύεται την ευάλωτη θέση ενός άλλου ατόμου όπου η άρνησή του σε σεξουαλική δραστηριότητα μπορεί να έχει κοινωνικές, οικονομικές ή επαγγελματικές συνέπειες. Τέλος, κύριο χαρακτηριστικό της επιβολής **βίας** είναι ο κίνδυνος τραυματισμού ή σωματικής βλάβης στο θύμα εάν αρνηθεί να συμμετάσχει σε σεξουαλική δραστηριότητα, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο την σωματική του ακεραιότητα. Όλες οι μη συναινετικές σεξουαλικές συνευρέσεις είναι βιαιοπραγίες. Σε περιπτώσεις επιβολής πίεσης, στο θύμα ασκείται σεξουαλική παρενόχληση ή εκμετάλλευση, αλλά σε επιθέσεις βίας, το θύμα θεωρείται θύμα βιασμού.

Μία από τις πιο άμεσες αποφάσεις που πρέπει να πάρει το θύμα, από τη μεριά του, είναι αν θα ενημερώσει ή όχι την αστυνομία για τη σεξουαλική επίθεση που δέχτηκε. Σύμφωνα με την S. Estrich (1987: 17-20), η απόφαση εξαρτάται από: α) τη σχέση του θύματος με τον δράστη και τις συνθήκες της αρχικής τους συνάντησης, β) το μέγεθος της βίας που χρησιμοποιήθηκε από το δράστη και αντίστοιχα το μέγεθος αντίστασης του θύματος και γ) την ποιότητα των αποδεικτικών στοιχείων (απόδειξη διείσδυσης, τραυματισμοί, η διαθεσιμότητα μαρτύρων). Επιπλέον, τα θύματα που τείνουν να αναφέρουν το βιασμό τους στην αστυνομία είναι αυτά που έχουν βιαστεί από αγνώστους, ενώ σημαντικός παράγοντας μη αναφοράς είναι αν υπήρχε

⁷ Το FBI (UCR) Summary Reporting System (SRS), αρχικά όριζε το βιασμό ως «τη βίαιη και παρά τη θέληση της γυναίκας σαρκική εμπειρία», ίδιος ορισμός από το 1927. Στη συνέχεια, αναθεώρησε τον ορισμό αφαιρώντας τον όρο «βίαιη» και μη κάνοντας αναφορά σε φύλο. Αναγνωρίζει ότι ο βιασμός με ένα αντικείμενο μπορεί να είναι το ίδιο τραυματικός. Επιπλέον, περιλαμβάνει και τα άτομα που δεν είναι σε θέση να παραχωρήσουν συναίνεση λόγω προσωρινής ή μόνιμης διανοητικής ή σωματικής ανικανότητας, αναγνωρίζει ότι ένα θύμα μπορεί να είναι ανίκανο να συναινέσει λόγω κατάχρησης ναρκωτικών ή αλκοόλ, όπως και ότι ένα θύμα μπορεί νομικά να μην είναι σε θέση να παράσχει συγκατάθεση. Τέλος, η σωματική αντίσταση δεν απαιτείται για την απόδειξη έλλειψης συναίνεσης (Department of Justice Archives, 2012). Από το 2013, τα στατιστικά στοιχεία συλλέγονται με τον νέο αναθεωρημένο ορισμό (FBI UCR, 2018).

προηγούμενη σχέση με τον δράστη. Οι περισσότερες γυναίκες που αναγκάστηκαν σε σεξουαλική συνέντευξη με άνδρες που γνώριζαν, θεώρησαν τους εαυτούς τους θύματα αλλά όχι σύμφωνα με τον νομικό ορισμό (Estrich, 1987: 11-12). Το παραπάνω μπορεί να εξηγηθεί λόγω των κοινωνικών παραστάσεων που διαχωρίζουν, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους, δύο είδη βιασμών: α) τον «πραγματικό» ή τον «κλασσικό»⁸ βιασμό, που διαπράττεται από κάποιο άτομο άγνωστο προς το θύμα, με τη χρήση κάποιου «όπλου» και καταλήγει στον τραυματισμό του θύματος, και β) τον «απλό» βιασμό, που διαπράττεται από κάποιον που είναι οικείος/γνωστός του θύματος. Η πρώτη περίπτωση είναι αυτή που συνήθως αναφέρεται στις διωκτικές αρχές από το θύμα αλλά και που παράλληλα λαμβάνει τη μεγαλύτερη προσοχή από την ποινική δικαιοσύνη (Estrich, 1987: 11-17).

Η L. Williams (1984: 459-467), σε έρευνά της διαπίστωσε πως από τα 246 θύματα γυναικών που επικοινωνήσαν με το κέντρο διαχείρισης κρίσεων βιασμού, Seattle Rape Relief,⁹ τα 100 δεν είχαν αναφέρει τους βιασμούς τους στην αστυνομία. Στη συνέχεια, συμπέρανε ότι τα θύματα ήταν πολύ πιο πιθανό να αναφέρουν το περιστατικό αν τα χαρακτηριστικά της επίθεσης είχαν την μορφή ενός «πραγματικού» βιασμού. Ενώ λιγότερες πιθανότητες αναφοράς βιασμών ήταν περιπτώσεις που ο βιασμός διαπράχθηκε από γνωστούς, φίλους ή συγγενικά πρόσωπα και που έλαβε χώρα σε κοινωνικά πλαίσια υπό τη χρήση της απειλής, χωρίς εμφανή σημάδια βίας. Ανασταλτικός παράγοντας αναφοράς είναι ο φόβος για τυχόν αντίποινα από τον δράστη, η ντροπή, ο φόβος στιγματισμού, ο φόβος να μη γίνει πιστευτό το συμβάν, η αυτοενοχοποίηση ή η επιθυμία προστασίας των κοντινών προσώπων του θύματος (οικογένεια, φίλοι) ή και του ίδιου του δράστη. Και ενώ οι έρευνες θυματοποίησης παρέχουν πληροφορίες για ορισμένους από τους παράγοντες που επηρεάζουν την προθυμία των γυναικών να αναφέρουν τον βιασμό τους, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό δραστών οι οποίοι δεν περνούν το κατώφλι της ποινικής δικαιοσύνης (σε οποιοδήποτε επίπεδο), γεγονός το οποίο δυσκολεύει τον εντοπισμό των χαρακτηριστικών αυτής της δύσκολα ανιχνευθείσας ομάδας (Scully, 1994: 3-4).

Η μεταβολή των νόμων περί βιασμού στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και σε πολλές άλλες χώρες, αντικατοπτρίζει τις μεταβαλλόμενες ιδέες για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, καθώς και τον επαναπροσδιορισμό του ίδιου του βιασμού. Το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας

⁸ Ο όρος «κλασσικός» χρησιμοποιείται από τους: L. Williams (1984: 459-467) και D. Scully (1994: 3-4).

⁹ Το Seattle Rape Relief, ήταν το πρώτο Κέντρο θυμάτων βιασμένων γυναικών στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής το οποίο διοργανώθηκε την Άνοιξη του 1972 από μια ομιλία για το βιασμό και έκλεισε στις 22 Ιουνίου 1999. (Long, 1999).

του 1960 και 1970 συνέβαλε στην προώθηση αυτών των αλλαγών καθώς κατά την φεμινιστική άποψη η οποία προωθήθηκε ο βιασμός είναι ένα έγκλημα βίας που απειλεί όλες τις γυναίκες και πρόκειται για ένα σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα (Smith, 2004: x).

2.2. Το πέρασμα στην εγκληματική πράξη του βιασμού

Πολλοί άνθρωποι έχουν σκεφτεί πως ένας συνηθισμένος άνδρας ενδέχεται να διαπράξει έναν βιασμό εάν ξαφνικά τον κυριεύσει μια ανεξέλεγκτη σεξουαλική παρόρμηση. Δηλαδή, αν ένας άνδρας που περπατάει αμέριμος στο δρόμο, συναντήσει ξαφνικά μια όμορφη και προκλητικά ντυμένη γυναίκα, θα κυριευτεί από μια ανεξέλεγκτη σεξουαλική παρόρμηση και θα τον κάνει να της επιτεθεί. Το παραπάνω, είναι ένα απλό παράδειγμα ψευδούς μύθου για το αδίκημα του βιασμού.

Σε έρευνά του ο M. Amir (1971), μελέτησε 646 περιπτώσεις βιασμών στην περιοχή της Φιλαδέλφειας (Πενσυλβανία) και συγκεκριμένα μελέτησε 1.292 δράστες που συμμετείχαν είτε σε «απλό» είτε σε «πολλαπλό» βιασμό (Amir, 1975:43). Η έρευνα αποκάλυψε ότι η πλειονότητα των βιασμών που διαπράττονται είναι προμελετημένοι. Το 71% των βιασμών ήταν εξολοκλήρου ή εν μέρει προγραμματισμένοι εκ των προτέρων, ενώ το 43% αφορούσε ομαδικούς βιασμούς (Amir, 1975: 53). Επιπλέον, ο Amir διαπίστωσε ότι στο 82% των περιπτώσεων οι δράστες και τα θύματα ζούσαν στην ίδια περιοχή ενώ στο 68% των περιπτώσεων παρατηρήθηκε το «*τρίγωνο της γειτονίας*» όπου οι δράστες ζούσαν στην περιοχή του θύματος αλλά και του εγκλήματος. Επίσης, παρατηρήθηκε «*τρίγωνο κατοικίας και κινητικότητας*» όπου ο τόπος του εγκλήματος ήταν η περιοχή κατοικίας του δράστη αλλά όχι του θύματος, και τέλος, παρατηρήθηκε το «*τρίγωνο έγκλημα και κινητικότητα*», όπου στο 4% των περιπτώσεων, οι δράστες και τα θύματα διέμεναν στην ίδια περιοχή αλλά το έγκλημα διαπράχθηκε εκτός των ορίων της περιοχής της κατοικίας τους (Amir, 1975: 48).

Η διαπίστωση του Amir μπορεί να προσεγγισθεί μέσω των θεωριών των *καθημερινών δραστηριοτήτων* (Routine Activity) των Cohen L. και Felson M. (1979: 588-608) και της *ορθολογικής επιλογής* (Rational Choice) των Cornish D. και Clarke R. (1987: 933-947).

Η θεωρία των *καθημερινών δραστηριοτήτων* επικεντρώνεται στην ευκαιριακή δομή της εγκληματικής ενέργειας που διαμορφώνεται από τρεις παράγοντες: ενός δράστη με κίνητρο, ενός κατάλληλου στόχου (θύμα) και την απουσία ικανής προφύλαξης του στόχου. Η δράση του εγκληματία στηρίζεται σε κάποιο κίνητρο που συνήθως είναι κάποιο όφελος, όπως οικονομικό ή ψυχαγωγικό, αλλά και στη σεξουαλική βία, ανάλογα με την περίπτωση, το κίνητρο είναι η

κυριαρχία μέσω της σεξουαλικής ικανοποίησης. Η θεωρία της *ορθολογικής επιλογής* υποστηρίζει ότι το έγκλημα είναι αποτέλεσμα ορθολογικών αποφάσεων που λαμβάνουν οι δράστες σταθμίζοντας τα οφέλη, το κύρος και την ικανοποίηση. Η ορθολογικότητα των κινήτρων του δράστη δεν διαφοροποιείται από εκείνη του μη δράστη, όμως διαφέρει ως προς την υποκειμενική διάσταση του αδικήματος (Cornish & Clarke, 1987: 935). Ο σεξουαλικός εγκληματίας μπορεί να είναι το «παιδί της διπλανής πόρτας». Δεν έχει καμία σημαντική διαφορά από όλους τους υπόλοιπους άνδρες, κάτι που μάλλον θέτει υπό αμφισβήτηση την κοινωνία στην οποία συνηθισμένοι άνδρες δύναται να είναι βιαστές (Medea, & Thompson, 1968: 30). Έτσι, ο δράστης του εγκλήματος του βιασμού, σταθμίζει τα οφέλη όσον αφορά την επιδίωξη της ικανοποίησης της εσωτερικής του επιθυμίας. Η επίτευξη της κυριαρχίας και του έλεγχου του προσδίδουν ένα αίσθημα κύρους και μέσω της μετατροπής της επιθετικότητας σε «ερωτικοποίηση» (eroticized), ο δράστης αποκτά ευχαρίστηση ανεξάρτητα από το αν επιτυγχάνεται ή όχι η σεξουαλική επαφή (Groth, 1979: 12-13).

2.3. Τα είδη βιασμού

Ατομικός βιασμός.

Η πλειονότητα των βιασμών που διαπράττονται ανήκουν στην κατηγορία του ατομικού βιασμού (Π.Κ. 336§1). Στη βιβλιογραφία γίνεται διάκριση μεταξύ του «πραγματικού» βιασμού που συμβαίνει μεταξύ αγνώστων και η αντίσταση του θύματος είναι σθεναρή και τον «απλό» βιασμό που συμβαίνει μεταξύ γνωστών και η αντίσταση του παθόντος είναι ελάχιστη έως ανύπαρκτη. Επιπλέον, στην κατηγορία των ατομικών βιασμών εντάσσονται και: ο *βιασμός ανηλίκου*, ο *αιμομικτικός βιασμός*, και ο *βιασμός μεταξύ ανδρών*.

Η σεξουαλική κακοποίηση του παιδιού μπορεί να γίνει είτε από ενήλικα είτε από έφηβο είτε από παιδί (Π.Κ. 339§1&2)¹⁰. Τόσο τα κορίτσια όσο και τα αγόρια είναι

¹⁰ Το Άρθρο 339 του Ποινικού Κώδικα (Νόμος 4619/2019) «Γενετήσιες πράξεις με ανηλίκους ή ενώπιόν τους»: 1. «Όποιος ενεργεί γενετήσια πράξη με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών ή το παραπλανά με αποτέλεσμα να ενεργήσει ή να υποστεί τέτοια πράξη τιμωρείται, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί βαρύτερα με το άρθρο 351Α, ως εξής: α) αν ο παθών δεν συμπλήρωσε τα δώδεκα έτη, με κάθειρξη, β) αν ο παθών συμπλήρωσε τα δώδεκα αλλά όχι τα δεκατέσσερα έτη, με κάθειρξη έως δέκα έτη και γ) αν συμπλήρωσε τα δεκατέσσερα έτη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. 2. Οι γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανηλίκων κάτω των δεκαπέντε ετών δεν τιμωρούνται, εκτός αν η μεταξύ τους διαφορά ηλικίας είναι μεγαλύτερη των τριών ετών, οπότε μπορούν να επιβληθούν μόνο αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα.» (Lawspot, 2019).

πιθανό να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση από πολύ νεαρή ηλικία. Η σεξουαλική παιδική κακοποίηση, αφορά κυρίως το ανδρικό φύλο και λιγότερο τις γυναίκες. Στην περίπτωση αυτή οι δράστες πάσχουν από έλλειψη ενσυναίσθησης (empathy) και έχουν χαμηλή αυτοπεποίθηση (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 18).

Ο *αιμομικτικός βιασμός*, αφορά τις περιπτώσεις που το αδίκημα διαπράττεται από συγγενικό πρόσωπο. Πρόκειται για ένα σύνθετο φαινόμενο που εμπεριέχει επιθετικότητα, εξάρτηση και φόβο εγκατάλειψης. Τα συνηθέστερα αιμομικτικά περιστατικά που αναφέρονται και ανιχνεύονται από την αστυνομία συμβαίνουν μεταξύ πατέρα και κόρης (Cavallin, 1966: 1132). Σύμφωνα με την American Humane Association (1981), το 86% των δραστών σεξουαλικής κακοποίησης σε αγόρια και το 94% των σεξουαλικών παραβατών κατά των κοριτσιών ήταν από άνδρες (Arthur & Green, 1993, σ. 890-902), ενώ για το έτος 2017, το American Department of Health Care Services (2017: 22), παρουσίασε ότι από το σύνολο των παιδιών που είχαν υποστεί κάποια κακοποίηση, το 8.6% άνηκε στην κατηγορία της σεξουαλικής κακοποίησης.

Ο *βιασμός μεταξύ ανδρών*, είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει συχνότερα από ότι πιστεύεται και αναφέρεται πολύ λιγότερο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, ένας στους 33 άνδρες έχει υπάρξει θύμα βιασμού ή απόπειρας βιασμού, κάποια στιγμή στη ζωή του (Tjaden & Thoennes, 2000: 13). Οι άνδρες που βιάζουν αγόρια και άνδρες είναι στην πλειονότητα τους ετεροφυλόφιλοι. Στην περίπτωση αυτή το κίνητρο βασίζεται περισσότερο στην άσκηση εξουσίας παρά στην σεξουαλική ικανοποίηση. Σε έρευνα που διεξήχθη το 2004 στο Πεντάγωνο, σχετικά με τη σεξουαλική κακοποίηση στο στρατό, κατέδειξε ότι από τις 2.012 πράξεις μεταξύ ανδρών και γυναικών που καταγγέλθηκαν για τα έτη 2002 & 2003, το 9% των θυμάτων ήταν άνδρες (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 8). Τέλος, ένας στους πέντε φυλακισμένους έχει υποστεί βιασμό κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού του, ενώ στις φυλακές των Η.Π.Α., περίπου 250.000 με 600.000 φυλακισμένοι βιάζονται ετησίως. Ο βιασμός, παρέχει στους άνδρες κρατούμενους «το μέσο για να διατηρήσουν τα ιδεώδη των φύλων, δεδομένου ότι ο βιασμός στη φυλακή νομιμοποιεί μια άνιση σχέση μεταξύ τους -την κατασκευή του δράστη ως αρσενικό και το θύμα ως θηλυκό» (Javaid, 2018, σ. 62). Οι Sarrel και Masters (1982: 118) ανέφεραν ότι οι άνδρες θύματα βιασμού, αντέδρασαν κατά τον ίδιο τρόπο στην εμπειρία τους, συναισθηματικά και σωματικά, όπως και οι γυναίκες θύματα. Ανέπτυξαν μια άμεση

ανικανότητα, απώλεια αυτοεκτίμησης και απέρριψαν κάθε είδους οικειότητα (Sarrel & Masters, 1982: 126).

Ομαδικός βιασμός.

Αν και η πλειονότητα των ανδρών δραστών βιασμών ενεργούν μόνοι τους για τη διάπραξη των επιθέσεών τους, σε ορισμένες περιπτώσεις, ο δράστης μπορεί να έχει έναν ή περισσότερους συνεργούς. Επιθέσεις με δύο συνεργούς αναφέρονται ως *ζεύγη βιασμών* και επιθέσεις που εμπλέκονται τρεις ή περισσότεροι επιτιθέμενοι αναφέρονται ως *ομαδικοί βιασμοί* (Groth, 1979: 110).

Σύμφωνα με έρευνα του N. Groth (1979: 110-118) σε 348 άνδρες που καταδικάστηκαν για σεξουαλική βία, διαπιστώθηκε ότι οι άνδρες που διαπράττουν ομαδικούς βιασμούς υποδύονται διαφορετικούς ρόλους κατά τη διάρκεια της συμμετοχής τους, για διάφορους λόγους. Ελάχιστες είναι οι περιπτώσεις που η σεξουαλική επίθεση διενεργείται με τον ίδιο τρόπο από όλους τους δράστες. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων ένας από τους δράστες προκύπτει να έχει την ιδέα της επίθεσης, και αυτός είναι και ο πρώτος που θα βιάσει το θύμα. Ο ρόλος του συνεργάτη είναι να παράσχει στον δράστη επιπρόσθετο θάρρος για τη διάπραξη της επίθεσης και επιπλέον συνεργεί με τον υποκινητή στο να αποκτήσει τον έλεγχο του θύματος. Κατά τη διάρκεια της σεξουαλικής επίθεσης, κάποιοι συνεργοί θα συμμετάσχουν ενεργά και κάποιοι άλλοι όχι. Είναι σαφές, ότι οι ομαδικοί βιασμοί φαίνεται να ικανοποιούν τον υποκινητή ως προς την κυριαρχία και τον έλεγχο όχι μόνον του θύματος αλλά και των συνεργών του, οι οποίοι εκτελούν εντολές. Το θύμα, από την άλλη μεριά, βρίσκεται σε μειονεκτική θέση όχι μόνο σε ότι αφορά τη σωματική υπεροχή των ανδρών αλλά και στον αριθμό των ατόμων.

Τέλος, η δυναμική των *ομαδικών βιασμών* ή των *ζευγών βιασμών* δημιουργείται μέσω των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των συνεργών. Εκτός από τους υποκείμενους παράγοντες του βιασμού όπως η δύναμη, ο θυμός και η ευπάθεια, στους ομαδικούς βιασμούς η σεξουαλική ικανοποίηση δεν είναι ούτε το κίνητρο ούτε η ανταμοιβή, αλλά, πιθανόν να είναι η «συντροφιά»¹¹ με τα άλλα μέλη της ομάδας όπου οι σεξουαλικές πτυχές του εγκλήματος είναι τα μέσα επίτευξης μιας τέτοιας αλληλεπίδρασης και ένας τρόπος συσχέτισης ή/και ανταγωνισμού.

¹¹Με τον όρο «συντροφιά», νοείται το κοινό σημείο αναφοράς ή της ενότητας ή της συσχέτισης της παρέας, συμπεριλαμβάνοντας την αποδοχή και την φιλία μεταξύ τους.

Σύμφωνα με την νομοθεσία, ο ομαδικός βιασμός προβλέπεται στον ελληνικό Ποινικό Κώδικα (Ν. 4619/2019) στο άρθρο 336 §3 όπου αναφέρεται: «αν η γενετήσια πράξη έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών».

Συζυγικός βιασμός.

Ο συζυγικός βιασμός είναι ένα σοβαρό κοινωνικό ζήτημα με το οποίο θίγονται το 10% - 14% όλων των παντρεμένων γυναικών και το 40% - 50% των κακοποιημένων γυναικών (Martin, Taft & Resick, 2007: 329-347). Τα θύματα που αντιστέκονται στον συζυγικό βιασμό συχνά χρησιμοποιούν λεκτικά μέσα αντίστασης. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό των θυμάτων είτε δεν μπορούν, είτε φοβούνται να αντισταθούν στη σεξουαλική επιθετικότητα των συζύγων τους. Άλλες γυναίκες πάλι δεν αντιλαμβάνονται αυτήν την άσκηση πίεσης από τον σύντροφό τους ως βιασμό (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 5).

Ο συζυγικός βιασμός μπορεί να χωριστεί σε δύο κατηγορίες: στον *σεξουαλικό εξαναγκασμό χωρίς σωματική κακοποίηση* και στο *απειλητικό ή επιβεβλημένο σεξ*. Ο *σεξουαλικός εξαναγκασμός χωρίς σωματική κακοποίηση* συνεπάγεται τη χρήση της κοινωνικής και διαπροσωπικής πίεσης από τον δράστη για να επιτύχει τη συγκατάθεση του θύματος σε ανεπιθύμητες σεξουαλικές δραστηριότητες. Το *απειλητικό ή επιβεβλημένο σεξ* περιλαμβάνει τη χρήση ή την απειλή βίας από τον δράστη. Σύμφωνα με τους D. Finkelhor και K. Yllö (1985)¹², η παραπάνω κατηγορία συμπεριλαμβάνει τον *βιασμό συνοδευόμενο από σωματική κακοποίηση* (Battering Rape), τον *βιασμό με εξαναγκασμό* (Force-Only Rape) και τον *βιασμό λόγω εμμονής με το σεξ* (Obsessive Rape).

Αξίζει να σημειωθεί, ότι για πολλούς άνδρες που βιάζουν τις συζύγους τους το εξαναγκαστικό σεξ είναι μια τυπική διαδικασία. Οι γυναίκες που υφίστανται παράλληλα και σωματική κακοποίηση αποφεύγουν να δουν την πραγματικότητα ενός «μαρτυρικού»

¹² Οι D. Finkelhor και K. Yllö (1985: 23,45, 50-54), σύμφωνα με έρευνά τους εξηγούν ότι: στο **βιασμό συνοδευόμενο από σωματική κακοποίηση** (Battering Rape), ο άνδρας που θα κακοποιήσει σωματικά τη σύζυγό του είναι πολύ πιθανό και να τη βιάσει. Το 40% των συνεντευξιαζόμενων γυναικών περιέγραψαν τουλάχιστον ένα τέτοιο περιστατικό. Ο βιασμός είναι η προέκταση της χρόνιας λεκτικής και σωματικής κακοποίησης και, επιπλέον, βιάζονται και με αντικείμενα –ένδειξη θυμού και μίσους κατά των γυναικών. Το 40% των συζυγικών βιασμών είναι **βιασμός με εξαναγκασμό** (Force-Only Rape), όπου στόχος του δράστη είναι να επιτύχει σεξουαλική επαφή χωρίς να τη χτυπήσει και είναι παρακινούμενο από κάποια σεξουαλική διαμάχη. Τέλος, ο **βιασμός λόγω εμμονής με το σεξ** (Obsessive Rape), συμβαίνει μεταξύ παντρεμένων ζευγαριών, όπου οι σεξουαλικές προτιμήσεις του δράστη είναι διεστραμμένες και είναι πρόθυμος να εφαρμόσει βία για να εκπληρώσει τις επιθυμίες του.

γάμου, επινοώντας συνεχώς δικαιολογίες (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 5). Αν και ο σεξουαλικός εξαναγκασμός χωρίς σωματική κακοποίηση εμφανίζεται συχνότερα, η πλειονότητα των ερευνών του συζυγικού βιασμού επικεντρώνεται στο *απειλούμενο* ή *επιβεβλημένο* σεξ (Martin, Taft, & Resick, 2007: 334).

Βιασμός εν καιρώ πολέμου.

Έχει υποστηριχθεί, ότι όταν η δολοφονία θεωρείται όχι μόνο επιτρεπτή αλλά και ηρωική συμπεριφορά, η οποία έχει επικυρωθεί είτε από μια κυβέρνηση είτε από μια «αιτία», χάνεται η διάκριση μεταξύ της αφαίρεσης μιας ανθρώπινης ζωής και των άλλων μορφών ανεπίτρεπτης βίας. Έτσι, και ο βιασμός γίνεται ένα ατυχές αλλά αναπόφευκτο υποπροϊόν του αναγκαίου παιχνιδιού που ονομάζεται πόλεμος (Brownmiller, 1975: 32).

Ο βιασμός εν καιρώ πολέμου δεν δεσμεύεται από όρους όπως ποιοι πόλεμοι είναι «δίκαιοι» και ποιοι «άδικοι». Ο βιασμός ανθίζει σε πολέμους ανεξαρτήτως εθνικότητας ή γεωγραφικής τοποθεσίας. Όταν το 1971 η κυβέρνηση του Μπαγκλαντές ανακήρυξε την ανεξαρτησία της Βεγγάλης (Ανατολικό Πακιστάν), ο στρατός του Δυτικού Πακιστάν στρατεύτηκε εναντίον του Ανατολικού, όπου 3 εκατομμύρια άτομα χάσανε τη ζωή τους και 400,000 γυναίκες πιθανόν να βιάστηκαν. Το 80% ήταν Μουσουλμάνες καθώς αντικατόπτριζαν τον πληθυσμό του Μπαγκλαντές, αλλά δεν εξαιρέθηκαν οι Ινδουίστριες και οι Χριστιανές (Brownmiller, 1975: 80).

Σήμερα, το καταστατικό της Ρώμης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, στο 2^ο Μέρος, άρθρο 7 §1 και άρθρο 8 §2, καθόρισε τον βιασμό –μεταξύ και άλλων αδικημάτων- ως «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας» και ως «έγκλημα πολέμου» (International Criminal Court, 2011). Ο βιασμός, σύμφωνα με την αμερικανική νομοθεσία για τα εγκλήματα πολέμου, 18 U.S. Code § 2441 «War crimes», τιμωρείται με θάνατο ή φυλάκιση (U.S War Crimes Act, 1996). Ωστόσο, ο βιασμός ακόμη και σήμερα παραμένει ως κοινή πράξη πολέμου.

2.4. Οι μύθοι και οι στάσεις για το αδίκημα του βιασμού

Τα φύλα και οι σχέσεις μεταξύ τους κατασκευάζονται με τρόπους που αντικατοπτρίζουν την κοινωνική οργάνωση προερχόμενη από την ιστορία, την οικονομία, την πολιτική και τις κοινωνικές ιδεολογίες (Wade & Tavris, 1994: 121-126). Ζητήματα όπως ποιες ιδιότητες και

συμπεριφορές θεωρούνται «ανδρικές» και ποιες «γυναικείες» καθορίζονται από τις κυρίαρχες ομάδες εντός της ίδιας κοινωνίας.¹³ Οι διαφορετικές προσδοκίες σχετικά με την αποδεκτή συμπεριφορά των ανδρών και γυναικών επηρεάζουν την έκφραση και την αξιολόγηση του φύλου και της σεξουαλικότητάς τους και κοινωνικοποιούνται ανάλογα για να διατηρήσουν αυτές τις προσδοκίες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η συμπεριφορά να είναι ανάλογη, έτσι όπως αρμόζει στο κάθε φύλο, ενισχύοντας τις αποστάσεις μεταξύ τους και συμβάλλοντας στη διαιώνιση των στερεοτύπων (Page, 2008b: 389-411· West & Zimmerman, 1987: 125-151).

Οι μύθοι αποτελούν προκατειλημμένες, επιζήμιες, στερεοτυπικές και ψευδείς κοινωνικές αντιλήψεις που σχετίζονται με το φαινόμενο του βιασμού και τους πρωταγωνιστές του, το δράστη και το θύμα. Σύμφωνα με έρευνα της M. Burt (1980: 218-219), όσο υψηλότερες είναι οι στάσεις του κοινού όσον αφορά στα στερεότυπα των φύλων, στις αντιφατικές σεξουαλικές πεποιθήσεις, στον σεξουαλικό συντηρητισμό και στην αποδοχή της διαπροσωπικής βίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η αποδοχή στους μύθους περί βιασμού. Ο ενστερνισμός αυτών των μύθων και οι συμβουλές πρόληψης του βιασμού ενισχύουν την εσφαλμένη άποψη ότι ο «πραγματικός» βιασμός είναι αυτός που διαπράττεται από αγνώστους. Επιπλέον, ενισχύεται και η «μη αναγνώριση συμπεριφορών που περιλαμβάνουν εξαναγκασμό σε συνουσία ή τέλεση άλλων ασελγών πράξεων ως αξιόποινων, ακόμη και εάν εμπίπτουν στη νομική έννοια του βιασμού» (Πανάγος, 2014: 108-109).

Οι μύθοι για το βιασμό όπως, «οι γυναίκες κάνουν ψευδείς καταγγελίες περί βιασμού», «οι άνδρες δεν πέφτουν θύματα βιασμού», «ο βιασμός είναι φαντασίωση για τη γυναίκα», «οι πραγματικοί άνδρες μπορούν να υπερασπίσουν τον εαυτό τους» (Javaid, 2018, σ. 28), «η αιμομιξία είναι σπάνια», «ο βιασμός μεταξύ ανδρών συμβαίνει μόνο στις φυλακές», «συμβαίνει μόνο μεταξύ αγνώστων», «σύζυγοι δεν βιάζουν συζύγους», «ο βιασμός είναι έγκλημα πάθους», «μόνο οι γυναίκες και οι γκέι πέφτουν θύματα βιασμού» (Ameah, 2013), συμβάλουν στην ενίσχυση των λανθασμένων αντιλήψεων περί βιασμού. Επιπλέον, μύθοι που αφορούν τα θύματα συχνά αναφέρουν ότι: «μόνο τα κακά κορίτσια πέφτουν θύματα βιασμού», «πήγαινε γυρεύοντας», «απολαμβάνουν τους βιασμούς» και «οι γυναίκες ισχυρίζονται τον βιασμό μόνο όταν έχουν δεχτεί απόρριψη ή όταν θέλουν να καλύψουν κάτι» (Burt, 1980, σ. 217-230), ενώ για

¹³ Ιδεολογίες περί «ανδρικής» και «γυναικείας» προσωπικότητας βασίζονται στο κυρίαρχο πατριαρχικό καθεστώς ότι η νοημοσύνη, η δύναμη και η αποτελεσματικότητα είναι ανδρικό προσόν, ενώ η άγνοια, η ευγένεια και η αρετή είναι θηλυκό. Έτσι το νεαρό αγόρι ενθαρρύνεται να γίνει πιο επιθετικό ενώ το νεαρό κορίτσι ενθαρρύνεται να καταστείλει την επιθετικότητά της (Fortier, 1975: 278-281).

τους δράστες αναφέρουν ότι: «ο βιασμός είναι το αποτέλεσμα των σεξουαλικών τους ορμών» (Groth, 1979, σ. 5-6), «δεν είναι Λευκοί», «ανήκουν σε χαμηλές κοινωνικές τάξεις» (Ameh, 2013), «πρόκειται για σύμπτωμα ψυχολογικής δυσλειτουργίας» (Groth, 1979, σ. 5-6)· «υπάρχουν γνωρίσματα που τον διαφοροποιούν από άλλους εγκληματίες» (Τσαλίκογλου, 1996, σ. 99).

Συχνά, οι «μύθοι των βιασμών» προσπαθούν να αποδώσουν μια αιτιολόγηση σε ότι αφορά το δράστη και την ευθύνη της πράξης. Σύμφωνα με τους M. Scott και S. Lyman (1968: 46-62), υπάρχουν δύο είδη αιτιολόγησης: α) η πρόφαση (για να μετριάσει την ευθύνη όταν αμφισβητείται η συμπεριφορά και είναι κοινωνικά αποδεκτό) και β) η δικαιολογία (δέχεται την ευθύνη αλλά αρνείται το ανήθικο της πράξης), τα οποία κάποιο άτομο τα επικαλείται όταν έχει κάνει κάτι «κακό».¹⁴ Στερεοτυπικές φράσεις όπως «έδειχνε ότι της άρεσε» ή «ήταν κακό, αλλά δεν ήμουν ο μόνος υπεύθυνος για ό,τι έγινε» δείχνουν να εκτοπίζεται η ευθύνη από τους δράστες, στην ιδέα ότι είτε ξεπέρασαν το επίπεδο της «ελεγχόμενης» σεξουαλικής διέγερσης είτε ότι τα θύματα ή τα μελλοντικά πιθανά θύματα τείνουν να έχουν την ευθύνη (Page, 2008b: 391· Bart, 1979: 347-357). Συνεπώς, αν τα στερεότυπα των φύλων είναι προϋπόθεση για τη στόχευση συγκεκριμένων ατόμων ως πιθανά θύματα, τότε η αποδοχή της διαπροσωπικής βίας μπορεί να απελευθερώσει τέτοιου είδους συμπεριφορές, με αποτέλεσμα την ενοχοποίηση του θύματος και την από-ενοχοποίηση του δράστη (Burt, 1980: 218-220).

Όταν γίνεται λόγος για το αδίκημα του βιασμού, ο μύθος συμπεριλαμβάνει την πεποίθηση ότι ο βιασμός είναι μια σεξουαλική πράξη παρά μια επίθεση και ότι οι γυναίκες που έχουν υποστεί βιασμό είναι λιγότερο αξιοσέβαστες ή ψεύδονται περί του βιασμού τους (Stewart, Dobbin, & Gatowski, 1996: 159-177). Επιπλέον, ο μύθος θέλει η γυναίκα «να έχει επίγνωση των ανδρικών τάσεων, έτσι, είτε αναλαμβάνει δράση είτε παραμένει παθητική», «να μην ντύνεται προκλητικά γιατί διεγείρει την ανεξέλεγκτη ορμή του άνδρα» και «να μην κυκλοφορεί μόνη το βράδυ χωρίς κάποια ανδρική προστασία» (Page, 2008b, σ. 391). Τα παραπάνω είναι προειδοποιήσεις για πιθανότητα βιασμού περιορίζοντας, αλλά παράλληλα επιδεικνύοντας, το πώς, πότε και πού μπορούν να κυκλοφορούν οι γυναίκες (Stanko, 1997:479-492).

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ως κύριο μέσο πληροφόρησης του κοινού, συμβάλουν σημαντικά στην κατασκευή της ρητορείας σχετικά με τον βιασμό, ενισχύοντας την ανασφάλεια και το αίσθημα του φόβου σε πιθανά θύματα. Επιπλέον, οι έντονες περιγραφές και

¹⁴Γίνεται αναφορά για τεχνικές που εξουδετερώνουν το (αν)ήθικο χαρακτήρα της πράξης όπως αναφέρονται από τους Syke & Matza σε ότι αφορά στην άρνηση της ευθύνης και στη άρνηση της ζημιάς ή βλάβης (Σπινέλλη, 2014:265).

δραματοποιήσεις μεμονωμένων περιστατικών συμβάλλουν στην αλλοίωση του φαινομένου, το οποίο ενισχύει μια ιδεολογία παθολογίας, συγκαλύπτοντας τις κοινωνικές του διαστάσεις (Τσαλίκολου, 1996: 96). Σύμφωνα με έρευνα της K. Soothill (1991:383-392), τα MME παρουσιάζουν ακραίες υποθέσεις βιασμού, όπως ομαδικούς βιασμούς και κατά συρροή, δίνοντας λανθασμένες παραστάσεις για το εν λόγω αδίκημα. Η ίδια κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό βιασμών είναι μεμονωμένα περιστατικά και διαπράττονται από άτομα γνωστά ή συγγενικά του θύματος μέσα στο ίδιο του το σπίτι, ενώ αντίθετα και αναλογικά τα MME παρουσιάζουν συλλογικούς βιασμούς, από άγνωστα για το θύμα άτομα και σε δημόσιο χώρο.

Τέλος, ο βιασμός μπορεί να σημαίνει πολλά διαφορετικά πράγματα σε πολλούς ανθρώπους και αρκετές φορές μπορεί να σημαίνει και πολλά αντιφατικά πράγματα (Feild, 1978: 156-179). Σύμφωνα με την S. Brownmiller (1975:81), στο *Heroic Rapist* (άρθρο που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Mademoiselle*), οι αντιλήψεις ή οι στάσεις των ανθρώπων απέναντι στον βιασμό είναι σημαντικές για την κατανόηση όχι μόνο των αντιδράσεών τους για την εγκληματική πράξη, αλλά και της συμπεριφοράς τους σε ό,τι αφορά στο θύμα και στο δράστη (Feild, 1978: 156). Διάφοροι ερευνητές πρότειναν ότι οι συμπεριφορές αυτές μπορούν να επηρεάσουν α) την αναφορά βιασμού από θύματα βιασμού (Schwendinger & Schwendinger, 1974: 18-26), β) τη μεταχείριση των θυμάτων βιασμού από τους δικαστές (Feldman-Summers & Palmer, 1980:23), γ) τη σύνταξη των νόμων περί βιασμού (Sasko & Sesek, 1975: 463-450), δ) την εκπόνηση και διερεύνηση των καταγγελιών του βιασμού από την αστυνομία (Chappell, 1977: 6) και ε) τη σωματική και ψυχολογική περίθαλψη από το ιατρικό προσωπικό για το θύμα βιασμού (Burgess & Holmstrom, 1976:413-418· Le Bourdais, 1976: 12-14· McGuire & Stern, 1976: 103-109).

Κεφάλαιο 3^ο : Θεωρητικές Προσεγγίσεις του Αδικήματος του Βιασμού

Σύμφωνα με τον Α. Τσιγκρή (1996δ:145-174), οι θεωρητικές προσεγγίσεις για το αδίκημα του βιασμού μπορούν να χωριστούν σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες: α) τις φεμινιστικές β) τις ψυχολογικές, γ) τις κοινωνιολογικές, και δ) τις ανθρωπολογικές. Στην παρούσα εργασία, προστίθεται και άλλη μια κατηγορία, την ε) Εξελικτική - Βιολογική, καθώς αν και όχι ευρέως διαδεδομένη, έχει χρησιμοποιηθεί στην βιολογία αλλά και στην ψυχολογία για την ερμηνεία του εν λόγω φαινομένου. Ωστόσο, όλες οι προαναφερόμενες προσεγγίσεις εξετάζονται υπό το πρίσμα της εγκληματολογικής θεωρίας.

3.1. Φεμινιστικές προσεγγίσεις

Πριν την ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος το 1970 λίγα είχαν γραφτεί περί του φαινομένου του βιασμού. «Οι θεωρητικές κατευθύνσεις που επικρατούσαν μέχρι τότε ήταν δύο: i) η γυναίκα είναι υπεύθυνη για το βιασμό της και ii) ο βιασμός είναι μια ψυχοπαθολογική συμπεριφορά η οποία περιορίζεται σε ελάχιστους ψυχικά άρρωστους άνδρες» (Τσιγκρής, 2000, σ.25). Από το 1970 κι εντεύθεν, και για πρώτη φορά, συνδέθηκε το φαινόμενο της σεξουαλικής βίας με την σεξουαλική, κοινωνική, πολιτική και οικονομική ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων. Η φεμινιστική εγκληματολογία αμφισβητεί, στον κλάδο της εγκληματολογίας, την ανδρική κυριαρχία, ιδίως στη θεωρία της ερμηνείας του εγκληματικού φαινομένου αλλά και στις διαδικασίες της ποινικής δικαιοσύνης (Σπινέλλη, 2014: 53).

Η ψυχοπαθολογία είναι μια πολύ περιορισμένη εξήγηση, που αγνοεί τα στοιχεία που συνδέουν τη σεξουαλική επιθετικότητα με τους πολιτισμικούς παράγοντες και προτείνει ότι ο βιασμός, όπως κάθε συμπεριφορά, μαθαίνεται και εξυπηρετεί ένα σκοπό: να αποπροσανατολίσει. Δηλαδή, να παραμείνει η αντίληψη του βιασμού ως ένα «πρόβλημα των γυναικών» και όχι ως ένα «πρόβλημα των ανδρών» (Scully, 1994: 30). Έτσι, πρωταρχικός σκοπός των φεμινιστικών θεωριών ήταν η ανακάλυψη και η διερεύνηση των αιτιών που έχουν ως αποτέλεσμα την εκδήλωση σεξουαλικής βίας. Οι θεωρίες αυτές θεωρούν ότι αποτελούν την κύρια κοινωνικο-πολιτισμική ερμηνεία του φαινομένου, δίνοντας έμφαση στις συνέπειες των κοινωνικών στάσεων σχετικά με τους ρόλους των φύλων, αλλά και των σχέσεων μεταξύ τους (Τσιγκρής, 2000: 25). Στο πλαίσιο αυτό ο βιασμός θεωρείται ως μια κοινωνική παράδοση της ανδρικής κυριαρχίας και της γυναικείας εκμετάλλευσης (Brownmiller, 1975: 389).

Σύμφωνα με αυτό το φεμινιστικό μοντέλο, ο βιασμός ήταν ένα σκόπιμο υποπροϊόν της ανδρικής κυριαρχίας, ενός θεσμοποιημένου σεξισμού και όχι η ευθύνη μιας μικρής περιθωριοποιημένης ομάδας ψυχοπαθών ανδρών. Η διαδεδομένη σεξουαλική βία ήταν η απόδειξη αυτού που ο πολιτισμός μας ορίζει ως «κανονική» αλληλεπίδραση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η Florence Rush, ακτιβίστρια φεμινίστρια, υποστηρίζει ότι η σεξουαλική κακοποίηση εκπληρώνει μια πολιτιστική λειτουργία. Ήταν μέρος του τρόπου με τον οποίο τα νεαρά κορίτσια κοινωνικοποιούνταν στο ρόλο τους. Η σεξουαλική κακοποίηση ήταν «μια διαδικασία εκμάθησης που τους προετοιμάζει να γίνουν γυναίκες και μητέρες» (Bourke, 2007, σ. 140). Για την S. Brownmiller (1975: 219-223), ο βιασμός ήταν το μέσο με το οποίο οι άνδρες εκφόβιζαν τις γυναίκες. Στον Αμερικανικό Νότο, οι λευκοί άνδρες λιντσάρizαν τους μαύρους άνδρες, γεγονός που είχε εκφοβίσει ολόκληρη την αφροαμερικανική κοινότητα. Αναλογικά, και στην περίπτωση του βιασμού, κάποιοι άνδρες βίαζαν, αλλά όλοι οι άνδρες συγκέντρωναν τα οφέλη.

Κατά τη φεμινιστική άποψη, ο βιασμός δεν είναι μια σεξουαλική πράξη που συμβαίνει να είναι βίαιη, αλλά μια βίαιη πράξη που συμβαίνει να είναι σεξουαλική (McCaghy, Capron, Jamieson & Harley Carey, 2016: 139). Μελέτη που διεξήχθη από τους D. Scully και J. Marolla (1984:530-544), οι οποίοι ανέλυσαν 114 συνεντεύξεις από καταδικασθέντες βιαστές σε φυλακή της Βιρτζίνια, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κάποιοι βιασμοί βασίζονται στην εκδίκηση, την τιμωρία και τη συλλογική ευθύνη των γυναικών. Άλλοι δράστες επικαλέσθηκαν ότι προτιμούσαν την ιδέα της απρόσωπης παρά μιας οικείας εμπειρίας και γι' αυτό το λόγο ο βιασμός ήταν η προτιμώμενη μορφή ερωτικής επαφής. Περισσότερο δε ελκυστική ήταν η ιδέα ότι έχουν τον έλεγχο και ότι το θύμα θα κάνει «ό,τι του ζητήσουν». Το ποσοστό βίας που χρησιμοποιείται από τον δράστη είναι μεγαλύτερο από αυτό που χρειάζεται για να υποταχθεί το θύμα. Τα θύματα που επιλέγει ανήκουν σε κατηγορίες ατόμων που δεν δύναται να υπερασπιστούν τον εαυτό τους επαρκώς, είτε επειδή είναι νεαρά είτε γηραιότερα είτε έχουν μειωμένο καταλογισμό. Έτσι το σεξουαλικό κίνητρο φαίνεται να είναι δευτερογενές και «η επίκλησή του γίνεται μόνο για τη νομιμοποίηση του περάσματος στην πράξη» (Τσιγκρής, 2000: 27-28).

Σταδιακά, άρχισε να αναδύεται και η λογοτεχνία περί μύθων του βιασμού από φεμινίστριες που δραστηριοποιούνταν σε οργανώσεις γυναικών της τοπικής κοινότητας. Οι J. R. Schwendinger και H. Schwendinger (1974:18-24), για παράδειγμα, σε έρευνα που διενέργησαν σε επιζώντες σεξουαλικής επίθεσης, αναγνώρισαν και κατέρριψαν πέντε μύθους περί βιασμού

στη θεσμική, θεωρητική και καθημερινή πρακτική. Οι μύθοι ήταν: α) ο βιασμός είναι αδύνατο να συμβεί, β) μια γυναίκα που βιάζεται «πήγαινε γυρεύοντας», γ) οι άνδρες βιάζουν από τα ανεξέλεγκτα πάθη τους, δ) η «ανισορροπία των φύλων» προκαλεί βιασμό και ε) η νομιμοποίηση της πορνείας θα μειώσει τον βιασμό. Αυτοί οι μύθοι πλαισιώνουν τον βιασμό υπό το πρίσμα του φύλου αντί να τον αναγνωρίσουν ως πράξη κυριαρχίας και ελέγχου. Αμφισβητούν την πραγματικότητα της σεξουαλικής βίας ενώ ταυτόχρονα υπονοούν ότι οι γυναίκες είναι ανήθικες και ότι οι άνδρες δεν είναι υπεύθυνοι για τη σεξουαλική τους συμπεριφορά. Οι αντιλήψεις αυτές υποδηλώνουν ότι ο βιασμός είναι η ανταπόκριση στο γυναικείο «κάλεσμα» λόγω της προκλητικής της παρουσίας. Έτσι, οι μύθοι υποδηλώνουν ότι οι γυναίκες, είναι υπεύθυνες για τη σεξουαλική εναντίον τους επίθεση και όχι οι άνδρες (Ward, 1995: 23-25).

Άλλο ένα θέμα στο οποίο οι φεμινίστριες επέστησαν την προσοχή ήταν η πορνογραφία και ο τρόπος που αυτή προωθούσε τη σεξουαλική επιθετικότητα. Ο διευθυντής του FBI, J. Edgar Hoover, υποστήριξε ότι «γνωρίζουμε ότι σε ένα συντριπτικά μεγάλο αριθμό περιπτώσεων, η σεξουαλική εγκληματικότητα συνδέεται με την πορνογραφία» (Bourke, 2007, σ. 142). Η πορνογραφία, σύμφωνα με την φεμινιστική προσέγγιση, είναι βασισμένη σε τρεις υποθέσεις: ότι αναδύεται ο σεξισμός και η ανδρική κυριαρχία, ότι αντικειμενοποιεί σεξουαλικά τη γυναίκα και ότι παράγει πρότυπα και μοντέλα συμπεριφοράς (Dworkin, 1981:200· Τσιγκρής, 2000: 29-30). Σύμφωνα με την D. Russel (1988: 50 & 1984: 123), η πορνογραφία μπορεί α) να προάγει φαντασιώσεις και επιθυμίες σε ορισμένους άνδρες να προβούν σε βιασμό (μέσω της απεικόνισης του γυμνού), β) να αποδυναμώσει τις εσωτερικές αναστολές ορισμένων ανδρών ενάντια στη επιθυμία τους να προβούν σε βιασμό (αντιμετωπίζοντας τη γυναίκα ως αντικείμενο, με την αποδοχή της ανδρικής κυριαρχίας, με υποστηρικτικούς μύθους περί βιασμού, με την αποδοχή της διαπροσωπικής βίας), γ) να συμβάλει στην εξασθένηση κοινωνικών αναστολών ορισμένων ανδρών, ενάντια στην επιθυμία τους να προβούν σε βιασμό (μέσω της μείωσης του φόβου της κοινωνικής αποδοκιμασίας) και δ) να συμβάλει στον περιορισμό της αποφυγής του βιασμού ή στην μείωση της αντίστασης των υποψήφιων θυμάτων.

Μέσα από την πορνογραφία η γυναίκα παρουσιάζεται ως αντικείμενο σεξουαλικής εκμετάλλευσης, ενισχύοντας και νομιμοποιώντας τη σεξουαλική βία εναντίον της. Οι Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου και Ι. Φασερδάκης (1994: 280), διαπίστωσαν ότι η πορνογραφία «έχει αρνητικές επιπτώσεις στους καταναλωτές, άνδρες και γυναίκες, καθώς σχηματίζουν και σταδιακά υιοθετούν τη χειρότερη δυνατή εικόνα των σεξουαλικών αλλά και διαπροσωπικών

ερωτικών σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων». Σήμερα, με την εισχώρηση του διαδικτύου στην καθημερινή μας ζωή, έρευνες υποστηρίζουν ότι το σεξ αποτελεί την πιο συχνή θεματική αναζήτηση. Η διαδικτυακή πορνογραφία επιτρέπει γρήγορα, εύκολα, ανέξοδα και κυρίως ανώνυμα την προσβασιμότητα σε εκατομμύρια χρήστες. Πολλοί χρησιμοποιούν την διαδικτυακή πορνογραφία ως οδηγό, ως προς την αλληλεπίδρασή τους με τους πραγματικούς ερωτικούς συντρόφους τους (Grubbs, Wright, Braden, Wilt, & Kraus, 2019: 2, 28). Η χρήση βίαιων σεξουαλικών τακτικών, όπως εικονικοί βιασμοί και σαδομαδοχιστικές τακτικές, συντείνουν στην ερωτικοποίηση του βιασμού και συγχρόνως αναπαράγουν τον εξευτελισμό και την ταπείνωση της γυναίκας αλλά ταυτόχρονα προβάλλουν την ανδρική υπεροχή (Yotopoulos-Marangopoulos & Farsedakis, 1994: 268).¹⁵ Τα παραπάνω, ενισχύουν την αποδοχή των μύθων περί βιασμού όπου «μπορεί να μην οδηγεί αιτιακά στη διάπραξη σχετικών εγκλημάτων, μπορεί ωστόσο να διαμορφώσει εκείνο το ιδεολογικό και ψυχολογικό υπόστρωμα πάνω στο οποίο δομείται το πέρασμα στη σεξουαλική παραβατικότητα» (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008:101).

Τέλος, η φεμινιστική βιβλιογραφία έχει αναφερθεί σε τρία σημαντικά σημεία σχετικά με τη σημασία των στάσεων απέναντι στη σεξουαλική βία: Πρώτον, υποστηρίζουν ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ των στάσεων και της συμπεριφοράς. Στο πλαίσιο της ποινικής δικαιοσύνης, για παράδειγμα, έχει υποστηριχθεί ότι η πιθανότητα καταδίκης, σε περιπτώσεις βιασμού, θα επηρεαστεί από το βαθμό στον οποίο τα χαρακτηριστικά των περιπτώσεων προσεγγίζουν τα στερεότυπα του βιασμού που κατέχουν τα μέλη της ποινικής δικαιοσύνης. Δεύτερον, υποστηρίζουν ότι η σύνδεση της στάσης-σχέσης υποδηλώνεται σε διαφορετικά επίπεδα και μπορεί να εξεταστεί τόσο σε από μικρο- όσο και σε μακρο-επίπεδο. Για παράδειγμα, υποστηρίχθηκε ότι όχι μόνο οι απαντήσεις των θυμάτων σεξουαλικής επίθεσης αντικατοπτρίζουν την αποδοχή ή την απόρριψη των μύθων βιασμού, αλλά και οι θεσμικές αντιδράσεις στη σεξουαλική βία παρέχουν στοιχεία ευρύτερων κοινωνικών αντιδράσεων κατά του βιασμού. Τρίτον, σύμφωνα με τον C. E. LeGrand (1973: 919) οι κοινωνικές στάσεις είναι αναμφίβολα υπεύθυνες για την κατασκευή των νόμων περί βιασμού, οι οποίες χρησιμεύουν για την ενίσχυση αυτών των στάσεων.

¹⁵ Ομοίως και σε πορνογραφία ομοφυλοφιλικού περιεχομένου (Γιωτάκος & Τσιλιάκου 2008:97-101).

3.2. Ψυχολογικές προσεγγίσεις

Οι ψυχολογικές προσεγγίσεις είναι ατομοκεντρικές και αναζητούν τα αίτια του εγκλήματος στους ατομικούς παράγοντες του δράστη. Οι θεωρίες αυτές υποστηρίζουν ότι ο βιαστής είναι ένα άτομο ψυχολογικά απροσάρμοστο, με συναισθηματικές διαταραχές (Rader, 1977: 61-69) και η συμπεριφορά του μπορεί να μεταφραστεί ως έκφραση της ψυχοπαθολογικής του προσωπικότητας (Τσιγκρή, 1996β: 130). Επιπλέον, δεν έχουν αναγνωρισμένες ομοφυλοφιλικές τάσεις και ενδέχεται να υπάρχει παρελθόν σεξουαλικής παρενόχλησης κατά την παιδική τους ηλικία (Τζουραμάνη, 2017:84-94). Για να διαμορφώσουν μια τυπολογία των εγκληματιών αυτών, οι ερευνητές χρησιμοποίησαν ως μεθοδολογικά εργαλεία, για να αναφέρουμε μερικά, διάφορα ψυχολογικά τεστ, μετρήσεις δείκτη ευφυΐας και εμπειρίες τη παιδικής ηλικίας (Φαρσεδάκη, 1990: 404-405).

Αρχικά, οι A. Medea και K. Thomspson (1974:22), συνέδεσαν το φαινόμενο του βιασμού με τον άνδρα που τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του χαρακτηρίζονται ως «αρσενικά» (δύναμη, επιθετικότητα, αυτοέλεγχος και ορθολογισμός) και δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τη γυναίκα ως άτομο παρά μόνο ως αντικείμενο. «Μέρος του ανδρισμού αποτελεί και η επιθυμία του άνδρα για κατακτήσεις» (Κωσταβάρα, 2007, σ.22). Θεωρεί ότι το σεξ θα πρέπει είτε να το πληρώσει είτε να χειραγωγήσει για να το αποκτήσει, δηλαδή, με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Γι' αυτό το λόγο βρίσκει την ευκαιρία να «συνουσιαστεί» με γυναίκα που γνωρίζει ότι δεν θα το πει πουθενά (Medea & Thompson, 1974:22-25).

Σύμφωνα με τον N. Groth (1979:12-13), υπάρχουν τρία στοιχεία που είναι παρόντα στο αδίκημα του βιασμού: η εξουσία, ο θυμός και η σεξουαλικότητα. Η ιεραρχία και οι αλληλεξαρτήσεις μεταξύ αυτών των τριών παραγόντων, μαζί με τη σχετική ένταση με την οποία βιώνεται και εκφράζεται, ποικίλλουν από δράστη σε δράστη. Σε κάθε πράξη βιασμού εμπλέκεται τόσο η επιθετικότητα όσο και η σεξουαλικότητα, αλλά είναι σαφές ότι η σεξουαλικότητα γίνεται ο τρόπος έκφρασης των επιθετικών αναγκών και συναισθημάτων του δράστη και αποδίδεται μέσω της επίθεσής του. Πρόκειται για μια «ψευδο-σεξουαλική πράξη», η οποία σύμφωνα με τις φεμινιστικές θεωρίες παρακινείται από την κοινωνικοπολιτική κυριαρχία των ανδρών (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008:117).

Ο N. Groth διακρίνει τρία μοτίβα βιασμού: α) τον βιασμό της οργής, στον οποίο η σεξουαλικότητα γίνεται μια πράξη εχθρική (η επίθεση φαίνεται να αποτελεί έκλυση θυμού και ο βιασμός είναι το μέσο με το οποίο ο δράστης εκφράζει το θυμό, την απογοήτευση, τη

δυσaréσκεια και την οργή), β) τον βιασμό της εξουσίας, στον οποίο η σεξουαλικότητα γίνεται έκφραση κατάκτησης (η επιθετικότητα φαίνεται να είναι αντιδραστική, δηλαδή, όταν το θύμα αντιστέκεται, ο δράστης ανταποδίδει με χτύπημα ή με κάποιο άλλο τρόπο), και γ) τον σαδιστικό βιασμό, στον οποίο ο θυμός και η εξουσία «ερωτικοποιούνται» (eroticized), δηλαδή, η επιθετικότητα μετατρέπεται σε κάτι ερωτικό από όπου ο δράστης αντλεί ευχαρίστηση από τον έλεγχο ή τον τραυματισμό του θύματος είτε γίνεται είτε όχι πραγματική σεξουαλική επαφή (Groth, 1979:12-13).

Όμοια πορεία ακολούθησε και ο R. Wyre (1986: 24-30), ο οποίος κατηγοριοποίησε τους δράστες βιασμού σε: α) σεξουαλικούς βιαστές, οι οποίοι υστερούν σε κοινωνικές δεξιότητες, είναι παθητικοί και υποτακτικοί και έχουν εμμονή με τη σεξουαλική τους ανεπάρκεια, β) οργισμένους βιαστές, οι οποίοι έχουν στη ζωή τους μια μητέρα, φίλη ή σύζυγο που απεχθάνονται αλλά τη θεωρούν κυρίαρχη, με απώτερο στόχο να κυριαρχήσουν οι ίδιοι, γ) κοινωνικοπαθητικούς βιαστές, οι οποίοι είναι άτομα αντικοινωνικά που δικαιολογούν το βιασμό λόγω των στάσεων που διαχέουν την κοινωνία, και δ) σαδιστές βιαστές, οι οποίοι είναι οι πιο σπάνιοι αλλά και οι πιο επικίνδυνοι καθώς μπορεί να βασανίσουν και να αφαιρέσουν τη ζωή του θύματος. Η A. Salter (2003: 47), συμπληρώνει και άλλη μια ακόμη κατηγορία στην παραπάνω, τον δράστη παιδεραστή, οποίος δεν διαφέρει σε τίποτα από τον υπόλοιπο πληθυσμό εκτός από τις σεξουαλικές του προτιμήσεις. Οι βιαστές δρουν είτε όταν βρεθεί η κατάλληλη ευκαιρία είτε για να εκτονώσουν τον θυμό τους είτε όταν έχουν κάποιο ερωτικό κίνητρο.

Από τα παραπάνω διακρίνουμε ότι υπάρχει μια ποικιλία απόψεων σε ό,τι αφορά στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας του δράστη. Σύμφωνα με την Φ. Τσαλίκου (1996:101), έχει υποστηριχθεί ότι ο δράστης είναι ένα άτομο το οποίο:

α) πάσχει από ένα απωθημένο σύμπλεγμα ευνουχισμού ή σεξουαλικής ανεπάρκειας, που αναγκάζεται να μεταμφιέσει μέσα από μια επιθετική συμπεριφορά, β) πάσχει από ενδοψυχικές συγκρούσεις, εσωτερική δυσαρμονία και κοινωνική απομόνωση, γ) έχει λανθάνουσες ομοφυλόφιλες τάσεις, που συγκαλύπτει αναπτύσσοντας βίαιες συμπεριφορές εναντίον των γυναικών, δ) υπήρξε ο ίδιος θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης στη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας, και ε) η αντιφατική, σκληρή και ερωτική ταυτόχρονα, μητρική συμπεριφορά αποτελεί έναν καθοριστικό παράγοντα στο βιασμό.

Επιπλέον, η Φ. Τσαλίκου (1996:126-133), αναφέρει ότι υπάρχουν και ψυχαναλυτικές θεωρήσεις σχετικά με το ποιο είναι το πρωταρχικό κίνητρο του δράστη και άρα η αιτία του βιασμού. Τα σημαντικότερα από αυτά τα πρωταρχικά κίνητρα είναι: α) «η αποπροσωποποίηση του άλλου», που ενεργοποιείται με τα κυρίαρχα στερεότυπα της κοινής και «εύκολης» γυναίκας

και ο δράστης αποπροσωποποιεί το θύμα δικαιολογώντας έτσι την πράξη του, β) «η νοσταλγία μιας συμπαγούς ταυτότητας», όπου η καταστροφή του θύματος γίνεται όρος της ύπαρξής του δράστη για να αισθανθεί πλήρης και ισχυρός μέσω της υποτίμησης του θύματος, γ) «η αγωνία για επιβεβαίωση», όπου ο δράστης αναζητά την αναγνώριση του εαυτού του μέσα από την επιβεβαίωση των άλλων, και δ) «ο φόβος του απειλητικού λόγου», όπου ο φόβος είναι η αντίδραση του άνδρα απέναντι στην αρχέγονη αναπαράσταση μιας πανίσχυρης γυναίκας. Η αίσθηση της ανασφάλειας σχετικά με την κατάρρευση του ανδρικού προτύπου οδηγεί τον δράστη στον βιασμό ως ένδειξη ισχύος.

Το επιστημολογικό σφάλμα των παραπάνω θεωριών είναι η γενίκευση συμπερασμάτων μέσα από μικρά δείγματα καταδικασμένων, φυλακισμένων ή και υπότροπων βιαστών που βρίσκονται έγκλειστοι σε σωφρονιστικά ιδρύματα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Η έντονη ψυχοπαθολογία των εγκλείστων βιαστών στις φυλακές δεν δύναται να θεμελιώσει την υπόθεση μιας σύνδεσης της ψυχικής νόσου με τον βιασμό (Τσαλίκoglου, 1996:102-103).

Τα εμπειρικά δεδομένα των ψυχολογικών ερευνών κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η σύνδεση των δραστών εγκλημάτων του βιασμού με την ψυχοπαθολογία είναι ασαφής και αδύναμη. Οι βιαστές, σύμφωνα με τον Α. Μαγγανά (2004: 198), είναι κανονικοί τύποι από ψυχολογική και σεξουαλική άποψη χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι συχνά παρουσιάζουν διάφορα ψυχολογικά προβλήματα. Έτσι, η αναζήτηση στράφηκε προς τους κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες, που επιδρούν στη συμπεριφορά του σεξουαλικού δράστη και που δεν θεωρούν τον βιασμό ως αφύσικο, αλλά ως μια απάντηση στις πολιτισμικές πεποιθήσεις και πρότυπα (Allison & Wrightsman, 1993: 23-26).

3.3. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις

Πρωταρχικός σκοπός των κοινωνιολογικών προσεγγίσεων είναι να αναζητήσουν τα αίτια του εγκλήματος του βιασμού σε όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος. Οι προσεγγίσεις αυτές αποδίδουν λιγότερη έμφαση στους ατομικούς παράγοντες και εστιάζουν στους κοινωνικούς παράγοντες και τις συνθήκες του περιβάλλοντος που ζει και κινείται ο δράστης. Έτσι, ο βιασμός από ιδιότυπη βιολογική ή ψυχολογική περίπτωση γίνεται ιδιότυπη «κοινωνική περίπτωση» (Τσαλίκoglου, 1996:106).

3.3.1. Η θεωρία της «αναλογίας των φύλων» (Sex-ratio theory).

Η κοινωνιολογική προσέγγιση της «αναλογίας των φύλων» του Von Henting (1952: 443-449), υποστηρίζει ότι σε μία κοινωνία όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ανδρών από τον αριθμό των γυναικών τόσο αυξάνεται και το ποσοστό των διαπραχθέντων βιασμών. Ο κανόνας, σύμφωνα με τον Von Henting, ορίζει μια επιθυμητή ισορροπία μεταξύ των φύλων και μάλιστα, ατόμων, τα οποία διαβιούν με όρους Δυτικού μονογαμικού πληθυσμού. Οποιαδήποτε διαταραχή στην ισορροπία αυτή μπορεί να προκαλέσει προσωπικές συγκρούσεις και κοινωνικές διαταραχές. Είναι μια από τις περιπτώσεις στην κοινωνιολογία όπου οι αριθμητικά δυσανάλογες τάσεις τείνουν να μετατρέπονται σε παθογενείς συνθήκες και η ποσότητα γίνεται ένα ποιοτικό ζήτημα. Ο βιασμός εμφανίζεται, σύμφωνα με την εν λόγω θεωρία, ως απόρροια του υψηλού βαθμού αρρενωπότητας, της ανδρικής σεξουαλικής αποστέρησης και της έλλειψη πηγών εκτόνωσής της.

Σύμφωνη γνώμη είχε και ο K. Svalastoga (1962: 48-53), όπου με έρευνα που διενήργησε ανάμεσα σε αστικές και αγροτικές περιοχές συμπέρανε ότι οι αγροτικές περιοχές που είχαν τις μεγαλύτερες αποκλίσεις στην «αναλογία των φύλων», έδειξαν να έχουν και τα υψηλότερα ποσοστά βιασμού. Όμως, εντός αστικών περιοχών με περίπου ίδιες αναλογίες φύλων, βρέθηκε μεγάλη διαφορά στη συχνότητα των βιασμών το οποίο αποδεικνύει ότι η θεωρία της «αναλογίας του φύλου» του Von Henting (1952: 43-449) δεν αποτελεί επαρκή εξήγηση για το φαινόμενο του βιασμού και τις ποσοτικές του διαφορές.¹⁶

Οι S. J. D'Alessio και L. Stolzenberg (2010: 560) υποστηρίζουν ότι η υψηλή δυσαναλογία φύλου αυξάνει τη βία των μεταξύ των συντρόφων. Το παραπάνω συμβαίνει για να μπορούν οι άνδρες να ελέγξουν τη σεξουαλική συμπεριφορά των συζύγων ή των εραστών τους, καθώς οι άνδρες ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την απόκτηση συντρόφου. Επιπλέον, διαπίστωσαν ότι η συμμετοχή του γυναικείου φύλου στο εργατικό δυναμικό αύξησε τη βία των ανδρών απέναντι στις συντρόφους τους, είτε επειδή αμφισβητείται η προνομιακή τους εισοδηματική θέση είτε λόγω της αλληλεπίδρασης της γυναίκας με άλλους άνδρες στον εργασιακό χώρο.

¹⁶ Ο K. Svalastoga (1962:48-53) υποστηρίζει ότι η πρωτεύουσα, σε σύγκριση με την επαρχία έχει λιγότερα περιστατικά και αποδίδεται στο ότι στην πρωτεύουσα υπάρχει μεγαλύτερη διαθεσιμότητα της σεξουαλικής ικανοποίησης με εμπορικούς όρους, όπως η πορνεία.

Συνεπώς, ο βιασμός, σύμφωνα με την S. Brownmiller (1975: 288), μπορεί να αποτελέσει μέσο «κοινωνικού ελέγχου» των γυναικών, όπου οι άνδρες, σύμφωνα με την αντίληψη του ελέγχου και της ισχύος, χρησιμοποιούν το βιασμό (είτε συνειδητά είτε όχι) για να ελέγξουν τη γυναίκα (O'Brien, 1991: 110).

3.3.2. Δυναδικοί παράγοντες.

Άλλη μια κοινωνιολογική προσέγγιση του βιασμού είναι η έρευνα του E. Kanin (1969:12-28) ο οποίος είχε ως στόχο να ερμηνεύσει τη σεξουαλική βία μεταξύ γνωστών ατόμων. Η έρευνά του αφορά ένα τυχαίο δείγμα 400 φοιτητών σε Πανεπιστήμιο της Αμερικής όπου αναφέρθηκαν 181 βιασμοί με 142 θύματα γυναίκες. Ο E. Kanin υποστηρίζει ότι ο βιασμός μεταξύ γνωστών ατόμων είναι αποτέλεσμα της ανεπιτυχούς επικοινωνίας μεταξύ τους είτε λόγω της διαφοράς των φύλων είτε λόγω των διαφορετικών κοινωνικών τάξεων.

Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει ένας τύπος αποκλίνουσας σεξουαλικής αντίδρασης αλλά τείνει να είναι ένας συνδυασμός ορισμένων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων. Τοποθετώντας τη σεξουαλική επιθετικότητα στο πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ άνδρα – γυναίκας, ο συνδυασμός μιας συγκεκριμένης αρσενικής προσωπικότητας (η οποία είναι απαραίτητη) και οι εμπειρίες κοινωνικοποίησης του αρσενικού βίου, προτρέπουν τον άνδρα σε μία επιθετική συμπεριφορά όταν έρχεται σε επαφή με γυναίκες που εκπέμπουν ερωτικά μηνύματα τα οποία γίνονται αντιληπτά από τον άνδρα ως ερωτική ενθάρρυνση (Kanin, 1969: 19).

Επιπλέον, η αποτυχία επικοινωνίας μεταξύ των διαταξικών σχέσεων, ενισχύει τις σεξουαλικές παρερμηνείες. Άνδρες που ανήκουν σε ανώτερες τάξεις εκτιμούν τη συμπεριφορά της εργατικής τάξης σύμφωνα με τα δημοφιλή αρνητικά στερεότυπα. Έτσι, το υπερβολικό βάψιμο και τα φανταχτερά κοσμήματα και ρούχα συμβολίζουν μια γυναίκα «ακόλαστη». Η ανώτερη μεσαία τάξη, επηρεασμένη από τη σεξουαλική συμμετοχή αλλά και τα σεξουαλικά στερεότυπα των χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων, θεωρεί τη γυναίκα «διαθέσιμη». Η απόρριψη της ερωτικής πρότασης από μια τέτοια γυναίκα, μπορεί να ενεργοποιήσει μια σεξουαλική επίθεση. Παρόμοιες με τα παραπάνω παρανοήσεις έχουν εντοπιστεί μεταξύ ανδρών της μεσαίας εργατικής τάξης και γυναικών των ανωτέρων τάξεων. Η ερωτική απόρριψη από μια γυναίκα μπορεί να ερμηνευτεί από

τον άνδρα ως ένα είδος προσποίησης για να μην την θεωρήσει «ανήθικη» ή «εύκολη». Το παραπάνω ενδέχεται να αποτελέσει αίτιο για σεξουαλική επίθεση προκειμένου ο απορριπτέος άνδρας να πετύχει το στόχο του (Kanin, 1969: 20).

Τέλος, οι ομάδες αναφοράς παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάλυση μιας αποκλίνουσας συμπεριφοράς. Σύμφωνα με τον E. Kanin (1967: 495-504), οι φιλικές συναναστροφές μεταξύ ανδρών συμφοιτητών, ως ομάδα αναφοράς, έδειξε ότι οι πιο επιθετικοί ενθαρρύνουν αλλά και δικαιολογούν τη βίαιη σεξουαλική δραστηριότητα, καθώς υποτιμούν τον άνδρα ο οποίος δεν είχε ποτέ του ερωτική επαφή. Οι λιγότερο επιθετικοί, τείνουν να μην ενθαρρύνουν αλλά ούτε και να δικαιολογούν τη βίαιη σεξουαλική δραστηριότητα.

3.3.3. Η θεωρία της «σχετικής αποστέρησης».

Η κοινωνιολογική προσέγγιση της «σχετικής αποστέρησης» διατυπώθηκε από τον D. Chappell (1971: 175) και τους συνεργάτες του, στην προσπάθειά τους να ερμηνεύσουν τα υψηλά ποσοστά βιασμών στη πόλη του Λος Άντζελες, σε σύγκριση με την πόλη της Βοστώνης. Σύμφωνα με την παραπάνω θεωρία, σε μία φιλελεύθερη ηθικά κοινωνία, όταν ένας άνδρας λάβει απόρριψη από μία γυναίκα, του είναι πιο δύσκολο να την ερμηνεύσει και αρχίζει να βιώνει συναισθήματα αποστέρησης και ενεργοποιεί μηχανισμούς αυτό-ενοχοποίησης, ικανά να οδηγήσουν στον βιασμό. Αντίθετα σε μία συντηρητική κοινωνία, στην απόρριψη μιας γυναίκας μπορούν να ενεργοποιηθούν μηχανισμοί εκλογίκευσης, οι οποίοι προστατεύουν την ανδρική αυτοεκτίμηση εφόσον μπορούν εύκολα να ενοχοποιήσουν τις ηθικές δομές της κοινωνίας και όχι την ανεπάρκεια των ανδρών. Τα συμπεράσματα της παραπάνω έρευνας είναι ότι «όσο πιο φιλελεύθερη είναι μια κοινωνία, τόσο αυξάνεται ο δείκτης βιασμού» (Τσαλίκोगλου, 1996: 110). Όμως, παρά το ενδιαφέρον της έρευνας, μεθοδολογικά η έρευνα πάσχει, καθώς τα ερευνητικά δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από τα στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας και αφορούν στους βιασμούς που καταγράφηκαν από τις διωκτικές αρχές (Τσαλίκोगλου, 1996:110· Τσιγκρής, 1996δ: 152).

3.3.4. Η θεωρία της «κοινωνικής μάθησης».

Ο Albert Bandura (1978:12-29) ανέπτυξε τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η οποία προτείνει ότι η επιθετική συμπεριφορά βασίζεται κυρίως στη μίμηση αλλά και σε μεγάλο βαθμό σε διάφορους τρόπους ενθάρρυνσης. Τα πρότυπα επιθετικότητας προέρχονται κυρίως από α) τις οικογενειακές επαφές και τις συνομήλικες συναναστροφές, β) την κουλτούρα ή υποκουλτούρα στην οποία κάποιος ζει και γ) τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η εν λόγω θεωρία μπορεί να ερμηνεύσει τον βιασμό ως μια επιθετική συμπεριφορά που μαθαίνεται μέσα από την παρατήρηση της πραγματικής ζωής ή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ιδίως αν οι επιθετικές πράξεις είναι επαναλαμβανόμενες και εμφανίζονται ως φυσιολογικές (Ellis, 1989 σ.12).

3.3.5. Η θεωρία της «κοινωνικής αποδιοργάνωσης».

Οι D. Jaffee και M. Straus (1987:107-123), μέσω της έρευνάς τους, διατύπωσαν ότι η βίαιη σεξουαλική συμπεριφορά επηρεάζεται από δύο κοινωνικούς παράγοντες: α) την κοινωνική αποδιοργάνωση, όπου ένα μεγάλο ποσοστό αναφερθέντων βιασμών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αναλύεται με βάση τις μεταβλητές της φτώχειας, της αστικοποίησης και του αριθμού των διαζευγμένων ανδρών, και β) την έννοια της «υπερ-αρρενωπότητας» (στο ρόλο των φύλων) και της σεξουαλικότητας, υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης μιας ανδροκρατούμενης και βίαιης κοινωνίας η οποία οδηγεί στη βίαιη και ανδροκρατούμενη σεξουαλικότητα. Σύμφωνα με τα παραπάνω, όσο πιο έντονο είναι το πρότυπο της «υπερ-αρρενωπότητας» σε μία κοινωνία, τόσο μεγαλύτερη είναι και η ανάγνωση πορνογραφικών περιοδικών και ο βιασμός.

Οι L. Baron και M. Straus (1987), για την ερμηνεία του φαινομένου του βιασμού, έκαναν χρήση της θεωρίας της «κοινωνικής αποδιοργάνωσης» των R. Park, E. Burgess, Cl. Shaw και H. McKay, όπου σύμφωνα με θεωρία αυτή, το έγκλημα και η παρέκκλιση οφείλονται σε παράγοντες όπως η οικογενειακή διάσπαση, η πολιτιστική και η πληθυσμιακή ετερογένεια (Χάιδου, 1996: 134-140). Συγκεκριμένα, έρευνες έχουν δείξει ότι τα ποσοστά βιασμών είναι μεγαλύτερα σε περιοχές όπου υπάρχει δυσανάλογο πλήθος διαζευγμένων ή χωρισμένων ατόμων ενώ οι γεωγραφικές πληθυσμιακές μετακινήσεις είναι συνδεδεμένες με τον βιασμό. Επιπλέον, οι οικογενειακές διαταραχές και η

μετανάστευση είναι παράγοντες αποδιοργάνωσης, οι οποίοι μπορούν να μειώσουν την αυτοσυγκράτηση εναντίον του βιασμού (Baron & Straus, 1987:467-489).

Οι L. Baron και M. Straus (1987:481-482), επιπλέον, προσπάθησαν να ενώσουν τέσσερις μακρο-κοινωνιολογικές θεωρίες του βιασμού, ήτοι: την «ανισότητα των φύλων», την «πορνογραφία» ως ιδεατή υποστήριξη υπέρ του βιασμού, το «πολιτισμικό αντίκτυπο» ως πολιτισμικά αποδεκτή βία, και την «κοινωνική αποδιοργάνωση», σε ένα ενιαίο μοντέλο. Τα συμπεράσματα της έρευνας, υποστήριξαν τις τρεις από τις τέσσερις θεωρίες: ότι η ανισότητα των φύλων συμβάλλει στη βία, ότι η πορνογραφία παρέχει ιδεατή υποστήριξη για βιασμό, και ότι ο βιασμός αποτελεί συνάρτηση του επιπέδου της κοινωνικής αποδιοργάνωσης στην κοινωνία, ενώ δεν βρέθηκε άμεση υποστήριξη για τη θεωρία ότι ο βιασμός αντικατοπτρίζει μια διαδοχή από τις πτυχές της κοινωνίας στην οποία η βία είναι πολιτιστικά εγκεκριμένη.

3.4. Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις

Οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις κατατάσσονται στις κοινωνιολογικές θεωρίες, όμως αναφερόμαστε ξεχωριστά σε αυτές καθώς οι σχετικές έρευνες αποτελούν μελέτες διαφορετικών πολιτισμών. Επιπλέον, οι κοινωνικοί ανθρωπολόγοι ήταν οι πρώτοι ακαδημαϊκοί που έκαναν τη σύνδεση της σεξουαλικής βίας με τη δομή της κοινωνίας (LaFree, 1989: 22-23).

Ο Ανθρωπολόγος R. LeVine (1959: 987) συνδέει το υψηλό ποσοστό βιασμού των Gussi της νοτιοδυτικής Κένυας με την δια-σεξουαλική σύγκρουση, υποστηριζόμενη από μια κοινωνική δομή που ενθαρρύνει τους άνδρες να υποτάσσουν τις γυναίκες βίαια σε σεξουαλικές συνενυρέσεις. Η επιθετικότητα εδώ φαίνεται να σχετίζεται με τον γάμο καθώς οι σχετικοί νόμοι απαγορεύουν την ενδογαμία. Για αυτόν τον λόγο, οι άνδρες παντρεύονται γυναίκες από διαφορετική φατρία, που είναι συνήθως εχθρική, και η διεκδίκηση της συζύγου συμπεριλαμβάνει βία. Ο βιασμός, σύμφωνα με τον LeVine, προέρχεται από την πίεση της σεξουαλικής απογοήτευσης που απορρέει από α) τους επιβαλλόμενους περιορισμούς των εξωγαμικών σεξουαλικών δραστηριοτήτων, β) τις σεξουαλικές αναστολές των γυναικών και γ) οικονομικά ζητήματα που αναβάλουν τον γάμο παρατείνοντας το χρονικό ηλικιακό όριο, κοντά στα τριάντα.

Ομοίως, οι ανθρωπολογικές μελέτες των Ινδιάνων Cheyenne από τον E. Adamson Hoebel (1954) και οι Mangia της Ωκεανίας από τους D. Marshall και R. Suggs (1971) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι κατά τον πρωτόγονο νόμο τους, οι άνδρες μερικές φορές

χρησιμοποιούν τον ομαδικό βιασμό ως κύρωση κατά των άπιστων συζύγων (LaFree, 1989: 22-23). Ένα πιο πρόσφατο παράδειγμα ομαδικών βιασμών ως μέσο κύρωσης, είναι η έρευνα της P. Sanday (1981:40) η οποία αναφέρεται σε μια φυλή της Βραζιλίας, τους Mundurucu. Σύμφωνα με την παράδοση, υπήρξε μια εποχή κατά την οποία οι γυναίκες Mundurucu είχαν τον έλεγχο καθώς ήταν υπεύθυνες για τις «ιερές σάλπιγγες» (σύμβολα της εξουσίας) τα οποία περιείχαν πνεύματα προγόνων που απαιτούσαν τελετουργικές προσφορές κρέατος. Δεδομένου όμως ότι οι γυναίκες δεν μπορούσαν να κυνηγήσουν, οι ρόλοι αντιστράφηκαν και έτσι οι άνδρες κατάφεραν να αποσπάσουν τις σάλπιγγες και να αποκτήσουν την κυριαρχία. Οι σάλπιγγες φυλάσσονταν εντός των ανδρικών σπιτιών και απαγορεύονταν να τις δει μια γυναίκα, υπό την απειλή επιβολής ποινής ομαδικού βιασμού. Επιπλέον, η P. Sanday (1981:8) κάνει διάκριση μεταξύ κοινωνιών που είναι σχετικά «επιρρεπείς σε βιασμούς» και εκείνων που είναι «απαλλαγμένες από βιασμό» και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι στις κοινωνίες που είναι επιρρεπείς σε βιασμούς οι γυναίκες έχουν μικρή εξουσία και δεν συμμετέχουν σε δημόσιες αποφάσεις. Η κυριαρχία των ανδρών ορίζεται με όρους 1) σωματικής βίας, όπως ο ξυλοδαρμός ή ο βιασμός των συζύγων και 2) αποκλεισμού των γυναικών από πολιτικές και οικονομικές δραστηριότητες. Αντίθετα, η M. Mead (1935: 36-89) σε έρευνά της για τις νησιωτικές κοινωνίες του Ειρηνικού, εμφανίζει την εργασιακή κλίμακα να είναι ανάλογη με την ηλικία και το κύρος και όχι με το φύλο, καθώς και τα δύο φύλα εκτελούν τις ίδιες εργασίες. Στους Arapesh, φυλή της Νέας Γουινέας, οι σχέσεις των δύο φύλων διέπονται από μια σχέση συμμετρίας. Το μεγάλωμα των παιδιών αποτελεί ευθύνη της γυναίκας και του άνδρα. Οι εργασίες είναι κατανεμημένες σε γυναικείες, όπως το καθημερινό μαγείρεμα και η μεταφορά του νερού και σε ανδρικές, όπως το τελετουργικό μαγείρεμα και το κουβάλημα των ξύλων. Μια άλλη συμμετρία εμφανίζεται να δημιουργείται από πεποιθήσεις ότι το εμμηνορροϊκό αίμα απορροφά την αρσενική ενέργεια. Το παραπάνω, μπορεί να συνδεθεί με θετικά και αρνητικά φορτία, στα οποία η αρνητική δύναμη που πιστεύεται ότι είναι εγγενής στο εμμηνορροϊκό αίμα έχει τη δυνατότητα να εξαλείψει την ανδρική σωματική δύναμη. Τέλος, το μόνο που γνωρίζουν οι Arapesh περί βιασμού, είναι ότι εμφανίζεται ως μια δυσάρεστη συνήθεια των Nugum στα νοτιοανατολικά τους. Οι ίδιοι δεν τον κατανοούν καθώς πιστεύουν ότι ένας άνδρας θα πρέπει να πλησιάζει τη γυναίκα του απαλά.

Συνεπώς, όπου οι άνδρες ασκούν βία και αποκλείουν τις γυναίκες από οικονομικές και πολιτικές αποφάσεις, τότε η σχέση μεταξύ τους ορίζεται ως άνιση. Ενώ, όπου οι άνδρες δεν ασκούν επιθετική συμπεριφορά και οι γυναίκες μπορούν να παίρνουν αποφάσεις, τότε η σχέση

τους μπορεί να ορισθεί ως ίση (Sanday, 1981: 64-167). Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι κοινωνίες που δεν διέπονται από στερεοτυπικές στάσεις και αντιλήψεις σχετικά με το ρόλο των φύλων, παρουσιάζουν χαμηλά ποσοστά σεξουαλικής βίας.

3.5. Εξελικτικές – Βιολογικές προσεγγίσεις

Πολλοί δεν συμφωνούν στο ότι ο βιασμός έχει βιολογική βάση και δυσκολεύονται να αναφερθούν στον βιασμό σε βιολογικούς όρους. Η ευρεία αντίθεση στη μελέτη του βιασμού από την προοπτική της εξελικτικής βιολογίας οφείλεται, εν μέρει, στην παρανόηση βιολογικών δεδομένων και θεωριών αλλά και λόγω μιας διάχυτης καχυποψίας για τα συμπεράσματα που μπορούν να αντληθούν από την υποστήριξη δεδομένων (Thornhill, 1999: 137-147).

Κατά το 2^ο μισό του 20^{ου} αιώνα, ερευνητές ξεκίνησαν να εξετάζουν την πιθανότητα σύνδεσης ανισορροπίας μεταξύ των σεξουαλικών ορμονών και εγκληματικότητας, υποδεικνύοντας ότι η τεστοστερόνη «σχετίζεται άμεσα με την επιθετικότητα και με εγκλήματα όπως ο βιασμός και ο φόνος» (Innes, 2004: 209). Ταυτόχρονα, η ανάπτυξη των φεμινιστικών προσεγγίσεων για τη θεωρία του βιασμού, όπως της S. Brownmiller (1975), φάνηκε να εμπεριέχουν έμμεσα βιολογικά στοιχεία σε ό,τι αφορά στην ανατομία των δύο φύλων. Η δομική δυνατότητα του άνδρα για βιασμό και η αντίστοιχη δομική ευπάθεια της γυναίκας είναι τόσο βασική στη φυσιολογία των δύο φύλων, όσο και η αρχέγονη ενέργεια της ίδιας της σεξουαλικής πράξης. «Αν δεν υπήρχε αυτό το ελάττωμα της βιολογίας,[...] δεν θα υπήρχε ούτε συνουσία ούτε βιασμός [...]» (Brownmiller, 1975, σ. 13-14). Στην άποψη αυτή, η D. Russel (1984:112-113) συμπληρώνει άλλη μια σημαντική βιολογική διαφορά: τη μεγαλύτερη σωματική δύναμη των περισσότερων ανδρών έναντι των περισσότερων γυναικών.

Οι R. Thornhill και C. Palmer (2000: 189-191), υποστηρίζουν ότι και οι άνδρες και οι γυναίκες αντιμετώπισαν πολλά εμπόδια σε ό,τι αφορά στην αναπαραγωγική τους επιτυχία κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης εξελικτικής ιστορίας. Η σεξουαλική επιλογή, η οποία είναι διαφορετική στα δύο φύλα λόγω των διαφορετικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων τους -όπως η ανάγκη για επιβίωση στους άνδρες και η αναπαραγωγική ικανότητα στις γυναίκες- μπορεί να επηρεάσει το επιτυχές ζευγάρωμα. Η σεξουαλική επιλογή διέπεται από τη γονική επένδυση όπου για έναν άνδρα, όσον αφορά το αναπαραγωγικό σύστημα, η επένδυση είναι στο ελάχιστο, ενώ για μια γυναίκα είναι το μέγιστο καθώς θα πρέπει να επενδύσει για την κύηση, τη γέννηση και τη γαλουχία. Η διαφορά φύλου στην ελάχιστη γονική επένδυση είναι το κλειδί για την κατανόηση του βιασμού.

Η Εξελικτική Προσέγγιση¹⁷ υποστηρίζει ότι ο βιασμός είναι μια εξελικτική συμπεριφορά των ανδρών και ως εκ τούτου δεν μπορούν να το ελέγξουν. Υποστηρίζει επίσης ότι οι ψυχολογικοί μηχανισμοί που στηρίζουν τα αισθήματα της σεξουαλικής έλξης εξαρτώνται από τις οντολογικές εμπειρίες για την έκφρασή τους (Ellis, 1992: 267-288). Γενικότερα, τα θηλυκά όντα επιλέγουν τους εταίρους, και συνεπώς τα αρσενικά όντα πρέπει να αποδείξουν ότι είναι άξια επιλογής. Όταν τα αρσενικά όντα εμφανίζονται κατώτερα, είτε εμφανισιακά είτε λόγω έλλειψης καλοπληρωμένης δουλειάς ή λείπουν τα μέσα για να γίνουν επιτυχείς, έχουν λίγες σεξουαλικές επιλογές. Η βίαιη «συνουσία» παραμένει τότε ως η μόνη βιώσιμη εναλλακτική λύση για την αναπαραγωγή, παρακάμπτοντας την επιλογή του θηλυκού όντος (Ramslad & McGrain, 2010: 51).

Οι R. Thornhill και C. Palmer (2000: 54-70, 82-84), σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση, πιστεύουν ότι για τη γυναίκα η επιλογή του συντρόφου εμπίπτει σε δύο κατηγορίες: 1) την προτίμηση ανδρών με κύρος και πόρους (τα αρσενικά όντα φέρνουν την πρώτη ύλη στα θηλυκά και στους απογόνους τους) και 2) την προτίμηση ανδρών με δείκτες τη συμπεριφορά και τα σωματικά γενετικά πλεονεκτήματα (αύξηση πιθανοτήτων επιβίωσης των απογόνων μιας γυναίκας). Ωστόσο, η διαδικασία επιλογής μπορεί να μην αφορά απόλυτα τους πόρους, αλλά τη σεξουαλική επιθυμία. Οι γυναίκες ενδιαφέρονται να βρουν ένα ταίρι που να μπορούν να περάσουν το υπόλοιπο της ζωής τους, ενώ οι άνδρες θέλουν να κάνουν σεξ με όσο το δυνατόν περισσότερους εταίρους. Αυτή η βιολογική διαφορά είναι αυτό που προκαλεί τα θηλυκά όντα να είναι επιλεκτικά ενώ τα αρσενικά όντα θα προβούν στη βία για να ικανοποιήσουν τη βιολογική τους ανάγκη για σεξ χωρίς επενδύσεις. Έτσι, ο βιασμός προέρχεται από το εξελισσόμενο μηχανισμό των ανδρών για την επίτευξη μεγαλύτερου αριθμού συντρόφων σε ένα περιβάλλον όπου τα θηλυκά επιλέγουν τους συντρόφους τους (Thornhill & Palmer, 2000: 189-191). Επιπλέον, σύμφωνα με την εξελικτική θεωρία, όταν η γυναίκα δεν παρέχει την ευκαιρία επιλογής, ο άνδρας την παίρνει με τη βία (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 122-123). Τα αρσενικά όντα «βιάζουν» διότι είναι «σεξουαλικά κατασκευασμένα» να το κάνουν (Thornhill & Palmer, 2000: 82-84).

¹⁷ Στην Εξελικτική Προσέγγιση χρησιμοποιείται ο όρος «Evolutionary Psychology», μτφ. «Εξελικτική Ψυχολογία», και είναι μια θεωρητική προσέγγιση στις κοινωνικές και φυσικές επιστήμες που εξετάζει τη ψυχολογική δομή από μια σύγχρονη εξελικτική προοπτική, και αφορά το κόστος και τα οφέλη ενός οργανισμού να εκτελεί μια συγκεκριμένη συμπεριφορά. (Thornhill & Palmer, 2000: 189-191).

Κεφάλαιο 4^ο : Η Αντιμετώπιση του Βιασμού από το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης

Η καταγγελία του βιασμού στις Αστυνομικές Αρχές είναι το αρχικό στάδιο ενεργοποίησης του επίσημου συστήματος άσκησης του κοινωνικού ελέγχου. Η Αστυνομία λαμβάνει γνώση των εν λόγω περιστατικών είτε από το ίδιο το θύμα είτε από τρίτα πρόσωπα (συγγενείς/φίλοι) και καλείται να αντιμετωπίσει την πολυπλοκότητα των σχετικών υποθέσεων ως προς τη λεπτότητα του χειρισμού του θύματος, την εξακρίβωση των στοιχείων της υποθέσεως και τη σύλληψη του δράστη.

4.1. Η εμπειρική καταγραφή του αδικήματος του βιασμού

Αξιόλογες ερευνητικές προσπάθειες έχουν πραγματοποιηθεί με στόχο τη μέτρηση της πραγματικής διάστασης του φαινομένου του βιασμού με την αξιοποίηση των επίσημων στατιστικών. Ωστόσο, εκφράζονται αρκετές επιφυλάξεις ως προς την αξιοπιστία τους, καθώς η εμφανής εγκληματικότητα δεν αντιπροσωπεύει το πραγματικό μέγεθος του φαινομένου. Σε αρκετές περιπτώσεις, παρατηρήθηκε πως, ανάλογα με το είδος του εγκλήματος, είτε αποφεύγεται η καταγγελία είτε το περιστατικό παραμένει άγνωστο, μεγεθύνοντας έτσι, τον σκοτεινό αριθμό (Φαρσεδάκης, 1996: 46).

Τα προβλήματα που προκύπτουν σε ότι αφορά στο αδίκημα του βιασμού στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης συχνά αγνοούνται εξαιτίας του γεγονότος ότι ο βιασμός είναι ένα έγκλημα που δύσκολα διερευνάται. Μόνο ένα μικρό ποσοστό των θυμάτων, αποφασίζει να το αναφέρει στην αστυνομία. Σύμφωνα με το Australian Bureau of Statistics (2007), μόνο ένα στα τέσσερα θύματα αναφέρουν τη θυματοποίησή τους (Westmarland & Gangoli, 2011: 15-16). Το ποσοστό της αναφοράς μικραίνει όταν πρόκειται για δράστη που είχε κάποια προηγούμενη σχέση με το θύμα. Συγκεκριμένα, στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στο Ηνωμένο Βασίλειο καθώς και στην Αυστραλία τα ποσοστά αναφορών είναι περίπου 5-10%, όταν πρόκειται για κάποιον που το θύμα είχε κάποια προηγούμενη σχέση ενώ όταν ο δράστης είναι άγνωστος φτάνει, το (υψηλότερο) 35% (Kift, 2003: 292-297). Από τη μειοψηφία των θυμάτων που πάει στην αστυνομία, μερικά θύματα δεν το κάνουν αμέσως. Η καθυστερημένη αναφορά μπορεί να οδηγήσει στην εξαφάνιση ή αλλοίωση των αποδεικτικών στοιχείων και ο μάρτυρας να χάσει την αξιοπιστία του.

Οι Αστυνομικοί είναι η πρώτη επαφή που έχουν τα θύματα βιασμών με το Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης, όμως, τα περισσότερα θύματα που αποφασίζουν να αναφέρουν την θυματοποίησή τους στην αστυνομία, συχνά είναι δυσαρεστημένα από την αντιμετώπιση τους (Βλάχου, 2005: 79). Αναφέρουν αρνητικές και τραυματικές εμπειρίες εντείνοντας περαιτέρω απροθυμία για προσφυγή στις Αρχές (Campbell, 2006: 30–45· Campbell, Wasco, Ahrens, Sefl, & Barnes, 2001: 1239–1259· Chen & Ullman, 2010: 262–27· Felson & Pare, 2008: 202–219). Σπάνια γίνεται η σύλληψη και η καταδίκη του δράστη, ενώ τα ίδια τα θύματα συχνά περιγράφουν δευτερογενή θυματοποίηση¹⁸ την οποία βιώνουν μέσω των καταθέσεων που παίρνει η αστυνομία (Alderden & Ullman, 2012: 3-22· Campbell, 1998: 355-379). Η κατάσταση αυτή συχνά αναφέρεται στη βιβλιογραφία ως «κενό δικαιοσύνης» (Temkin & Krahé, 2008, σ.1).

Οι V. M. Rose και S. C. Randal (1982: 27) αναφέρουν τέσσερις παράγοντες που οι Αστυνομικοί λαμβάνουν στα υπόψη κατά την αξιολόγηση μιας υπόθεσης: α) την αξιοπιστία του θύματος (χρονικό της αναφοράς, ιατρική εξέταση, συναισθηματική κατάσταση), β) τη συναίνεση του θύματος (σχέση θύματος-δράστη, περιστάσεις, ενδείξεις αντίστασης), γ) τη σοβαρότητα του αδικήματος (βαθμός τραυματισμού, χρήση όπλου) και δ) τα χαρακτηριστικά του θύματος (ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, εργασία). Έτσι, οι αντιλήψεις του Αστυνομικού σχετικά με το έγκλημα και την αξιοπιστία του θύματος έχουν πραγματικές συνέπειες στην εμπειρία του θύματος καθώς και στο *κενό δικαιοσύνης* (Venema, 2014: 1-28).

Οι R. B. Felson και P. P. Pare (2008: 204) διαπίστωσαν ότι τα θύματα της σεξουαλικής επίθεσης ήταν πιθανότερο να διαμαρτυρηθούν για τον τρόπο συμπεριφοράς της αστυνομίας όταν ο δράστης ήταν κάποιος που γνώριζαν, σημειώνοντας ότι η αστυνομία έδειξε υπερβολική επιείκεια, εξέφραζε δυσπιστία ή σκεπτικισμό, ή δεν έλαβε τους ισχυρισμούς τους σοβαρά. Αν και ο βιασμός, είτε από άγνωστο είτε από γνωστό, δεν διαφοροποιείται (στα περισσότερα νομοθετήματα), μελέτες έχουν δείξει ότι στην πράξη αντιμετωπίζονται ως δύο διαφορετικά εγκλήματα (Koss, Bachar, Hopkins & Carlson, 2004: 1435-1463). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του U.S. Department of Justice Statistics (2013), για τα έτη 2005 έως 2010, η πλειονότητα των σεξουαλικών επιθέσεων (ανδρών και γυναικών) -σχεδόν το 78%- διαπράχθηκε από κάποιον που ήταν γνωστός στο θύμα, είτε μέλος της οικογένειας, είτε στενός συνεργάτης, είτε φίλος ή

¹⁸ Η δευτερογενής θυματοποίηση συμπεριλαμβάνει τις στάσεις αυτοενοχοποίησης των θυμάτων, συμπεριφορές και πρακτικές που ασκούνται από παρόχους υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, οι οποίες συνεχίζουν την *περαιτέρω εκδήλωση του βιασμού* με αποτέλεσμα να προξενήσει πρόσθετα τραύματα στα επιζήσαντα θύματα του βιασμού (Campbell, Wasco, Ahrens, Sefl & Barnes, 2001: 1239–1259).

γνωστός. Το 34% της σεξουαλικής βίας ήταν από κοντινό πρόσωπο (πρώην ή τωρινός σύζυγος, φίλη ή φίλος σε σχέση), 6% από το οικογενειακό περιβάλλον και 38% από κάποιον γνωστό ή φίλη/φίλο (Morgan & Oudekerk, 2019). Το 66% των βιασμών λαμβάνουν χώρα είτε στην κατοικία του θύματος είτε στην κατοικία ενός φίλου, συγγενή, γείτονα είτε του ίδιου του δράστη. Συνεπώς, το 80% των σεξουαλικών επιθέσεων τα θύματα γνώριζαν τον δράστη τους (Diem, 2012). Επιπλέον, μόνο το 11% των θυματοποιήσεων σεξουαλικής επίθεσης περιλάμβανε οπλισμένο δράστη (μαχαίρι, όπλο ή κάτι άλλο) ενώ το ποσοστό των τραυματισμών αυξήθηκε από 26% για τα έτη 1994-1998 στο 35% για την περίοδο 2005 – 2010 (Planty, Langton, Krebs, Berzofsky & Smiley-McDonald, 2013). Τέλος, το ποσοστό των βιασμών ή σεξουαλικής βίας αυξήθηκε από 1,6 σε 2,7 ανά 1.000 άτομα, ηλικίας 12 ετών ή μεγαλύτερα, για τα έτη 2015 - 2018, ενώ το ποσοστό που αναφέρθηκε στην αστυνομία μειώθηκε από 40% σε 25%, μεταξύ 2017 και 2018 (Morgan & Oudekerk, 2019).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας (Δ.Δ.Α./Α.Ε.Α.)¹⁹, από το 2010 έως το 2019, παρατηρήθηκαν τα εξής: το 2010 τελέστηκαν 215 βιασμοί, εκ των οποίων 32 ήταν άνδρες και 263 ήταν γυναίκες θύματα, ενώ το 2019 τελέστηκαν 182 βιασμοί (μείωση κατά 33 περιπτώσεις), εκ των οποίων 49 ήταν άνδρες (αύξηση κατά 17 περιπτώσεις) και 217 γυναίκες θύματα (μείωση κατά 46 περιπτώσεις).

Η απόφαση να μην αναφερθεί η σεξουαλική επίθεση στην αστυνομία μπορεί να επηρεαστεί από τη μη επισήμανση του περιστατικού ως έγκλημα, την έλλειψη προφανών σωματικών τραυματισμών, την άρνηση ή την αυτοενοχοποίηση του θύματος, και την αποδοχή των μύθων για το αδίκημα του βιασμού (Chen & Ullman, 2010: 262–279· Koss, Bachar, Hopkins, & Carlson, 2004: 1435–1463). Η αντίσταση των θυμάτων θεωρείται κακός δείκτης διότι έρευνες έχουν περιγράψει αντιδράσεις σε τραυματικές ή με υψηλό άγχος καταστάσεις, όπου το άτομο μπορεί να «παγώσει» (Bracha, 2004: 679-680). Επιπλέον, λόγω των ευρέως αποδεκτών μύθων του βιασμού, τα θύματα μπορεί να είναι απρόθυμα να αναφέρουν το περιστατικό στην Αστυνομία λόγω της αντίληψης ότι μπορεί να κατηγορηθούν, να αντιμετωπιστούν χωρίς σεβασμό, να στιγματιστούν, να μην γίνουν πιστευτά, να βιώσουν δευτερογενή θυματοποίηση ή να αγνοηθούν (Ahrens, Campbell, Ternier-Thames, Wasco & Sefl,

¹⁹ Πρόκειται για ημερήσιες αναφορές της ΔΔΑ/ΑΕΑ για τα έτη 2010-2018 (Πηγή: αναφορά 57 POL 2019). Βλέπε **Παράρτημα Ι**.

2007:38–49· Chen & Ullman, 2010: 262–279). Έτσι, σύμφωνα με έρευνες, από τα 100 περιστατικά σεξουαλικής επίθεσης, παιδιών και ενηλίκων, μόνο τα 36 αναφέρονται στις Αρχές εκ των οποίων τα 27 καταλήγουν στη σύλληψη του δράστη (Diem, 2012).

4.2. Στάσεις και αντιλήψεις των Αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού διεθνώς

Η αμοιβαία αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνικών και νομικών αντιλήψεων σχετικά με τον βιασμό δημιουργεί ένα πλέγμα επίσημων και ανεπίσημων περιορισμών στις ενέργειες της αστυνομίας και γενικότερα στο Σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης (LeGrand, 1973: 919-941). Έτσι, οι κοινωνικές συμπεριφορές ενημερώνουν τους νόμους αλλά και οι εκπρόσωποι των νόμων ενημερώνουν τις κοινωνικές συμπεριφορές.

Είναι σχεδόν αδύνατον να αναφερθούμε στο βιασμό χωρίς να γίνει κάποια αναφορά στις στάσεις σχετικά με το φύλο και την κοινωνικοποίηση λόγω φύλου εφόσον ο βιασμός αφορά τη δράση των φύλων. Αποφάσεις για το ποιες ιδιότητες και συμπεριφορές είναι «αρσενικές» και «θηλυκές» σχηματίζονται από την κυρίαρχη ομάδα (Fortier, 1975: 278), δημιουργώντας κατάλληλα χαρακτηριστικά για τον κάθε ρόλο. Αυτή η κοινωνική κατασκευή του φύλου προσδιορίζει τις θέσεις και τους ρόλους του άνδρα και της γυναίκας (Κουράκης, 2006: 31). Για τα αρσενικά όντα είναι η νοημοσύνη, η επιθετικότητα και η ανδρεία ενώ για τα θηλυκά όντα, η υποταγή, η ευαλωτότητα, η ευγένεια, η παθητικότητα και η αφέλεια (Johnson, 2005: 7). Τα χαρακτηριστικά του γυναικείου φύλου και η σεξουαλικότητα της γυναίκας σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες αντιμετωπίζονται ως θύματα στο Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης, αλλά και από το γενικότερο πληθυσμό (Page, 2008b: 391). Ομοίως, οι Αστυνομικοί, όπως ο καθένας μέσα σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, επηρεάζονται από την κοινωνικοποίησή τους. Οι μύθοι, για το αδίκημα του βιασμού, αποτελούν μια λογική προσέγγιση στην κατανόηση του φαινομένου, ωστόσο συχνά αντιπροσωπεύουν μια έντονη αντίθεση με την πραγματικότητα.

Έρευνες στάσεων των Αστυνομικών σχετικά με το αδίκημα του βιασμού συνθέτουν αντικρουόμενα συμπεράσματα. Πριν το 2000, η άποψη που κυριαρχούσε ήταν ότι υπήρχε **σημαντική αποδοχή των μύθων για το αδίκημα βιασμού από την Αστυνομία** (Brown & King, 1998:265-279· Campbell, 1995: 249-277· Campbell & Johnson, 1997: 255-274· Feild, 1978: 156-179· Feldman-Summers & Palmer, 1980: 19-40· LaFree, 1989:84), αντίθετα με τα ευρήματα της έρευνας της D. A. Page (2007: 22-32, 2008a: 52) όπου διαπίστωσε ότι **η αποδοχή των μύθων δεν ήταν έντονα υποστηρικτική από τους Αστυνομικούς**. Υπάρχει, όμως,

ομοφωνία στο ότι **οι μύθοι για τον βιασμό επηρεάζουν τις αντιλήψεις των αρχών επιβολής του νόμου** (Campbell & Johnson, 1997:255-257· Feldman-Summers & Palmer, 1980: 4-37· Page, 2008a: 57· Venema, 2014: 20-22), **αλλά σε σύγκριση με τους άνδρες, οι γυναίκες Αστυνομικοί τους αποδέχονται λιγότερο** (King & Brown, 1998: 273· Page, 2007: 29).

Οι R. R. Hazelwood και A. W. Burgess (1995:6-7) διαπίστωσαν ότι **οι Αστυνομικοί έχουν μια εικόνα ενός ιδανικού βιασμού και ενός ιδανικού θύματος βιασμού**. Όλοι οι βιασμοί και τα θύματα συγκρίνονται με αυτό το ιδεώδες κατά την αξιολόγηση μιας υπόθεσης βιασμού και έτσι οι Αστυνομικοί αναζητούν αξιοπιστία, συνέπεια και ύπαρξη επιβεβαιωτικών στοιχείων. **Θύματα που δεν συναντούν το ιδεώδες (σεξουαλικό παρελθόν, συμπεριφορά, προκλητική ενδυμασία ή μέθη), αμφισβητούνται από τις Αρχές** οι οποίες εκτελούν επιπλέον προανακρίσεις εντείνοντας την ψυχική ταλαιπωρία των θυμάτων (Page, 2007: 22-32· Sleath & Bull, 2012:646-665). Επιπλέον, όσον αφορά στη διεξαγωγή των καταθέσεων του θύματος του βιασμού, **συχνά οι Αρχές βασίζονται είτε στο φύλο του Αστυνομικού Οργάνου είτε στο βαθμό που φέρει το Όργανο** (Gregory & Lees, 1999: 164).

Θύματα των οποίων οι επιθέσεις περιέχουν στοιχεία «πραγματικού» βιασμού είναι περισσότερο πιθανό να το αναφέρουν στην αστυνομία, όπως, επίθεση από άγνωστο δράστη, χρήση όπλου, εμφανείς τραυματισμοί, τοποθεσία θυματοποίησης και χαρακτηριστικά θύματος και δράστη (Bachman, 1998: 8–29· Chen & Ullman, 2010: 262–279· Du Mont, Miller & Myhr, 2003: 466–486· Easteal, 1994: 10). Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν γυναίκες και άνδρες θύματα (Lizotte, 1985: 179-180).

Όσο περισσότερο το θύμα ή τα χαρακτηριστικά μιας επίθεσης, αποκλίνουν από την προκαθορισμένη ιδέα ενός «πραγματικού» βιασμού, τόσο λιγότερο πιθανό η αστυνομία να αφιερώσει χρόνο για την υπόθεση (Hazelwood & Burgess, 1995: 13-15· LaFree, 1989: 74-78· Page, 2008a: 44). Επιπλέον, έρευνες υποστηρίζουν ότι **οι Αστυνομικοί είναι λιγότερο πιθανό να προβούν σε σύλληψη αν το θύμα καθυστερήσει να κάνει την αναφορά του στην αστυνομία ή αν οι εμπλεκόμενοι ήταν γνωστοί ή αν το θύμα δεν εμφανίζεται αξιόπιστο** (Feldman-Summers & Palmer, 1980: 19-40· LaFree, 1989: 74-78· Venema, 2014: 21-22), **ενώ περισσότερο πιθανό ήταν να διωχθεί ο δράστης αν έχει χρησιμοποιήσει όπλο** (Bachman, 1993: 260-270· Hart & Rennison, 2003: 1) **ή αν έχει υπάρξει «διείσδυση»** (LaFree, 1989: 78-79). Ανάλογη προσοχή θα δείξουν οι Αστυνομικοί και **σε περιστατικά όπου το θύμα έχει**

υποστεί τραυματισμό επιπλέον του βιασμού του (Bachman, 1993:260-261· Du Mont, Miller & Myhr, 2003: 468-470· Hart & Rennison, 2003: 1· Lizotte, 1985: 171-186).

Πλέον των προρρηθέντων, **όσον αφορά στις ψευδείς αναφορές, οι Αστυνομικοί τείνουν να υπερεκτιμούν το ποσοστό αυτό.** Το παραπάνω αντικατοπτρίζει το κατά πόσο οι Αστυνομικοί πιστεύουν ή όχι ότι το γεγονός έλαβε χώρα και όχι εάν το γεγονός είναι όντως πραγματικό (Ask, 2009: 1132–1149· Kanin, 1994: 81-92· Page, 2008b: 405-406²⁰· Page, 2008a: 55-56· Spohn, White & Tellis, 2014: 161–192). Συνεπώς, υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι Αρχές, ανεπίσημα, αγνοούν αναφορές θυμάτων όταν τις θεωρούν ψευδείς ή όταν δεν υπάρχουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία και η υπόθεση δε θα σταθεί στη δίκη²¹ (Burgess & Holstrom, 1974: 71-72, 91· Weis & Borges, 1973: 96). Επιπλέον, οι C. Spohn, C. White και K. Tellis (2014: 185-190) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι **οι ψευδείς καταγγελίες των θυμάτων συμμορφώνονται στενά με τη στερεοτυπική άποψη ενός «πραγματικού» βιασμού, ενώ για να κριθεί μια υπόθεση αβάσιμη, κατόπιν έρευνας, είτε οι κατηγορίες είναι ψευδείς, είτε δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία, είτε το θύμα ανακαλεί την καταγγελία.**

Η μη αναφορά των θυμάτων έχει αποδοθεί σε ενδοψυχικές διαδικασίες, όπως η αυτοενοχοποίηση, η ντροπή, η αμηχανία, η ταπείνωση, ο φόβος τυχόν αντιποίνων από τον δράστη, ο φόβος απόδοσης υπαιτιότητας ή ότι τα καταγγελλόμενα δεν θα είναι πιστευτά, ιδίως αν καταγγέλθηκαν υπό την επήρεια ουσιών²² (Bachman, 1993: 262-267· Bachman, 1998: 20· Easteal, 1994: 7· Fisher, 2000: 23· LaFree, 1989: 69· Lindsay, 2014: 7· Stewart, Dobbin & Gatowski, 1996: 166· Tomlinson, 2000: 4). Επιπλέον, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, έχει υποστηριχθεί ότι τα θύματα **μπορούν να αντιμετωπισθούν από τις Αρχές χωρίς σεβασμό, να στιγματιστούν, να βιώσουν δευτερογενή θυματοποίηση ή να αγνοηθούν** (Ahrens, Campbell, Ternier-Thames, Wasco & Sefl, 2007: 39· Chen & Ullman, 2010: 263· Patterson, Greeson & Campbell, 2009: 127–136· Rennison, 2002: 3).

Η A. J. Lizotte (1985:184), σε έρευνά της συμπέρανε ότι τα θύματα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν τη θυματοποίησή τους σε αντίθεση

²⁰ Η Page (2008b), αναφέρει ότι όταν οι αστυνομικοί ερωτήθηκαν αν οποιαδήποτε γυναίκα μπορεί να πέσει θύμα βιασμού, η πλειοψηφία- 94%- απάντησαν θετικά, ενώ όταν ρωτήθηκαν για την αξιοπιστία του θύματος, το 19% ανέφεραν ότι δεν θα πίστευαν μια παντρεμένη γυναίκα που ισχυρίζεται ότι τη βίασε ο σύζυγός της. Το 44% δήλωσαν ότι ήταν απίθανο να πιστέψουν μια ιερόδουλη ότι έπεσε θύμα βιασμού, ενώ το 48% δήλωσαν ότι θα πίστευαν έναν άνδρα που ισχυρίζεται ότι τον βίασαν.

²¹ Περιπτώσεις όπως, όταν το θύμα εκδίδεται, μεθάει ή είναι επιθετικό τότε η υπόθεση παραλείπεται.

²² Στη βιβλιογραφία χρησιμοποιείται ο όρος «high risk behaviors», ήτοι: «συμπεριφορά υψηλού κινδύνου», και αναφέρεται σε συμπεριφορές που περιλαμβάνουν μέθη και χρήση ουσιών.

με άτομα χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Όμως, όταν η θυματοποίηση αφορά κι' άλλο αδίκημα –όπως ληστεία–, τότε τα θύματα είναι περισσότερο πιθανό να αναφέρουν και τον βιασμό τους. Όσον αφορά στη μόρφωση των Αστυνομικών, η D. A. Page (2008b: 404-407) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι Αστυνομικοί με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο έχουν μεγαλύτερη επίγνωση των κοινωνικών προβλημάτων και είναι λιγότερο πιθανό να είναι υποστηρικτικοί στους μύθους του βιασμού. Αντίθετα, οι Αστυνομικοί με χαμηλότερο επίπεδο μόρφωσης ενστερνίζονται τους μύθους του βιασμού σε μεγαλύτερο βαθμό.

Επιπλέον, αν και η επαγγελματική εκπαίδευση των Αστυνομικών για τη σεξουαλική επίθεση συνέβαλε στην ανάπτυξη ανακριτικών δεξιοτήτων, δεν διαφοροποιεί την αποδοχή εκ μέρους τους των μύθων περί βιασμών (Campbell & Johnson, 1997: 269-271· Lonsway, Welch & Fitzgerald, 2001: 722-726). Αντίθετα η εμπειρία του Αστυνομικού συνδέεται με τη χαμηλότερη αποδοχή των μύθων (Page, 2007: 18-19· Rich & Seffrin, 2012: 263-279).

ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙ ΒΙΑΣΜΟΥ

Κεφάλαιο 1^ο: Σκοπός, Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας

1.1 Σκοπός έρευνας

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη των στάσεων, των αντιλήψεων, των ερμηνειών, των απόψεων και των πεποιθήσεων των Στελεχών της Ελληνικής Αστυνομίας, όσον αφορά στο αδίκημα του βιασμού. Συγκεκριμένα, κατά πόσο οι εννοιολογήσεις, οι προσλήψεις και οι αναπαραστάσεις που έχουν οι Αστυνομικοί επηρεάζουν την εκ μέρους τους αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών όσον αφορά το θύμα, το δράστη και το εγκληματικό συμβάν. Επιπλέον, γίνεται η αποτίμηση του τρόπου με τον οποίο οι Αστυνομικοί επιχειρούν και συμβάλλουν με τις πρακτικές τους στην ενθάρρυνση της αναφοράς της σεξουαλικής βίας, στους τρόπους αντιμετώπισης θυμάτων και δράστών και στις συλλογιστικές που βασίζονται σε στερεότυπα και μύθους σχετικά με το βιασμό. Στόχος είναι η συμβολή στην ανάπτυξη κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων διαχείρισης σεξουαλικών εγκλημάτων καθώς και στην έμφαση των αναγκών των ιδίων των Στελεχών που καλούνται να διαχειριστούν τέτοια είδους περιστατικά.

1.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα προς διερεύνηση ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν είναι τρία και συνοψίζονται ως εξής:

1. Η εννοιολόγηση του όρου «βιασμός» από τους Αστυνομικούς ταυτίζεται με εκείνον του θεσμικού πλαισίου (αρθ. 336 του Π.Κ.);
2. Πώς σκιαγραφούνται οι αναπαραστάσεις των Αστυνομικών για τους πρωταγωνιστές του αδικήματος;
3. Με ποιον τρόπο οι προσλήψεις και οι αναπαραστάσεις για το αδίκημα του βιασμού επηρεάζουν την εκ μέρους τους αντιμετώπιση/διαχείριση των περιστατικών βιασμού (την αντιμετώπιση του θύματος, την αντιμετώπιση του δράστη και το εγκληματικό επεισόδιο);

1.3 Ο πληθυσμός και τα χαρακτηριστικά του

Στην έρευνα συμμετείχαν 20 Αστυνομικοί της Ελληνικής Αστυνομίας οι οποίοι εργάζονται ή είχαν εργαστεί στο παρελθόν σε Τμήματα Ασφαλείας εντός εδαφικής αρμοδιότητας της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής (ΓΑΔΑ), και συγκεκριμένα της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής.

Η επιλογή του συγκεκριμένου πληθυσμού έγινε αποκλειστικά και μόνο λόγω του αντικειμένου της Διπλωματικής εργασίας, καθώς τα Αστυνομικά Όργανα είναι η πρώτη επαφή των θυμάτων σεξουαλικής βίας με το Σύστημα της Ποινικής Δικαιοσύνης. Επιπλέον κριτήριο για την επιλογή του πληθυσμού ήταν η εμπειρία των συμμετεχόντων, οι οποίοι έχουν χειριστεί περιστατικά βιασμού ή απόπειρας βιασμού και όχι τα έτη Υπηρεσίας τους, προκειμένου να εξεταστεί το εν λόγω αδίκημα υπό το πρίσμα της επιχειρησιακής τους παρέμβασης αλλά και τριβής, τόσο με τα θύματα όσο και με τους δράστες. Όλοι οι ερωτώμενοι έχουν διαχειριστεί ή έχουν συμμετάσχει στη διαχείριση περιστατικών βιασμού.

Από τους ερωτηθέντες, τα 15 Στελέχη είναι άνδρες και τα υπόλοιπα 5 Στελέχη είναι γυναίκες Αστυνομικοί. Οι ηλικίες του πληθυσμού κυμαίνονται μεταξύ των 25 έως 59 ετών, ενώ όσον αφορά στην οικογενειακή τους κατάσταση οι 12 είναι άγαμοι, οι 4 είναι έγγαμοι και οι υπόλοιποι 4 είναι διεξυγμένοι. Επιπλέον, μεταξύ των έγγαμων και διεξυγμένων Στελεχών, οι 6 έχουν και παιδιά.

Ο πληθυσμός ο οποίος έχει τελειώσει τη Σχολή Αξιωματικών της Ελληνικής Αστυνομίας είναι 12 ενώ οι υπόλοιποι 8 έχουν τελειώσει τη Σχολή Αστυφυλάκων. Επιπλέον, τα έτη υπηρεσίας τους, συμπεριλαμβανομένης και της Σχολής της Ελληνικής Αστυνομίας, κυμαίνονται από 8 έως και 33 έτη. Η προϋπηρεσία τους σε Τμήματα Ασφαλείας ξεκινά από τα 5 έτη έως τα 16 στους άνδρες και από τα 3 έτη έως τα 10 στις γυναίκες.

Όσον αφορά στις εκπαιδεύσεις και στο μορφωτικό τους επίπεδο, από τα 20 Στελέχη, τα 9 είναι κάτοχοι τίτλων προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών σπουδών από Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Επιπλέον, δύο άνδρες Αστυνομικοί οι οποίοι εργάζονται σε Τμήματα ασφαλείας, έχουν πραγματοποιήσει κάποιου είδους εκπαίδευση ή έχουν παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο που να αφορά σε θέματα σεξουαλικών εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, ο ένας συμμετέχων, προ ετών, είχε παρακολουθήσει ένα σεμινάριο που αφορούσε στην κακοποίηση των γυναικών, ενώ ο δεύτερος συμμετέχων ο οποίος είχε παρακολουθήσει περισσότερα σεμινάρια, δεν βρίσκεται σε θέση που να μπορεί να διαχειρίζεται τέτοιες υποθέσεις σε πρώτο χρόνο. Ωστόσο, άλλοι δύο

συμμετέχοντες (άρρεν και θήλυ) οι οποίοι εργάζονται σε ειδική Κεντρική Υπηρεσία κάνουν συχνές εκπαιδεύσεις ή παρακολουθούν σεμινάρια που αφορούν σε σεξουαλικά εγκλήματα.

Τέλος, σε ό,τι αφορά στην επιλογή των συμμετεχόντων να ακολουθήσουν το συγκεκριμένο επάγγελμα, οι μισοί το επέλεξαν λόγω της άμεσης επαγγελματικής αποκατάστασης, ενώ οι άλλοι μισοί το επέλεξαν είτε επειδή προέρχονταν από γονείς ή γονέα Αστυνομικούς οι οποίοι τους παρότρυναν προς αυτήν την κατεύθυνση, είτε από συνειδητή επιλογή καθώς τους άρεσε το επάγγελμα του Αστυνομικού.

1.4 Οι δυσκολίες του πεδίου της και περιορισμοί έρευνας

Για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας ήταν απαραίτητη η χορήγηση ειδικής άδειας – έγκριση– από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, προκειμένου να προσεγγίσω το ένστολο προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας που έχει χειριστεί περιστατικά βιασμού ή απόπειρας βιασμού. Κατόπιν αιτήσεως και κατάθεσης όλων των απαραίτητων δικαιολογητικών, ήτοι²³: αίτηση/ατομική αναφορά, Υπεύθυνη Δήλωση (ότι θα τηρηθούν οι Κώδικες Ηθικής και Δεοντολογίας), Βεβαίωση Επιβλέπουσας Καθηγήτριας, Βεβαίωση Εγγραφής Μεταπτυχιακού Φοιτητή και τον Οδηγό Ερωτήσεων, χορηγήθηκε η σχετική ειδική άδεια. Επιπλέον, ορίστηκε ένας Αξιωματικός της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής (ΔΑΑ) για τον χειρισμό του εν λόγω αιτήματος.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η περίοδος εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας συνέπεσε με την πανδημία του κορονοϊού. Γι' αυτό τον λόγο, συμπληρωματικά, στο αίτημα της αδειοδότησης συμπεριελήφθηκε και μια επιπλέον παράγραφος που αφορούσε στη διενέργεια των συνεντεύξεων τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (τηλεδιάσκεψη) καθώς δεν υπήρχε στην εκάστοτε χρονική στιγμή η δυνατότητα της προσωπικής επαφής με τον υπό έρευνα πληθυσμό.

Στην ποιοτική έρευνα αλλά και στην ποσοτική, η επικαιρότητα παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Έτσι, η κήρυξη της Πανδημίας του κορονοϊού από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στις 11 Μαρτίου 2020, έθεσε ολόκληρες χώρες σε κατάσταση καραντίνας εισάγοντας παράλληλα έκτακτα μέτρα για την αποφυγή εξάπλωσής του. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, από τις 23 Μαρτίου 2020 έως τις 4 Μαΐου 2020, ανακοινώθηκε η απαγόρευση κυκλοφορίας ή «lockdown» προκαλώντας φόβο και ανασφάλεια στους πολίτες καθώς άλλαξε η κοινωνική τους

²³ Βλ. Παράρτημα II

καθημερινότητα. Ως εκ τούτου, αυτό είχε επιπτώσεις και στην εγκληματικότητα, με τη μείωση της εγκληματικότητας του δρόμου. Όσον όμως αφορά στα αδικήματα της ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να είχε μια αυξητική επίδραση, ωστόσο, η απαγόρευση κυκλοφορίας ήταν επιπρόσθετος ανασταλτικός παράγοντας για την καταγγελία των περιστατικών από τα θύματα στα κατά τόπους Τμήματα Ασφαλείας.

Ομοίως, εκείνη τη χρονική περίοδο η Ελληνική Αστυνομία είχε επιφορτισθεί, εντατικοποιώντας την εργασία της με περισσότερα Αστυνομικά καθήκοντα επιτήρησης και κυρίως με τα μέτρα απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Οι παραπάνω Υπηρεσιακές ενέργειες ενδεχομένως να επέφεραν επιπλέον ψυχολογικό φόρτο στους συμμετέχοντες στην έρευνα. Ωστόσο, μπορεί και να τους είχε αποπροσανατολίσει από τα καθήκοντα της καθημερινής τους Υπηρεσιακής δραστηριότητας. Δηλαδή, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ενδέχεται να μην είχαν άμεση εποπτεία όσον αφορά στην εγκληματική δραστηριότητα ενώ παράλληλα επιφορτίστηκαν με παράπλευρα καθήκοντα και αρμοδιότητες σύμφωνα με τις πρωτόγνωρες καταστάσεις που καλέστηκαν να αντιμετωπίσουν. Τα παραπάνω ενδέχεται να δικαιολογούν τη δυσκολία στον εντοπισμό του υπό έρευνα πληθυσμού στο να συμμετάσχουν ενεργά στην εν λόγω επιστημονική έρευνα.

Το αίτημα για την διενέργεια της έρευνας από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, εγκρίθηκε στις 11 Μαΐου 2020, την εποχή που ξεκίνησε σταδιακά να επανέρχεται η κοινωνία, μετά τον περιορισμό της κυκλοφορίας των 2 ½ μηνών. Εκείνη τη χρονική περίοδο ξεκίνησε και η διενέργεια της εν λόγω έρευνας, πρόσωπο με πρόσωπο.

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ημι-δομημένης προσωπικής συνέντευξης, από 20 Αστυνομικούς, άνδρες – γυναίκες, της Ελληνικής Αστυνομίας. Οι συνεντεύξεις έλαβαν χώρα από τα μέσα Μαΐου έως και τα τέλη Ιουνίου του 2020. Για τη συγκέντρωση του πληθυσμού, η ερευνήτρια απευθύνθηκε στον ορισθέντα Αξιωματικό της ΔΑΑ και στη συνέχεια ακολουθήθηκε η τεχνική της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας (Babbie, 2018: 358-363· Κυριαζή, 2011: 117)²⁴, από όπου το κάθε Αστυνομικό Όργανο που συμμετείχε εθελοντικά στην έρευνα, σύστησε στον ερευνητή άλλα «μέλη του ιδίου πληθυσμού που τα πρώτα γνωρίζουν», και ούτω καθεξής (Babbie, 2018: 359). Αυτή η μέθοδος χρησιμοποιήθηκε διότι υπήρχε δυσκολία στον εντοπισμό του υπό έρευνα πληθυσμού, καθώς επιλέχθηκαν άτομα

²⁴ Σύμφωνα με την Ε. Babbie (2018, σ. 358-363), η **δειγματοληψία της χιονοστιβάδας** είναι «(μ)ια μη πιθανοτική μέθοδος δειγματοληψίας, η οποία χρησιμοποιείται συχνά στην έρευνα πεδίου, κατά την οποία κάθε άτομο που συμμετέχει στις συνεντεύξεις καλείται να προτείνει άλλους ανθρώπους να συμμετάσχουν στην έρευνα».

με προκαθορισμένα χαρακτηριστικά, όπως η εμπειρία των Στελεχών στη διαχείριση των περιστατικών του αδικήματος του βιασμού.

Ο στόχος της εν λόγω έρευνας όσον αφορά στη συλλογή του υλικού ήταν η συγκέντρωση συνεντεύξεων από 20 Στελέχη της Ελληνικής Αστυνομίας, 10 ανδρών και 10 γυναικών Αστυνομικών, τα οποία εργάζονται ή είχαν εργαστεί στο παρελθόν σε Τμήματα Ασφαλείας. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι τα Τμήματα Ασφαλείας επιλαμβάνονται σοβαρών μορφών εγκληματικότητας, μεταξύ άλλων, εμπορία ναρκωτικών, ληστείες και βιασμούς, τα οποία προκαλούν φόβο και ανησυχία στους πολίτες (Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 2003).

Αν και ο αριθμητικός στόχος επετεύχθη, υπήρξε ποσοτική δυσαναλογία ως προς το φύλο. Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμπεριελήφθησαν συνεντεύξεις 15 ανδρών και 5 γυναικών, διότι ο αριθμός των γυναικών που εργάζονται σε Τμήματα Ασφαλείας είναι σημαντικά λιγότερος από αυτόν των ανδρών. Όμως, αν και οι συνεντεύξεις των γυναικών είναι λιγότερες κρίθηκε ότι διασφαλίζουν την οπτική του φύλου. Άρα, η διάκριση κατά φύλο στις αναπαραστάσεις των επαγγελματιών του χώρου διασφαλίζεται.

Τα Στελέχη που δέχτηκαν να λάβουν μέρος στην έρευνα ενημερώθηκαν ότι επρόκειτο για ποιοτικές συνεντεύξεις εις βάθος, σύμφωνα με έναν οδηγό συνέντευξης ανοιχτού τύπου με συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, και έλαβαν εγγυήσεις για την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών. Επιπλέον, τους ζητήθηκε να υπογράψουν μια «Δήλωση Συγκατάθεσης»²⁵ για την συμμετοχή τους στην εν λόγω έρευνα.

Τα Αστυνομικά Όργανα, πριν λάβουν μέρος στις προσωπικές συνεντεύξεις, είχαν ενημερωθεί τηλεφωνικά σχετικά με τον τρόπο διεξαγωγής της συνέντευξης καθώς και για την έγκριση διεξαγωγής της έρευνας από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας. Η συνάντηση, όσον αφορά στον τόπο και στο χρόνο, οριζόταν τηλεφωνικά για τον κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά και λάμβανε χώρα στον εργασιακό τους χώρο σε ημέρες εργάσιμες μετά το πέρας του ωραρίου τους. Κατά την πρώτη επαφή αλλά και κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, οι συμμετέχοντες ήταν πολύ φιλικοί και πρόθυμοι να συμμετάσχουν στην έρευνα. Ο μόνος περιορισμός που τους δόθηκε ήταν να μην αναφερθούν σε ονόματα, από περιστατικά που είχαν διαχειρισθεί, ως προς την τήρηση των προσωπικών δεδομένων των θυμάτων αλλά και των φερόμενων δραστών.

²⁵ Βλ. Παράρτημα ΙΙΙ

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες ήταν αρκετά επικοινωνιακοί και ανοιχτοί στο να απαντήσουν σε οποιαδήποτε ερώτηση που προέκυπτε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Ωστόσο, υπήρξε και ένας μικρός αριθμός συμμετεχόντων ο οποίος δυσκολεύτηκε λίγο περισσότερο να μιλήσει για ένα τόσο ευαίσθητο θέμα, κυρίως λόγω του άγχους της μαγνητοφώνησης. Για τον παραπάνω λόγο, ο χρόνος των συνεντεύξεων κυμάνθηκε από 27' λεπτά (η μικρότερη) έως 1 ώρα και 50' λεπτά (η μεγαλύτερη).

1.5. Τα εργαλεία και η διαδικασία συλλογής του υλικού

Η ποιοτική κοινωνική έρευνα στηρίζεται σε ποιοτικές μεθοδολογίες οι οποίες έχουν ως στόχο «τη διερεύνηση των νοημάτων και των αναπαραστάσεων που αποδίδουν τα υποκείμενα σε κοινωνικά φαινόμενα και διαδικασίες» (Ιωσηφίδης, 2008, σ. 21)²⁶. Συνεπώς, για τη δική μου ερευνητική προσέγγιση στην παρούσα μελέτη επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα έναντι της ποσοτικής. Επιπλέον, οι ποιοτικές κοινωνικές έρευνες «δίνουν έμφαση στις μη μετρήσιμες διαστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας», επιτρέποντας «τη σε βάθος κατανόηση των μηχανισμών και των διαδικασιών σχηματισμού μιας συγκεκριμένης κοινωνικής οπτικής» και την ανάδειξη προσλήψεων, κατανοήσεων και ερμηνειών των συμμετεχόντων στην έρευνα βασιζόμενοι στις δικές τους κατηγορίες και νοηματοδοτήσεις (Ιωσηφίδης, 2008, σ. 27).

Ομοίως, στην παρούσα έρευνα μελετήθηκε μια μικρή ομάδα πληθυσμού καθώς δεν στοχεύει στην ανακάλυψη γενικών τάσεων, όπως προϋποθέτει η ποσοτική έρευνα, αλλά στη διαμόρφωση μιας ολικής εικόνας για τον κάθε συμμετέχοντα και την ανεύρεση των κοινών τους στοιχείων (Κυριαζή, 2011: 52). Για αυτό το λόγο είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι επειδή πρόκειται για μικρής εμβέλειας ποιοτική έρευνα, το υλικό δεν υπακούει στα ρήτρα της γενίκευσης αλλά οπωσδήποτε είναι μια έρευνα η οποία αποκαλύπτει σε βάθος ένα ποιοτικό υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί και για προτάσεις.

Το εργαλείο που επιλέχθηκε και χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή και παραγωγή δεδομένων είναι της προσωπικής συνέντευξης -πρόσωπο με πρόσωπο- το οποίο επιδιώκει τη βαθιά κοινωνιολογική γνώση (Θανοπούλου, 2015: 293). Ο αριθμός των 20 συνεντεύξεων, όπου είχε οριστεί αρχικά, ήταν ο κατάλληλος διότι καθώς πλησίαζε η επίτευξη του αριθμητικού στόχου έφτασε σε ένα κορεσμό πληροφόρησης. Δηλαδή, η κάθε νέα συνέντευξη δεν παρείχε καινούριες

²⁶Ομοίως η Ν. Κυριαζή (2011, σ.52-53) αναφέρει ότι οι ποιοτικοί μέθοδοι «[...] επιδιώκουν να κατασκευάσουν αναπαραστάσεις της κοινωνικής πραγματικότητας. [...] (Ε)πικεντρώνονται στη σημασία που έχουν τα κοινωνικά φαινόμενα για τα δρώντα άτομα σε συγκεκριμένες κοινωνικές καταστάσεις, δηλαδή το νόημα που φέρουν αυτά τα φαινόμενα για τα ίδια τα υποκείμενα».

πληροφορίες για το αντικείμενο της έρευνας αλλά επαναλάμβαναν αυτά που είχαν ήδη συλλέγει από προηγούμενες συνεντεύξεις. Συγκεκριμένα, επιλέχθηκε η ημι-κατευθυνόμενη (Θανοπούλου, 2015: 299) ή η ημιδομημένη ποιοτική συνέντευξη, η οποία χαρακτηρίζεται από ένα σχετικά ανεπίσημο ύφος –ως μία συζήτηση– παρά ένα τυποποιημένο σχήμα ερωτήσεων και απαντήσεων. Επιπλέον, υπάρχει ευελιξία ως προς τη σειρά των ερωτήσεων, την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων καθώς και την προσθαφαίρεση ερωτήσεων και θεμάτων για συζήτηση. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν σύμφωνα με έναν οδηγό συνέντευξης, ο οποίος συμπεριλάμβανε ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων ή θεμάτων που ήθελε να καλύψει ο ερευνητής (Mason, 2011:76-77), δίνοντας τη δυνατότητα στους ερωτώμενους να καταθέσουν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους για το εν λόγω θέμα.

Οι προκαθορισμένες αυτές ερωτήσεις, δηλαδή ο «οδηγός συνέντευξης», δημιουργήθηκε μετά από την απόκτηση γενικών γνώσεων από την ελληνική αλλά και την ξένη βιβλιογραφία. Ο οδηγός αυτός «αποτελεί μέρος της ερευνητικής διαδικασίας» και αφορά ερωτήματα που ο ερευνητής θέλει να ρωτήσει και να εξετάσει για να σχηματιστούν οι στόχοι του (Λυδάκη, 2016, σ.156). Παράλληλα, αποσκοπεί και «στην ανάδειξη της θεωρίας από τα δεδομένα» που θα συλλεχθούν από τη μη τυποποιημένη συνέντευξη (Κυριαζή, 2011, σ. 253).

Στην παρούσα έρευνα, ο οδηγός αποτελείται από δέκα διακριτές θεματικές ενότητες. Ειδικότερα:

- **1^η θεματική ενότητα:** κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του ερωτώμενου, όπως φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, εκπαίδευση, ιεραρχία και προϋπηρεσία, ουτως ώστε να συμπεριληφθούν ως στοιχεία για τη διαμόρφωση χαρακτηριστικών και προφίλ των ερωτώμενων, για να ερευνηθεί κατά πόσο οι απαντήσεις τους συναρτώνται με αυτά.
- **2^η θεματική ενότητα:** εμπειρική γνώση όσο αφορά τον χειρισμό περιστατικών βιασμού ως κριτήριο, σύμφωνα με την εμπειρία των ερωτώμενων.
- **3^η θεματική ενότητα:** πληροφορίες αναφορικά με τη γνώση και τις απόψεις των ερωτώμενων για το άρθρο 336 του Π.Κ., και κατά πόσο οι απόψεις αυτών συνάδουν με το θεσμικό πλαίσιο.
- **4^η θεματική ενότητα:** η επαφή των θυμάτων του βιασμού που έχουνε προστρέξει στην αστυνομία, ως προς τη σκιαγράφηση του προφίλ τους.

- **5^η θεματική ενότητα:** η πρώτη επαφή -αναφορά- του θύματος βιασμού στην Αστυνομία και η προσέγγιση αλλά και η αξιολόγηση του θύματος από τον Αστυνομικό, εξετάζοντας επιπλέον, τις επικοινωνιακές δυνατότητες των Αστυνομικών στη προσέγγιση του θύματος, καθώς και τις απόψεις τους ως προς τις αναστολές των θυμάτων για την αναφορά του περιστατικού στις Αρχές.
- **6^η θεματική ενότητα:** αφήγηση ενός περιστατικού που έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στους ερωτώμενους, ουτως ώστε να διερευνηθεί η εμπειρία τους και η παραγωγή κοινωνικών νοημάτων και πως συνδέονται μεταξύ τους οι διάφορες ερμηνείες και νοηματοδοτήσεις στις ευρύτερες κοινωνικές διαδικασίες.²⁷
- **7^η θεματική ενότητα:** η επαφή και η σκιαγράφηση του προφίλ του δράστη, η συμμετοχή του στο εγκληματικό επεισόδιο, για τις συνθήκες που συνετέλεσαν για να διαπραχθεί το εν λόγω αδίκημα.
- **8^η θεματική ενότητα:** απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τα χαρακτηριστικά του αδικήματος: τον τόπο, το χρόνο, τα αίτια και την αύξηση ή μείωση αυτού, για την ανάδειξη της κατασκευής των νοημάτων και των αναπαραστάσεων αυτών.
- **9^η θεματική ενότητα:** απόψεις των ερωτηθέντων όσον αφορά στη πρόληψη και στην καταστολή του εν λόγω αδικήματος, για την ανάδειξη και την αξιοποίηση νέων προτάσεων.
- **10^η θεματική ενότητα:** απόψεις ή τυχόν ελλείψεις που αφορούν τη στελέχωση, εξειδίκευση, κατάρτιση, εκπαίδευση του προσωπικού, για την καλύτερη αντιμετώπιση του αδικήματος όσον αφορά στην διαχείριση των θυμάτων και των δραστών, καθώς και απόψεις αναφορικά με τη συναισθηματική φόρτιση των Στελεχών, προϊόν του εν λόγω αδικήματος, για τη ανάδειξη των τρόπων διαχείρισης αυτών και υποστήριξης των αναγκών τους.

Σύμφωνα με τη Α. Λυδάκη (2016, σ. 156), ο οδηγός συνέντευξης, δεν είναι απαραίτητο να τηρείται αυστηρά, αντίθετα, «ο ερευνητής θα είναι έτοιμος να αναθεωρήσει και να μεταβάλει την προοπτική του, καθώς η πραγματικότητα που αναδύεται την ώρα της συνέντευξης έχει

²⁷ Για την επίτευξη αυτού, ο Θ. Ιωσηφίδης (2008, σ. 28) υποστηρίζει ότι «οι ερευνητές μελετούν σε βάθος κοινωνικές διαδικασίες (processes) και επιδιώκουν να αποκτήσουν κάποιου τύπου άμεση ή έμμεση πρόσβαση στη βιωμένη εμπειρία των κοινωνικών υποκειμένων, δίνοντας προνομιακή έμφαση στα κοινωνικά παραγόμενα νοήματα και αναπαραστάσεις, στους τρόπους σχηματισμού τους και στις ποικίλες επιπτώσεις τους στην κοινωνική ζωή».

σημασία». Επιπλέον, ο ερευνητής κατευθύνει διακριτικά τη συζήτηση χωρίς όμως να ακολουθεί κάποια προκαθορισμένη σειρά ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις πρέπει να είναι απλές και να ενθαρρύνεται η συνέχιση της συζήτησης. Εδώ ο ερευνητής καλείται να «ξεχάσει» τον εαυτό του και να ακολουθεί τη ροή της σκέψης του ερωτώμενου (Λυδάκη, 2016:156-157), οι απαντήσεις του οποίου συμβάλλουν στη διαμόρφωση νέων ή περαιτέρω ερωτήσεων. Άρα, οι ερωτήσεις δύναται να μεταβάλλονται, να διαμορφώνονται ή να προστίθενται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης (Κυριαζή, 2011: 254).

Επιπλέον, ο οδηγός συνέντευξης που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα δεν ήταν αυστηρά δομημένος καθώς επρόκειτο για ερωτήσεις «ανοιχτής μορφής», οι οποίες δίνουν τη δυνατότητα στον ερωτώμενο της ελεύθερης διατύπωσης των απόψεών του (Κυριαζή, 2011: 124-125), επιτρέποντάς του χώρο και χρόνο για να αντιδράσει. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αναπαραστάσεις δύναται να προκύψουν άμεσα, από μία ερώτηση, αλλά κυρίως προκύπτουν υπόρρητα (Τσίγκανου, 2015: 247).²⁸ Δηλαδή, πολλές αναπαραστάσεις, όπως διαφαίνεται και μέσα από την ανάλυση του 2^{ου} Κεφαλαίου της παρούσης, αναδείχθηκαν μέσα από θεματικές ενότητες που δεν αφορούσαν αναπαραστάσεις.

1.6. Ανάλυση υλικού

Μετά την ολοκλήρωση των μαγνητοφωνημένων προσωπικών συνεντεύξεων, έγινε η απομαγνητοφώνησή τους, περιλαμβάνοντας όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την μετατροπή του προφορικού λόγου σε γραπτό κείμενο. Με αυτόν τον τρόπο, λαμβάνεται μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα ως προς το θέμα που ερευνάται, καθώς καταγράφεται η γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε, οι παύσεις ή οι τυχόν επικαλύψεις (overlaps) και οι ερωτήσεις οι οποίες μέσω της συζήτησης δημιουργούσαν νέες ερωτήσεις. Η διαδικασία ανάλυσης των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων απεικονίζουν μια «περιεκτική και συστηματική διαδικασία» (Ιωσηφίδης, 2008:174) η οποία χαρακτηρίζεται και από ευελιξία διότι συνήθως προκύπτουν νέες αναλυτικές κατηγορίες οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί. Επιπλέον, με την λεπτομερή αυτή καταγραφή, επιτυγχάνεται μια καλύτερη ανάλυση των λεκτικών σχημάτων των ερωτώμενων ενώ παράλληλα διευκολύνεται ο ερευνητής να επαναφέρει στη μνήμη του τους

²⁸ Όπως αναφέρει η Ι. Τσίγκανου (2015, σ. 247), η **ποιοτική ανάλυση περιεχομένου** συχνά κατατάσσεται στη βιβλιογραφία στις **μεθόδους δευτερογενούς ανάλυσης** (secondary analysis) διότι «αφορά μια μεταγενέστερη επεξεργασία πρωτογενούς υλικού ή στις **λιγότερες άμεσες μεθόδους** (unobtrusive methods), αφού στόχος είναι να αποκαλυφθεί το άρρητο, να φανερωθεί το άδηλο, να αναδειχθεί το κρυμμένο, με την μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς [...]».

διαλόγους. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια των προσωπικών συνεντεύξεων η ερευνήτρια κρατούσε σημειώσεις ως προς τις συναισθηματικές αντιδράσεις των ερωτώμενων για να παρουσιάσει και τα συναισθήματά τους κατά τη διάρκεια της ανάλυσης, των όσων έχουν λεχθεί.

«Στην ποιοτική έρευνα ο όρος μέθοδος τείνει γενικά να υποδεικνύει κάτι περισσότερο από μια πρακτική τεχνική ή διαδικασία απόκτησης δεδομένων. Ο εν λόγω όρος υποδεικνύει [...] μια διαδικασία παραγωγής δεδομένων η οποία περιλαμβάνει δραστηριότητες διανοητικού, αναλυτικού και ερμηνευτικού χαρακτήρα» (Mason, 2011, σ.73). Τα εν λόγω δεδομένα, θα πρέπει να «δένουν» με την οντολογική θεώρηση της κοινωνικής πραγματικότητας αλλά και με την επιστημολογική θέση του ερευνητή για να μπορέσει να συναντηθεί αυτή η πραγματικότητα (Mason, 2011:75). Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η **θεματική ανάλυση περιεχομένου**, δηλαδή τα δεδομένα συλλέγονται και ταξινομούνται ανά θέμα, επιτρέποντας τη σύγκριση και ταυτόχρονα «παραμένοντας ανοιχτά στις απόψεις που σχετίζονται με αυτά» (Τσίγκανου, 2015, σ. 261).

Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από κάθε συμμετέχοντα, ταξινομήθηκαν ανά θεματική ενότητα η οποία συγκροτήθηκε από υποενότητες που αποτελούν κάθε ερώτημα που τέθηκε στους ερωτώμενους. Επιπλέον, δημιουργήθηκαν περιλήψεις για κάθε υποενότητα οι οποίες περιλάμβαναν αποτελέσματα όλων όσων είχαν ειπωθεί από τους ερωτώμενους, εκ του συνόλου, με αναφορές στις ομοιότητες, στις διαφορές αλλά και τα χαρακτηριστικά αυτών που διαφοροποιήθηκαν στις απαντήσεις τους.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το συλλεγέν υλικό αριθμεί 396 σελίδες μεταγεγραμμένου λόγου από όπου και συμπυκνώθηκαν τα πιο σημαντικά από τα ευρήματα τα οποία έχουν τη μεγαλύτερη σχέση με τα ερωτήματα της παρούσας έρευνας.

Κεφάλαιο 2ο: Ανάλυση και Αποτελέσματα των Ερευνητικών Δεδομένων

2.1. Πρόσληψη της νομοθεσίας

2.1.1. Γνώμη για το άρθρο 336 Π.Κ. «Βιασμός»

Σχετικά με τη γνώση και τις απόψεις των συμμετεχόντων για το άρθρο 336 του Π.Κ., παρατηρείται ότι οι περισσότεροι θεωρούν ότι η νομοθεσία είναι επαρκής τόσο ως προς τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος όσο και ως προς την τιμωρία του δράστη. Ωστόσο, κάποιoi ερωτώμενοι, περισσότερο μεταξύ των γυναικών και λιγότερο μεταξύ των ανδρών, θεωρούν ότι ο νόμος υστερεί όσον αφορά στην τιμωρία του δράστη και προτείνουν την αυστηροποίηση των ποινών κάθειρξης. Η τάση της τιμωρητικότητας²⁹ των γυναικών Αστυνομικών, πιθανόν να προκύπτει από το γεγονός ότι τα περισσότερα θύματα βιασμού είναι γυναίκες³⁰. Επιπλέον, μόνο δύο συμμετέχοντες, αντίθετου φύλου και ιεραρχίας, θεωρούν τον Νόμο καθόλου επαρκή, όσον αφορά στην ποινή του δράστη και στην προστασία του θύματος.

Σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι αναφέρονται σε ζητήματα που αφορούν α) την προστασία του θύματος, είτε από τον ίδιο το δράστη είτε από τον συνήγορό του οι οποίοι επιδιώκουν να πείσουν το θύμα να αποσύρει τη μήνυση, β) τον τρόπο με τον οποίο επαναλαμβάνεται η θυματοποίηση του θύματος μέσω των διαδικασιών που διενεργούνται από το Σύστημα της Ποινικής Δικαιοσύνης και γ) τις ποινές οι οποίες δεν επαρκούν σε σύγκριση με τη «ζημιά» που υπέστη το θύμα. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ένας ερωτώμενος, το συμβάν «ουσιαστικά έχει καταστρέψει τη ζωή ενός ανθρώπου».

Ένας ερωτώμενος ο οποίος είναι ανώτερος Αξιωματικός με πολυετή εμπειρία και προϋπηρεσία και με προπτυχιακές σπουδές, αναφέρει ότι υπάρχουν διαφορετικές περιπτώσεις βιασμού. Σε κάποιες, ο δράστης θα πρέπει να τιμωρηθεί αυστηρά, ενώ υπάρχουν και άλλες οι οποίες δεν είναι και τόσο ξεκάθαρες και βρίσκονται «στη γκριζα ζώνη». Όμως, όπως υποστηρίζει, «δεν υπάρχουν προβλέψεις (στη νομοθεσία) για όλα τα άλλα χρώματα». Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο ένας ερωτώμενος, ο οποίος είναι Αξιωματικός με εμπειρία,

²⁹ Σύμφωνα με τη Χ. Ζαραφωνίτου (2008, σ.23), «η τιμωρητικότητα, ως στάση, εκλαμβάνεται μάλλον ως απάντηση σε 'λάθη' του παρελθόντος παρά ως πρόληψη μελλοντικών εγκληματικών πράξεων. Για το λόγο αυτό και χαρακτηρίζεται έντονα από ανταποδοτικές και εκδικητικές τάσεις».

³⁰ Το συμπέρασμα αυτό συμφωνεί και με την έρευνα του Η. Δασκαλάκη (1983: 203) που αφορούσε τις στάσεις του κοινού, σε ότι αφορά στο φύλο, απέναντι στις ποινές που επιβάλλουν τα δικαστήρια.

πολυετή προϋπηρεσία και μεταπτυχιακές σπουδές, αναφέρεται στην ηθική ικανοποίηση³¹ του θύματος και θεωρεί ότι το «σύστημα» δεν έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση σε αυτό.

Εκ του συνόλου, παρατηρήθηκε ότι ελάχιστοι ερωτώμενοι εμφανίζονται να μην είναι ενήμεροι σχετικά με το αυτεπάγγελτο του αδικήματος του βιασμού (336 Π.Κ.) διότι λέχθηκε ότι χρίζει την έγκληση του παθόντος. Οι εν λόγω συμμετέχοντες βρίσκονται χαμηλά στην ιεραρχία, ωστόσο, το παραπάνω πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι τα περισσότερα περιστατικά που απασχολούν την Υπηρεσία τους και τα διαχειρίζονται, σύμφωνα με τα λεγόμενά τους, εμπίπτουν στο άρθρο 337 Π.Κ. «Προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας» και όπως αναγράφεται στην παρ.1, «Για την ποινική δίωξη απαιτείται έγκληση». Επιπλέον, η σύγχυση αυτή ίσως και να οφείλεται στο γεγονός ότι για να μπορέσει να λάβει γνώση και να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός του Συστήματος της Ποινικής Δικαιοσύνης, το θύμα θα πρέπει να προσέλθει στο Τμήμα Ασφαλείας και να αναφέρει το περιστατικό.

2.1.2. Ορισμός και αντίληψη του πληθυσμού της έρευνας περί του αδικήματος του βιασμού

Στο πλαίσιο την συνέντευξης, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να ορίσουν με τον δικό τους τρόπο το αδίκημα του βιασμού για τη μελέτη των απόψεων και των γνωστικών σχημάτων τους απέναντι στο εν λόγω αδίκημα και για το κατά πόσο αυτά συνάδουν με τον ορισμό του νομοθέτη.

Το αστυνομικό επάγγελμα προϋποθέτει τη γνώση και την ορθή εφαρμογή του νόμου, καθώς αποτελεί σημαντική παράμετρο στην αποτελεσματική εκτέλεση των αστυνομικών καθηκόντων, και επιπλέον αποτελεί μέρος της Αστυνομικής Ακαδημαϊκής εκπαίδευσης (Παπαϊωάννου, 2006: 463). Ομοίως, μέσα από την παρούσα έρευνα, ο αστυνομικός επαγγελματισμός διαφαίνεται όταν

³¹ Ζητήματα όπως οι προβλεπόμενες από τον νόμο ευεργετικές διατάξεις στην έκδοση δικαστικής ποινής του κατηγορουμένου, όπως «η αναστολή και μετατροπή της ποινής, παραγραφή της αξίωσης και η υφ' όρον παύση της ποινικής δίωξης, η παραγραφή ποινών ή απόλυση υπό όρους και η υποχρεωτική αναστολή εκτέλεσης ποινής», έρχονται αντιμέτωπα με την ηθική δικαίωση του θύματος (Βλάχου, 2018, σ. 665). Σε ποινικά συστήματα άλλων χωρών, έχει γίνει μια προσπάθεια συμμετοχής του θύματος στην έκδοση των δικαστικών αποφάσεων μέσω των Victim Impact Statements (VIS -Δήλωση Επιπτώσεων Θύματος) τα οποία θεωρούνται πολύτιμα για την ενίσχυση της ηθικής δικαίωσης και της συναισθηματικής τους ανάκαμψης (Englebrecht & Chavez, 2014:387). Επιπλέον, και οι δηλώσεις ομολογιών ενοχής του δράστη στην αναγνώριση του «σφάλματος» (στα πλαίσια της επανορθωτικής ή «αποκαταστατικής» δικαιοσύνης), μπορεί να αποτελέσει για το θύμα μια ηθική ικανοποίηση αλλά και αποκατάσταση -με συμβολικό τρόπο- της βλάβης που του προξένησε (Μαγγανάς, 2000:1). Σκοπός της δήλωσης είναι η ενημέρωση του δικαστηρίου για τη «ζημία» που υπέστη το θύμα και το δικαστήριο υποχρεούται, ή έχει τη δυνατότητα, να το λάβει στα υπόψη κατά την εκδίκαση της ποινής του κατηγορουμένου (National Center for Victims of Crime, 2011). Σε περιπτώσεις «θανάτου» του θύματος, το δικαίωμα συμπλήρωσης της δήλωσης επεκτείνεται στα μέλη της οικογένειας (Englebrecht & Chavez, 2014:387-388). Συνεπώς, τα Victim Impact Statements, επιτρέπουν την ενεργή συμμετοχή του θύματος κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων του δικαστηρίου και ταυτόχρονα ενεργούν ως προς την συναισθηματική αποκατάσταση του θύματος.

από το σύνολο των είκοσι ερωτώμενων, οι μισοί περίπου συμφωνούν με τον ορισμό του νομοθέτη, όπως δηλαδή αναφέρεται στον Ποινικό Κώδικα. Συγκεκριμένα, στον ορισμό που έδωσαν, συμπεριέλαβαν το στοιχείο της βίας, της απειλής και του εξαναγκασμού σε γενετήσια πράξη χωρίς τη συναίνεση του παθόντος, ανεξαρτήτως φύλου. Ελάχιστοι ερωτώμενοι ορίζουν τον βιασμό αναφερόμενοι μόνο στη συναίνεση του παθόντος με καμία αναφορά στον εξαναγκασμό και στη βία και ακόμη πιο λίγοι όρισαν το βιασμό συμπεριλαμβάνοντας τη βία και τον εξαναγκασμό αλλά με καμία αναφορά στη συναίνεση. Το παραπάνω πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι η συναίνεση συμπεριλήφθηκε ρητά πρόσφατα, στον ανανεωμένο ορισμό του Νόμου 4619/2019, Π.Κ. 336 «Βιασμός» §4 και η αλλαγή αυτή δεν έχει ακόμη γίνει «κτήμα» του Αστυνομικού προσωπικού.

Περίπου οι μισοί συμμετέχοντες έδωσαν έμφαση στη σημαντικότητα της ψυχολογικής βίας που μπορεί να υποστεί κάποιο θύμα χωρίς απαραίτητα η βία να είναι στο επίπεδο της γενετήσιας πράξης, δηλαδή της συνουσίας. Τέσσερις στους είκοσι ερωτώμενους, άνδρες και γυναίκες, προτίμησαν να ορίσουν τον βιασμό με χαρακτηρισμούς, όπως «ειδεχθή», «αποτρόπαιο», «ψυχολογικό φόνο», «σωματικό και ψυχικό θάνατο», ενώ μόνον ελάχιστοι αναφέρουν ότι μπορεί να συμβεί και εντός γάμου, μεταξύ συζύγων. Ωστόσο, δύο ερωτώμενοι με απόκλιση ηλικίας και ιεραρχίας, υποστηρίζουν ότι ο βιασμός «δεν είναι η κορωνίδα του Ποινικού...», δηλαδή υπάρχουν και πολύ χειρότερα ποινικά αδικήματα», υποβιβάζοντας την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος, παραβλέποντας τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί στο θύμα.

Η άποψη των περισσότερων ερωτώμενων σχετικά με το αδίκημα του βιασμού είναι ότι πρόκειται για ένα σεξουαλικό έγκλημα το οποίο συμπεριλαμβάνει και βία, δηλαδή ένα έγκλημα διττό. «Σίγουρα, για να κάνεις μια σεξουαλική πράξη με κάποιον που δεν έχεις την συγκατάθεσή του, δεν γίνεται χωρίς βία αυτό το πράγμα... τώρα πολύ ή λίγη, σίγουρα έχει και βία». Το παραπάνω παρατηρήθηκε στις περισσότερες απαντήσεις των ερωτώμενων και των δύο φύλων. Σε αντίθετα συμπεράσματα έχουν καταλήξει οι έρευνες των D. Scully και J. Marolla (1984:530-544) και Α. Τσιγκρή (2000:27-28), όπου υποστηρίζεται ότι ο βιασμός είναι μια βίαιη πράξη με δευτερογενές το σεξουαλικό κίνητρο. Επιπλέον, λιγότεροι ερωτώμενοι, περισσότεροι άνδρες παρά γυναίκες, υποστηρίζουν πως ο βιασμός είναι ένα έγκλημα βίας, ενώ ως αποκλειστικά σεξουαλικό έγκλημα υποστηρίχθηκε μόνο από δύο ερωτώμενους, αντίθετου φύλου και ιεραρχίας.

Ο Α. Τσιγκρής (1996α: 627-645) αναφέρει ότι τα θύματα που κατέφυγαν στην αστυνομία να αναφέρουν το βιασμό τους, δεν είχαν κατανοήσει το νομικό ορισμό. Το παραπάνω συμφωνεί με τις απαντήσεις των περισσότερων από τους ερωτώμενους όταν ρωτήθηκαν «αν υπάρχουν θύματα/δράστες που δεν γνωρίζουν ότι αυτό που υπέστη/έπραξαν είναι βιασμός». Πιστεύουν, ότι υπάρχουν πολλά τέτοια περιστατικά διότι υπάρχει άγνοια περί του θεσμικού πλαισίου. Δηλαδή, ενδέχεται «να μην είναι μια ολοκληρωμένη πράξη [...] αλλά να έχει κάποια άλλα στοιχεία τα οποία όμως πληρούν την αντικειμενική υπόσταση του άρθρου του βιασμού». Ελάχιστοι ερωτώμενοι θεωρούν το παραπάνω απίθανο να συμβεί, εκτός αν το θύμα ή ο δράστης είναι ανήλικοι, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, υπάρχουν ψυχολογικά θέματα, υπάρχει μειωμένος καταλογισμός λόγω μέθης ή άλλων ουσιών, πρόκειται περί μεταναστών οι οποίοι έχουν διαφορετική κουλτούρα, ενώ πολύ λιγότεροι υποστηρίζουν ότι αν και το θύμα γνωρίζει ότι αυτό που υπέστη είναι βιασμός επιλέγει να μην το καταγγείλει για διάφορους λόγους, όπως είναι η ντροπή.

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία, υπάρχουν γυναίκες που δεν αντιλαμβάνονται την άσκηση πίεσης από τον σύντροφό τους ως βιασμό (Allison & Wrightsman, 1993:93-95· Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008:5). Το παραπάνω συμφωνεί και με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας. Αν και ο αριθμός των ερωτώμενων που υποστηρίζουν ότι το θύμα ενδέχεται να μην γνωρίζει ότι αυτό που βίωσε εμπίπτει στο αδίκημα του βιασμού είναι μικρός (ενδοοικογενειακές περιπτώσεις ή μεταξύ συζύγων ή μεταξύ ζευγαριών), ωστόσο, έχουν αρκετή εμπειρία σε τέτοιου είδους περιστατικά. «[...]Είχαμε μείνει όλοι! «μα ξέρεις σε βίασε ο άλλος!», «Μα είμαστε παντρεμένοι! Πώς γίνεται!». Επιπλέον, όσον αφορά σε ανηλίκους, λιγότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες αναφέρουν ότι τα παιδιά δεν γνωρίζουν «ότι είναι κακό αυτό που τους συμβαίνει». Συγκεκριμένα, όπως λέχθηκε από έναν ερωτώμενο «τυχαίνει να το θεωρούν φυσιολογικό, μα λέει ... «αφού είναι παππούς μου» ... «μα αφού είναι μπαμπάς μου. Με τον μπαμπά έτσι καθόμαστε» [...] Αυτά είναι λίγο τραγικά».

2.1.3. Η καθυστέρηση καταγγελίας και η έκβαση της υπόθεσης

Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν στο ότι η καθυστέρηση της καταγγελίας ενδέχεται να επηρεάσει την υπόθεση και τόνισαν πόσο σημαντικό είναι για το θύμα να έρθει άμεσα στο Τμήμα Ασφαλείας για να καταγγείλει το περιστατικό. Ο λόγος της σημαντικότητας αυτής, όπως αναφέρουν οι περισσότεροι ερωτώμενοι, είναι για τη συλλογή αποδεικτικών

στοιχείων μέσω των ιατροδικαστικών εξετάσεων και του DNA τα οποία θα βοηθήσουν στο «να στηριχθούν οι ισχυρισμοί του θύματος» ενώπιον του δικαστηρίου, όπως ομοίως αναφέρεται και στη βιβλιογραφία από τους A.W. Burgess & L.L. Holstrom (1974: 91).

Αναφορικά με το DNA, η έμφαση που δίνεται από το ΣΠΔ είναι μεγάλη καθώς θεωρείται ως κύριο αποδεικτικό μέσο για τη στοιχειοθέτηση ενός βιασμού. Ωστόσο, σε περιπτώσεις που ανακύπτει το ζήτημα της συναίνεσης, το παραπάνω δεν είναι αρκετό κάνοντας το αδίκημα του βιασμού ακόμη πιο ιδιαίτερο και δύσκολο στην απόδειξή του. Επιπλέον, πολλοί ερωτώμενοι αναφέρουν το γεγονός ότι η καθυστέρηση της καταγγελίας επηρεάζει επίσης: α) την αυτόφωρη διαδικασία καθώς υπάρχει το χρονικό διάστημα των 48 ωρών «που μπορεί να βρεθεί ο δράστης και να πάει άμεσα στο δικαστήριο» και β) την εξιχνίαση του εγκλήματος ιδιαίτερα όταν πρόκειται για κάποιον άγνωστο δράστη.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, από όλους τους ερωτώμενους ειπώθηκε το γεγονός ότι δεν λαμβάνουν επίσημη γνώση σχετικά με την έκβαση της υπόθεσης. Ελάχιστοι είπαν ότι ενημερώνονται, είτε από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, «όπως όλοι οι υπόλοιποι πολίτες, από την τηλεόραση», είτε από προσωπικό ενδιαφέρον, «θα σηκώσουμε το τηλέφωνο να ρωτήσουμε τον Ανακριτή ή την Εισαγγελία τι έγινε με αυτήν την υπόθεση». Ωστόσο, οι περισσότεροι συμφωνούν πως η γνώση της έκβασης της κάθε υπόθεσης που απασχόλησε την Υπηρεσία θα βοηθούσε ως προς: α) τον καλύτερο σχηματισμό της δικογραφίας, β) την μετέπειτα τυχόν επαφή με το θύμα και γ) τη συνεργασία της αστυνομίας με τους οργανισμούς υποστήριξης του θύματος. Αντίθετα, δύο ερωτώμενοι, χαμηλά στην ιεραρχία, υποστήριξαν ότι δεν θα βοηθούσε, αν λάμβαναν γνώση της έκβασης της υπόθεσης υποστηρίζοντας ότι θα αποτελούσε επιπλέον γραφειοκρατία. Ελάχιστοι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι θα ήθελαν να μαθαίνουν την έκβαση της υπόθεσης ως προς τη λειτουργικότητα του Συστήματος Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης. «Εμείς κάναμε τη δουλειά μας [...] να δούμε και η δικαιοσύνη τι έκανε», ενώ ένας Αξιωματικός είπε ότι θα απογοητευόταν με τα αποτελέσματα.

Τέλος, οι περισσότεροι ερωτώμενοι τόνισαν τη σημαντικότητα του σχηματισμού μιας καλά οργανωμένης και πλήρους δικογραφίας, διότι οποιαδήποτε κενά μπορούν να προβούν επιβαρυντικά για το θύμα καθώς μπορούν να γίνουν «προϊόν εκμετάλλευσης» από τον συνήγορο του κατηγορουμένου.

2.2. Πρόσληψη της έννοιας του «Θύματος»

2.2.1 Τα χαρακτηριστικά του θύματος

Με όλους τους συμμετέχοντες στην έρευνα συζητήθηκε η επαφή τους με το θύμα βιασμού και αναφερθήκαν στα χαρακτηριστικά του σύμφωνα πάντα με την εμπειρία και τις απόψεις τους. Όλοι τους συμφωνούν στο ότι το αδίκημα του βιασμού συμβαίνει κατά συντριπτική πλειονότητα σε γυναίκες, ενώ οι περισσότεροι πιστεύουν ότι δεν είναι και «λίγος ο αριθμός των ανδρών που έχουν υποστεί βιασμό». Η αντίληψη αυτή των ερωτώμενων είναι σημαντική διότι ξεφεύγει από την έμφυλη διάσταση του βιασμού, δηλαδή την ταύτιση του αδικήματος αυτού με το γυναικείο φύλο, και μπαίνει σε μια σύγχρονη λογική ότι θύματα βιασμού δεν είναι μόνον γυναίκες.

Η πλειονότητα των ερωτώμενων εκφράζουν τις ίδιες απόψεις ως προς το ότι: το θύμα μπορεί να είναι είτε ημεδαπή είτε αλλοδαπή, να έχει οποιαδήποτε ηλικία από νεαρή έως ηλικιωμένη, να είναι εργαζόμενη ή όχι, ελεύθερη ή παντρεμένη. Λιγότεροι από τους μισούς ερωτώμενους υποστηρίζουν ότι το εν λόγω αδίκημα συμβαίνει κυρίως σε νεαρές κοπέλες, διότι «έχουν λιγότερο φόβο» και «άγνοια κινδύνου». Ένας ερωτώμενος, με πολυετή εμπειρία, ανέφερε ότι μπορεί να συμβεί και σε άτομα τα οποία πάσχουν από κάποια πάθηση ή διανοητική στέρηση, ενώ ενδιαφέρον δείχνει η άποψη δύο ερωτώμενων ανδρών οι οποίοι, παρά τη μεγάλη ηλικιακή τους διαφορά, υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες θύματα «εκφράζουν μια πιο έντονη σεξουαλικότητα», είναι «πιο ευάλωτες» και τυγχάνει να είναι και «πιο εμφανίσιμες». Το παραπάνω επιβεβαιώνει τη διαίωνιση του στερεότυπου της γυναικείας προκλητικής παρουσίας.

Επιπλέον, όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των θυμάτων, και σύμφωνα με τα περιστατικά που οι συμμετέχοντες έχουν διαχειριστεί, οι περισσότεροι απάντησαν ότι τα θύματα είχαν κάποιου είδους μορφωτικού επιπέδου αλλά θεωρούν ότι δεν διαδραματίζει ιδιαίτερο ρόλο ως προς την θυματοποίησή τους. Ωστόσο, ένας μικρότερος αριθμός ερωτώμενων πιστεύει πως το θύμα βιασμού προέρχεται κυρίως από υποβαθμισμένες περιοχές, με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Επιπρόσθετα, λιγότεροι από τους μισούς ερωτώμενους, μεταξύ των ανδρών, θεωρούν ότι το μορφωτικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσει την καταγγελία. Μεταξύ αυτών, οι περισσότεροι πιστεύουν ότι τα θύματα με υψηλό μορφωτικό επίπεδο αναφέρουν πιο εύκολα την επίθεσή τους στην αστυνομία, ενώ λιγότεροι πιστεύουν ότι ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσει αρνητικά εάν το θύμα έχει γνώση της διαδικασίας του Συστήματος της Ποινικής Δικαιοσύνης, όπως υποστηρίζει και ο A. J. Lizotte (1985:184) σε έρευνά του. Ωστόσο, και στις

δύο παραπάνω περιπτώσεις αναφέρθηκε πως η παιδεία από το σπίτι, η οικογένεια και η ιδιοσυγκρασία του ατόμου παίζουν καταλυτικό ρόλο ως προς την καταγγελία του συμβάντος.

2.2.2. Η προσέγγιση του θύματος και αντίστοιχα του Αστυνομικού Οργάνου

Σε ότι αφορά στην προσέγγιση του θύματος, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα εκφράζουν παρεμφερείς απόψεις· ότι δηλαδή υπάρχει έντονη συναισθηματική φόρτιση όταν έρχονται στην αστυνομία για να αναφέρουν τον βιασμό τους. Μπορεί τα θύματα να έρχονται «κουμπωμένα», «φοβισμένα», «ταραγμένα» και με «δισταγμό», να βρίσκονται σε «σύγχυση» ή σε «σοκ», ενώ παράλληλα να φαίνονται «συνεσταλμένα» και «καταβεβλημένα». Κατά την εξιστόρηση των γεγονότων τα θύματα μπορεί να αισθανθούν άβολα, να ντρέπονται ή και να κλάψουν, με συνέπεια να διακοπεί η διαδικασία της προανάκρισης. Επιπλέον, αναφέρουν ότι τα θύματα συνήθως δεν έρχονται μόνα τους αλλά με τη συνοδεία κάποιου ατόμου το οποίο εμπιστεύονται, είτε φίλο/φίλη είτε συγγενή.

Μεταξύ σχεδόν όλων των συμμετεχόντων, κυριαρχεί η άποψη ότι τα θύματα που δεν θα έρθουν να καταγγείλουν το περιστατικό είναι λόγω της αναβίωσης του συμβάντος κατά τη διάρκεια της εξιστόρησης και του μετέπειτα στιγματισμού τους από τον κοινωνικό περίγυρο. Ωστόσο, δύο ερωτώμενοι με εμπειρία, πιστεύουν ότι κάποια θύματα που έρχονται στην αστυνομία για να αναφέρουν το περιστατικό είναι αποφασισμένα να το κάνουν «[...]και θα το προχωρήσουν all the way». «Έχουμε περιπτώσεις που έρχεται πολύ πιο συνειδητοποιημένο το θύμα και πολύ πιο αποφασισμένο».

Όσον αφορά στην προσέγγιση του θύματος από την αστυνομία, αρχικά, όπως υποστηρίζει ένας ερωτώμενος, το Αστυνομικό Όργανο όταν βλέπει κάποιο άτομο να μπαίνει στο Τμήμα Ασφαλείας δεν μπορεί να γνωρίζει ότι είναι θύμα βιασμού. «Εσύ βλέπεις έναν άνθρωπο που μπαίνει μέσα και θέλει κάτι να σου καταγγείλει... μέχρι να φτάσει να σου πει τι έχει πάθει... δεν ξέρεις εξ αρχής με τι είσαι αντιμέτωπος». Γι' αυτό, όπως υποστήριξε ένας άλλος ερωτώμενος, η πρώτη υποδοχή των θυμάτων στην αστυνομία είναι πολύ σημαντική γιατί πιστεύει ότι μπορεί να γίνει αποτρεπτική, αν δεν υπάρξει η σωστή διαχείριση.

Ωστόσο, όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι δίνεται στα θύματα ο ανάλογος χρόνος και χώρος ώστε να αισθανθούν άνετα. Η πρώτη προσέγγιση γίνεται με μια «αρχική συζήτηση» και αργότερα εστιάζουν σε πιο ειδικές ερωτήσεις για το σχηματισμό της δικογραφίας. Περισσότεροι από τους μισούς αναφέρουν τη δυσκολία του ρόλου του

Αστυνομικού ως προς την αντιμετώπιση τέτοιων συμβάντων. Ένας ερωτώμενος με πολυετή εμπειρία αναφέρει την πίεση που ασκείται από το δικονομικό σύστημα καθώς τα χρονικά όρια του αυτοφώρου είναι μόνον 24 ώρες.

Σύμφωνα με τους περισσότερους συμμετέχοντες, το Αστυνομικό Όργανο που θα επιληφθεί και θα σχηματίσει την ποινική δικογραφία είναι ο εκάστοτε Αξιωματικός Υπηρεσίας ο οποίος μπορεί να είναι είτε άνδρας είτε γυναίκα. Ωστόσο, οι περισσότεροι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι τα Τμήματα Ασφαλείας της Ελληνικής Αστυνομίας είναι στελεχωμένα κυρίως με άνδρες και λιγότερο με γυναίκες. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες συμμερίζονται την άποψη ότι πιθανόν θα ήταν πιο εύκολο για το θύμα να μιλήσει με γυναίκα Αστυνομικό και αντίστοιχα η γυναίκα Αστυνομικός θα μπορούσε να προσεγγίσει πιο εύκολα το θύμα. Ελάχιστοι ερωτώμενοι, κυρίως γυναίκες Αστυνομικοί, αναφέρουν ότι οι άνδρες Αστυνομικοί ενδέχεται να είναι «ψυχροί» και «αδιάφοροι» ενώ οι γυναίκες πιθανόν να δείξουν μεγαλύτερη ευαισθησία. Πέντε από τους δεκαπέντε άνδρες ερωτώμενους αναφέρουν ότι τα θύματα δεν έδειξαν να έχουν κάποια προτίμηση ως προς το φύλο του οργάνου που διαχειρίζεται την υπόθεση και πιστεύουν ότι το θύμα θα μιλήσει με όποιον θα αισθανθεί πιο άνετα, ανεξαρτήτως φύλου. «Σε όποιον νιώσουν ότι τις καταλαβαίνει και τους φέρεται με καλοσύνη». Όμως, όλες οι γυναίκες ερωτώμενες έχουν αντίθετη άποψη και πιστεύουν ότι τα θύματα προτιμούν να μιλήσουν σε γυναίκες, διότι δείχνουν περισσότερη κατανόηση και έχουν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση (empathy). Ωστόσο, στη διεθνή βιβλιογραφία και σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας των J. Gregory και S. Lees (1999: 164), για τη διεξαγωγή των καταθέσεων των θυμάτων βιασμού οι Αρχές συχνά ενεργοποιούν Αστυνομικούς είτε με βάση το φύλο τους είτε με βάση τη θέση τους στην ιεραρχία.

Σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι υποστηρίζουν ότι δύναται να βρεθεί γυναίκα Αστυνομικός αν χρειαστεί και αν ζητηθεί από το θύμα, αλλά το ζήτημα που προκύπτει είναι η έλλειψη εμπειρίας τόσο στη διαχείριση των θυμάτων όσο και στη λήψη της κατάθεσης. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η απάντηση ενός ερωτώμενου, ανώτερου Αξιωματικού με πολυετή προϋπηρεσία και εμπειρία, ο οποίος υποστηρίζει ότι η προτίμηση του θύματος του είναι αδιάφορη μπροστά στη σημαντικότητα της σωστής καταγραφής των περιστατικών, «δεν είναι θέμα άνδρας – γυναίκα, είναι θέμα ο πιο ικανός για μένα». Από τα παραπάνω, διαφαίνεται ότι τίθενται σε αμφισβήτηση οι υπηρεσιακές ικανότητες των γυναικών Αστυνομικών, ως απόρροια της παραδοσιακής στερεοτυπικής αντίληψης του ρόλου των δύο φύλων στο χώρο της αστυνομίας όπως αναφέρει

και ο B. Loftus (2008: 757), παρά το γεγονός ότι τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες περνάνε την ίδια αστυνομική εκπαίδευση.

Τέλος, σε ότι αφορά τα ανήλικα, μία ερωτώμενη η οποία έχει εμπειρία σε ότι αφορά περιστατικά ανηλίκων, ανέφερε ότι τα κορίτσια προτιμούν να μιλήσουν σε γυναίκα Αστυνομικό ενώ τα αγόρια προτιμούν να μιλήσουν σε άνδρα διότι ο βιασμός είναι «μεγάλο ταμπού για τα αγόρια». Η στάση αυτή των αγοριών αντιπροσωπεύει την έκδηλη αντίληψη των κοινωνικών στερεοτύπων που αφορούν τα δύο φύλα, την διαιώνιση και την σταθερότητά τους μέσα στο χρόνο.

2.2.3. Απόψεις και αντιλήψεις για το θύμα βιασμού

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης με τους συμμετέχοντες στην έρευνα, τους ζητήθηκε να πουν τη γνώμη τους σχετικά με τα θύματα βιασμών. Οι μισοί σχεδόν ερωτώμενοι δυσκολεύτηκαν να αναφέρουν κάποια άποψη σχετικά και κάποιοι ακόμη θύμωσαν με την εν λόγω ερώτηση. Άλλοι συμμετέχοντες μιλούσαν με συμπάθεια για τα θύματα ενώ υπήρξε και μία ερωτώμενη που συγκινήθηκε όταν αναφέρθηκε σε αυτά. Οι αντιδράσεις αυτές αποδεικνύουν τα συναισθηματικά σκαμπανεβάσματα με τα οποία έρχεται αντιμέτωπος ο Αστυνομικός κατά τη διάρκεια της διαχείρισης ενός περιστατικού βιασμού.

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι θύμα βιασμού μπορεί να πέσει μια οποιαδήποτε γυναίκα. Υποστηρίζουν, επίσης, ότι κάθε γυναίκα μπορεί να είναι θύμα βιασμού, ανεξαρτήτως ηλικίας και οικογενειακής κατάστασης, ενώ μόνο ένας ερωτώμενος διαφοροποιήθηκε στην απάντησή του υποστηρίζοντας ότι δεν δύναται κάθε γυναίκα να είναι θύμα βιασμού διότι παίζει ρόλο και ο παράγοντας της εμφάνισης, «νομίζω ότι κάποιες, [...] λόγω εμφάνισης, λόγω στησίματος ή οτιδήποτε, δεν θα ήταν πιθανά (θύματα)». Από το παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ο ερωτώμενος, παρά το γεγονός ότι έχει πολυετή προϋπηρεσία με προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, δεν έχει ξεφύγει από το στερεότυπο των φύλων σε ότι αφορά στη στόχευση συγκεκριμένων ατόμων ως πιθανά θύματα, με αποτέλεσμα την ενοχοποίηση του θύματος και την από-ενοχοποίηση του δράστη (Burt, 1980: 218-220).

Οι στάσεις «μαθαίνονται από το άμεσο και έμμεσο περιβάλλον» (Γεώργα, 1995, σ.122). Πρωταρχικός κοινωνικός φορέας για τη διαμόρφωση των στάσεων, είναι η οικογένεια, ενώ αργότερα το σχολείο, οι συναναστροφές αλλά και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, τα οποία θα τις επηρεάσουν. Όμως, «οι στάσεις που διαμορφώνονται από την οικογένεια είναι οι πιο βαθιά

ριζωμένες και επομένως είναι και πιο δύσκολο να αλλάξουν» (Γεώργα, 1995, σ.122-123). Συνεπώς, η αντίληψη του κάθε συμμετέχοντα για τη γυναίκα είναι προϊόν της γνωστικής του κατηγοριοποίησης³² και των εμπειριών του.

Ωστόσο, κάποιοι ερωτώμενοι, άνδρες και γυναίκες (5 στους 15 άνδρες και 2 στις 5 γυναίκες), δήλωσαν ότι «κάθε άνθρωπος» είναι εν δυνάμει θύμα, ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας και σεξουαλικού προσανατολισμού. Εδώ οι συμμετέχοντες, εμφανίζονται να έχουν ξεφύγει από το κοινωνικό στερεότυπο ότι θύματα βιασμών είναι μόνο γυναίκες και γίνεται χρήση ουδέτερης έκφρασης το οποίο πιθανόν να υποδεικνύει ότι είναι και λιγότερο δεκτικοί στους μύθους του βιασμού. Επιπλέον, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα Αστυνομικά Όργανα συμμετέχουν ενεργά και βρίσκονται «εντός» της σύγχρονης κοινωνίας. «Ναι, ναι, κάθε γυναίκα και κάθε άνδρας. Γενικά, κάθε άνθρωπος εν δυνάμει θα μπορούσε να είναι θύμα», ανεξάρτητα από τα χαρακτηριστικά του φύλου.

Στη βιβλιογραφία έχει υποστηριχθεί ότι η προκλητική ενδυμασία, η συμπεριφορά ή το σεξουαλικό παρελθόν του θύματος αμφισβητούνται από τις Αρχές (Page, 2007: 22-32· Sleath & Bull, 2012: 646-665), ωστόσο, η πλειονότητα του πληθυσμού της παρούσας έρευνας πιστεύει ότι σε καμία περίπτωση το θύμα δεν προκαλεί το βιασμό του. Όμως, μέσα από τη συζήτηση διαφαίνεται ότι κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις, κυρίως μεταξύ των ανδρών και λιγότερο μεταξύ των γυναικών, δεν έχουν εξαλειφθεί. Οι προσδοκίες, σε ότι αφορά την αποδεκτή συμπεριφορά των δύο φύλων μέσα σε μια κοινωνία, οι οποίες επηρεάζουν την αξιολόγηση των φύλων διαχέονται στην κοινωνία συμβάλλοντας έτσι στη διαιώνιση των στερεοτύπων (Page, 2008b: 389-411· West & Zimmerman, 1987:125-151). Όλες οι γυναίκες Αστυνομικοί συμφώνησαν ότι το θύμα δεν προκαλεί το βιασμό του, ενώ μεταξύ των ανδρών οι μισοί σχεδόν πιστεύουν ότι το ντύσιμο συντελεί στο ότι μπορεί να τραβήξει την προσοχή και πιθανόν να προκαλέσει τον δράστη. Στερεότυπα όπως, ότι το θύμα δεν προκαλεί αλλά ότι είναι επικίνδυνο να περπατάει μόνο σε μέρη σκοτεινά και ερημικά, υποστηρίζεται από έναν μικρό αριθμό συμμετεχόντων, κυρίως μεταξύ των ανδρών, οι οποίοι είναι νεαροί σε ηλικία και άγαμοι. Το ντύσιμο και η ομορφιά μιας γυναίκας μπορεί να προκαλέσει το βιασμό της, αλλά με την προϋπόθεση ότι ο δράστης πάσχει από κάποιου είδους διαστροφή, υποστηρίζεται από μόνον έναν ερωτώμενο ο οποίος βρίσκεται στη μέση ηλικία. «Αν προσπαθήσω να σκεφτώ σαν

³² Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για πρόσωπα ή ομάδες διαμορφώνονται από την τάση του ανθρώπου να τα τοποθετεί σε γνωστικές κατηγορίες και να τους συμπεριφέρεται σαν να είναι όλα όμοια (γνωστική απλοποίηση) (Γεώργα, 1995: 201).

δράστης, έτσι με έναν αρρωστημένο τρόπο, φαντάζομαι πως ναι». Τέλος, δύο συμμετέχοντες αντίθετου φύλου υποστηρίζουν ότι το θύμα σαφώς και δεν προκαλεί το βιασμό του, αλλά βρέθηκε «τη λάθος στιγμή στο λάθος σημείο» ή αλλιώς «απλά να βρεθεί στο κατάλληλο χώρο (και) στον κατάλληλο χρόνο» για να δράσει ο δράστης.

2.2.4. Το θύμα και η αναφορά στην Αστυνομία

Στη διεθνή βιβλιογραφία γίνεται λόγος για τη μη αναφορά των βιασμών από τα θύματα, το οποίο έχει αποδοθεί στην αυτοενοχοποίηση, τη ντροπή, τη ταπείνωση, το φόβο αντίποινων ή υπαιτιότητας, ζητήματα αξιοπιστίας, τη δευτερογενή θυματοποίηση, τον στιγματισμό και το αν τα θύματα θα αντιμετωπισθούν με σεβασμό (Bachman, 1993: 262-267· Bachman, 1998: 20· Eastal, 1994: 7· Fisher, 2000: 23· LaFree, 1989:69· Stewart, Dobbin & Gatowski, 1996:166· Lindsay, 2014: 7· Tomlinson, 2000: 4). Ομοίως, στην παρούσα έρευνα, οι ερωτώμενοι εξέφρασαν παρεμφερείς απόψεις σε ότι αφορά στους λόγους μη αναφοράς βιασμών από τα θύματα στην αστυνομία, όπως: α) η ντροπή που αισθάνεται το θύμα, β) ο στιγματισμός από το οικογενειακό του, αλλά και γενικότερα από το κοινωνικό του περιβάλλον, γ) ο φόβος της κοινωνικής κατακραυγής στο να μην κατηγορηθεί ότι προκάλεσε, δ) ο φόβος στο πως θα αντιμετωπιστεί από την αστυνομία (δεν θα πιστέψουν ή θα ειρωνευτούν). Όπως παραθέτει ένας ερωτώμενος με τα λόγια ενός θύματος: «θα με περάσουν για π....., αφού με βιάσανε σημαίνει ότι τα'θελα και τα'παθα», ε) ο φόβος στο να έρθει αντιμέτωπος με το Σύστημα της Ποινικής Δικαιοσύνης -όσον αφορά στη 2^η θυματοποίηση αλλά και στην παρενόχληση από τους συνηγόρους του κατηγορουμένου, στ) η μη εμπιστοσύνη στο Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης, ζ) στην αυτοενοχοποίηση, και η) στην έλλειψη της ηθικής ικανοποίησης του θύματος όσον αφορά στην απονομή της δικαιοσύνης.

Όλες οι ερωτηθείσες γυναίκες, ανεξαρτήτως οικογενειακής κατάστασης, δείχνουν συμπάθεια ως προς το θύμα: «σκέπτομαι ότι μια γυναίκα η οποία έχει βιαστεί δεν πρόκειται να το ξεπεράσει ποτέ στη ζωή της». Αντίθετα, μόνον δύο από τους δεκαπέντε ερωτηθέντες άνδρες, έδειξαν περισσότερα δείγματα ενσυναίσθησης για το θύμα βιασμού καθώς ένοιωσαν ότι θα μπορούσε ένα τέτοιο γεγονός να συμβεί σε κάποιο μέλος της δικής τους οικογένειας: «πρώτη σκέψη είναι ότι ...έχω δύο αδερφές, ευτυχώς που δεν είναι η αδερφή μου στη θέση της κοπέλας».

Λιγότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες εξέφρασαν την άποψη ότι δεν είναι και λίγα τα ψευδή περιστατικά που καταγγέλλονται στην αστυνομία, για λόγους όπως, (αντ)εκδίκηση, εκβιασμοί, ερωτικοί ή και οικονομικοί λόγοι και ανέφεραν ότι υπάρχουν περιπτώσεις που το Αστυνομικό Όργανο ενδέχεται να είναι αρχικά καχύποπτο απέναντι στο θύμα βιασμού το οποίο έρχεται στο Τμήμα για να αναφέρει το συμβάν. Σύμφωνα με τον E. A. Paoline III (2003: 202-204), η καχυποψία ή η δυσπιστία κατά των θυμάτων, είναι η πιο διαδεδομένη «παραδοσιακή» συμπεριφορά η οποία προέρχεται από την ανάγκη τους να έχουν τον έλεγχο. Το παραπάνω είναι μέρος της αστυνομικής φύσης και των πρακτικών διαχείρισης των περιστατικών, για την αξιολόγηση των ανθρώπων και των καταστάσεων. Ωστόσο, αυτά τα περιστατικά, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, δεν δύναται να στοιχειοθετηθούν διότι τα θύματα είτε πέφτουν σε αντιφάσεις είτε οι συναισθηματικές τους αντιδράσεις δεν συνάδουν με το γεγονός. Επιπρόσθετα, οι περισσότεροι ερωτώμενοι υποστήριζαν ότι κατά κύριο λόγο «καταλαβαίνουμε από μακριά» αν το θύμα που βρίσκεται μπροστά τους είναι πραγματικό. Η συναισθηματική φόρτιση του θύματος, οι αντιδράσεις του και ενδεχομένως τα εμφανή σημάδια βίας (όχι απαραίτητη προϋπόθεση για τους περισσότερους συμμετέχοντες) είναι ενδείξεις ενός «πραγματικού» θύματος βιασμού, το οποίο και επιβεβαιώνει το μύθο ως προς το στερεοτυπικό ιδεώδες ενός θύματος. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες των R. R. Hazelwood και A. W. Burgess, (1995:6-7), D. A. Page (2007: 22-32) και E. Sleath & R. Bull (2012: 646-665) όπου διαπιστώθηκε ότι οι Αστυνομικοί έχουν μια εικόνα ενός ιδανικού βιασμού και ενός ιδανικού θύματος βιασμού. Εάν τα θύματα δεν συναντούν το ιδεώδες αυτό, αμφισβητούνται από τις Αστυνομικές Αρχές.

Οι περισσότεροι άνδρες ερωτηθέντες ανέφεραν το γεγονός ότι η «αστυνομική εμπειρία» συντέλεσε στο να γίνουν περισσότερο καχύποπτοι με όποιον «έρχεται να δηλώσει βιασμό», χωρίς όμως αυτό να επηρεάζει τη προβλεπόμενη διαδικασία που καλούνται να ακολουθήσουν. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα κατέληξαν και οι έρευνες των K. Ask (2009:1132–1149), E. Kanin (1994: 81-92), D. A. Page (2008b: 405-406), C. Spohn, C. White, & K. Tellis (2014: 161–192), υποστηρίζοντας ότι η καχυποψία, ωστόσο, μπορεί να συντελέσει σε υπερεκτίμηση των ψευδών περιστατικών. Αντίθετα, ελάχιστες γυναίκες ερωτώμενες υποστηρίζουν ότι «δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι πρόκειται για ψέμα, σε καμία των περιπτώσεων» και ότι «στο 95% θα σου πω ότι τα περισσότερα είναι αλήθεια».

Όσον αφορά στην απόσυρση της καταγγελίας, σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι, ανεξαρτήτως φύλου, δήλωσαν ότι ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία για το σχηματισμό της δικογραφίας. Στην πορεία, αν το θύμα επιθυμεί την ανάκληση της μήνυσης τότε, όπως αναφέρθηκε από λίγους ερωτώμενους, είτε δίνεται μια συμπληρωματική κατάθεση και αποστέλλεται στον Εισαγγελέα για συσχέτιση με την δικογραφία, είτε χορηγείται βεβαίωση στον ενδιαφερόμενο ότι κατατέθηκε μήνυση από το αρμόδιο Τμήμα Ασφαλείας και παραπέμπεται στον Ανακριτή. Επιπλέον, λιγότεροι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στους λόγους ανάκλησης της μήνυσης οι οποίοι πιστεύουν, και σύμφωνα με την πολυετή τους εμπειρία, ότι είτε έχει περάσει αρκετός καιρός και το θύμα επιθυμεί να αφήσει πίσω του όλο το γεγονός, είτε έχει γίνει κάποιος εξωδικαστικός συμβιβασμός, είτε από φόβο του θύματος λόγω της σχέσης και της επαφής του με τον δράστη ιδιαίτερα όταν πρόκειται για ενδοοικογενειακά περιστατικά.

Η Αστυνομία από τη μεριά της (άποψη στην οποία συμφωνούν σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα) καθώς αυτό αφορά τον αστυνομικό τους επαγγελματισμό, ακολουθούν το πρωτόκολλο σε κάθε περίπτωση. Το αδίκημα του βιασμού είναι κακούργημα και η άσκηση της Ποινικής Δίωξης ασκείται αυτεπάγγελα, συνεπώς, το Αστυνομικό Όργανο υποχρεούται να τηρήσει τη νόμιμη διαδικασία, ήτοι: τη λήψη καταθέσεων, την παραγγελία ιατροδικαστικής εξέτασης, το σχηματισμό της δικογραφίας και την αποστολή της στον αρμόδιο Εισαγγελέα ο οποίος αποφασίζει για τη συνέχεια της υπόθεσης.

2.2.5. Η προανακριτική διαδικασία

Στην Αστυνομική Ακαδημία, οι δόκιμοι, διδάσκονται το μάθημα της Ανακριτικής και εκπαιδεύονται στην ανακριτική και στην προανακριτική διαδικασία. Οι αστυνομικές προανακριτικές πράξεις είναι «οι διαδικασίες και οι αστυνομικές πράξεις, οι οποίες είναι απαραίτητες για να βεβαιωθεί η τέλεση της πράξης και να ανακαλυφθεί ο δράστης» (Χρύσος & Μητρόπουλος, 2006, σ.27). Σκοπός της προανάκρισης είναι «η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων πάνω στα οποία θα στηριχθεί η δικαστική κρίση» για ένα συγκεκριμένο έγκλημα και κατηγορούμενο (Χρύσος & Μητρόπουλος, 2006, σ.25). Ωστόσο, για το αδίκημα του βιασμού, ο προανακριτικός υπάλληλος καλείται να αντιμετωπίσει τα εξής προβλήματα: α) την απόδειξη τέλεσης της πράξης, β) την απόδειξη της άρνησης της συμμετοχής, της μη συγκατάθεσης ή της εκμετάλλευσης του θύματος και γ) την απόδειξη της χρήσης βίας για κάμψη της αντίστασης ή

της άρνησης του θύματος για συμμετοχή σε σεξουαλική πράξη (Χρύσος & Μητρόπουλος, 2006: 471).

Η απόδειξη του βιασμού βασίζεται στην κατάθεση του θύματος και στις έμμεσες αποδείξεις, όπως η ιατροδικαστική εξέταση και οι μαρτυρίες τρίτων. Έτσι, στην κατάθεση του θύματος θα πρέπει να περιγράφεται με κάθε λεπτομέρεια η σεξουαλική πράξη ή οι ασελγείς πράξεις που εκτυλίχτηκαν, η βία που χρησιμοποιήθηκε από το δράστη ή η απειλή βίας ή η αναφορά της σχέσης εξάρτησης του θύματος με το δράστη που συνετέλεσε στη μη αντίσταση του θύματος και, τέλος, η δήλωση της επιθυμίας του θύματος στο να τιμωρηθεί ο δράστης (Χρύσος & Μητρόπουλος, 2006: 472).

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η προανακριτική διαδικασία είναι προϊόν εκπαίδευσης του Αστυνομικού Οργάνου. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα δηλώνουν ότι ξεκινάνε την προανάκριση από το γενικό στο ειδικό. «Οι αρχικές, είναι πάρα πολύ γενικές ερωτήσεις [...] (και) όταν ξεκινάει το θύμα και περιγράφει αυτό που έχει συμβεί, εκεί λοιπόν μπορείς να πας σε πιο ειδικές ερωτήσεις». Δηλαδή, επιτρέπουν στο θύμα να εξιστορήσει, ελεύθερα και με τον δικό του τρόπο, τα γεγονότα έτσι όπως τα έχει ήδη μέσα στο μυαλό του. Δύο ερωτώμενοι Αξιωματικοί, αναφέρθηκαν στα βασικά ερωτήματα της Ανακριτικής³³ που μαθαίνουν στην Αστυνομική Ακαδημία, δηλαδή, **Ποιος** το έκανε; **Τι** συνέβη; **Πού** έλαβε χώρα το συμβάν; **Πότε** έλαβε χώρα το συμβάν; **Πώς** έγινε το συμβάν; **Με** ποια μέσα; και **Γιατί** συνέβη;³⁴ Το θύμα, όπως υποστηρίζουν, συνήθως θα εκθέσει και τα πέντε ερωτήματα κατά τη διάρκεια της ελεύθερης εξιστορήσης των γεγονότων του. Οι επόμενες ερωτήσεις που προκύπτουν, όπως υποστηρίζει άλλος ένας ερωτώμενος, «που είναι της ουσίας, στηρίζονται πάνω σε αυτά που ήδη θα σου πει», οπότε εξαρτάται από το τι θα σου εξιστορήσει. Ερωτήσεις όπως, «θυμάσαι ότι σου κατέβασε το παντελόνι, και μετά τι έκανε;» ή «έγινε με τη θέλησή σου;» ή «σου χορήγησε κάτι;».

Με την ολοκλήρωση της κατάθεσης του θύματος, όπως αναφέρουν ελάχιστοι ερωτώμενοι, ρωτούν το θύμα αν έχει την πρόθεση να ασκήσει ποινική δίωξη κατά του δράστη. Η εν λόγω ερώτηση, εξήγησαν, δεν θα καθορίσει αν θα ασκηθεί ή όχι η ποινική δίωξη κατά του δράστη

³³ Τα ερωτήματα της Ανακριτικής είναι διεθνώς γνωστά ως «The Five Ws» (Wikipedia, 2020). «**Ποιος** το έκανε αυτό; (**Who** did that?) **Τι** συνέβη; (**What** happened?) **Πού** έλαβε χώρα το συμβάν; (**Where** did it take place?) **Πότε** έλαβε χώρα το συμβάν; (**When** did it take place?) **Γιατί** συνέβη αυτό; (**Why** did that happen?)».

³⁴ Ο Σ. Αλεξιάδης (2006, σ. 208) αναφέρει ότι η έρευνα στηρίζεται σε επτά βασικά ανακριτικά ερωτήματα: «ποιος, τι, πού, πότε, πώς, με ποια μέσα, γιατί; (quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo και quando?) ή, όπως χαρακτηριστικά λέγονται, τα επτά «χρυσά W» (Wer, Wann, Was, Wo, Wie, Womit και Warum?)». Ομοίως αναφέρεται και από τους Ι. Χρύσος και Δ. Μητρόπουλος (2006: 66).

διότι το αδίκημα του βιασμού είναι αυτεπάγγελο, αλλά για να υπάρχει «μια ρητή δήλωση του θύματος», όπως ακριβώς το έχουν διδαχθεί και εκπαιδευτεί από την Αστυνομική Ακαδημία. «Η δηλοποίηση της επιθυμίας του θύματος να τιμωρηθεί ο δράστης, ενισχύει και ισχυροποιεί την πεποίθηση, ότι η πράξη που περιγράφεται στην κατάθεση του θύματος, είναι αληθής ή τουλάχιστον αληθής» (Χρύσος & Μητρόπουλος, 2006: 472).

2.3. Πρόσληψη της έννοιας του «Δράστη»

2.3.1. Τα χαρακτηριστικά του δράστη

Όσον αφορά στο δράστη³⁵, οι συμμετέχοντες στην έρευνα κατά τη διάρκεια της συζήτησης, αναφέρθηκαν σε κάποια χαρακτηριστικά του σύμφωνα πάντα με τις δικές τους εμπειρίες. Όλοι οι συμμετέχοντες -άρρεν και θήλυ- μοιράζονται την ίδια άποψη, ότι: δράστης θα μπορούσε να είναι ο οποιοσδήποτε, ακόμη και «το παιδί της διπλανής πόρτας». Σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι ο δράστης δεν έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: «απ' όλα έχει ο μπαξές». Ένας ερωτώμενος είπε χαρακτηριστικά: «Ο καθένας πιστεύω θα μπορούσε να είναι. [...] Θεωρώ ότι, ο οποιοσδήποτε θα μπορούσε να το κάνει, δεν ξέρεις όμως ποιος θα μπορούσε να το κάνει, δεν έχουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και δεν μπορεί να προβλεφτεί». «(Π)αίξει ρόλο ο χαρακτήρας εννοείται, να μην τους κάνουμε όλους βιαστές, αλλά δεν μπορείς να τους ξεχωρίσεις από κάποιο χαρακτηριστικό να πεις ότι αυτός είναι εν δυνάμει ή είναι, δεν μπορείς να τους ξεχωρίσεις», υποστήριξε αντίστοιχα μια άλλη ερωτώμενη Αξιωματικός.

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν ως δράστες σε άτομα νεαρά και ευπαρουσίαστα αλλά και ηλικιωμένα, ελεύθερα αλλά και παντρεμένα με οικογένεια, εργαζόμενα αλλά και άνεργα, μορφωμένα αλλά και με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, με καλή οικονομική επιφάνεια και κύρος αλλά και όχι, σε Έλληνες αλλά και σε αλλοδαπούς, «να μην αποκλείουμε κανέναν». Επιπλέον, ένας ερωτώμενος Αξιωματικός, ο οποίος έχει χειριστεί αρκετές υποθέσεις βιασμών, ανέφερε ότι οι δράστες δεν είναι απαραίτητο να έχουν ποινικό παρελθόν ούτε να έχουν επαναλάβει το ίδιο αδίκημα.

2.3.2. Απόψεις και αντιλήψεις για το δράστη του βιασμού

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης σχετικά με τις απόψεις τους για τους δράστες, οι περισσότεροι συμμετέχοντες δυσκολεύτηκαν να απαντήσουν ενώ ελάχιστοι έδειξαν δυσαρέσκεια και θυμό.

³⁵ Στην παρούσα έρευνα ο όρος «δράστης» αναφέρεται σε *φερόμενους ως δράστες* διότι δεν έχει ακόμη υπάρξει καταδικαστική απόφαση.

Σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι η επαφή τους με τον φερόμενο ως δράστη είναι ελάχιστη διότι στα πλαίσια του αυτοφώρου και υπό το πρίσμα των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου «μπορεί να πει “ότι έχω να πω θα το πω στο δικαστήριο” (και) να μην απολογηθεί καθόλου». Άλλη μία ερωτώμενη Αξιωματικός, με πολυετή εμπειρία, ισχυρίστηκε ότι η διαδικασία της απολογίας του κατηγορουμένου είναι άσκοπη διότι «οι δράστες συνήθως αρνούνται τα σεξουαλικά αδικήματα. Γι’ αυτό λοιπόν και δεν έχει κανένα νόημα για μένα, κανένα νόημα».

Μεταξύ των 15 ανδρών ερωτηθέντων, οι τρεις, χαρακτήρισαν τους δράστες ως «νάρκισσους», «ανεύθυνους» και «εγωιστές». Εντούτοις, οι χαρακτηρισμοί που προέρχονται από μία ερωτώμενη Αστυνομικό, η οποία έχει παρακολουθήσει σεμινάρια σεξουαλικών εγκλημάτων διαφοροποιούνται, λέγοντας ότι οι δράστες είναι «αυταρχικοί» και αρέσκονται στο να ασκούν «εξουσία πάνω στο θύμα». Επιπλέον, ήταν η μόνη ερωτώμενη από τους είκοσι συμμετέχοντες που σχολίασε ότι «σπάνια θα δούμε γυναίκα δράστη». Από τα παραπάνω, μπορούμε να διακρίνουμε τη σημαντικότητα της εκπαίδευσης του Αστυνομικού Οργάνου σε θέματα που αφορούν τα σεξουαλικά αδικήματα, καθώς βοηθούν στο να βγουν οι παρωπίδες και να ξεφύγουν από το καθιερωμένο στερεότυπο του άνδρα βιαστή, συμπεριλαμβάνοντας και τη γυναίκα, δίνοντας έτσι μια άλλη διάσταση στο αδίκημα του βιασμού.

Τέλος, όσον αφορά στη στάση του δράστη, δύο συμμετέχοντες με πολυετή εμπειρία, την περιέγραψαν «σαν να είναι σε ένα όνειρο, ότι όλο αυτό δεν είναι αληθινό» και σαν «να ήταν στα χαμένα», ενώ οι περισσότεροι συμμετέχοντες -άρρεν και θήλυ- υποστήριξαν ότι: «το παίζουνε μετανιωμένοι», «θα προσπαθήσει να το αρνηθεί», «απολογητικός», θα ισχυριστεί «λόγους εκδίκησης» (ότι το υποτιθέμενο θύμα θέλει να εκδικηθεί ιδιαίτερα όταν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ τους), θα υποστηρίξει ότι «υπήρξε συναίνεση», ενώ λιγότεροι υποστήριξαν ότι ο δράστης μπορεί να γίνει «εριστικός» όταν κατηγορεί το θύμα λέγοντας ότι «το ’θελε και το ’παθε». Τα παραπάνω παραπέμπουν στους μύθους του βιασμού, στην αιτιολόγηση και στην εκτόπιση της ευθύνης των δραστών, όπως έχει υποστηριχθεί και από την διεθνή βιβλιογραφία, όπως προαναφέρθηκε (Burt, 1980: 217-230· Scott & Lyman, 1968: 46-62).

2.3.3. Η δράση του βιαστή υπό το πρίσμα του Αστυνομικού

Η ψυχοπαθολογία του δράστη είναι μια περιορισμένη εξήγηση που αγνοεί τη σύνδεση της σεξουαλικής επιθετικότητας με πολιτισμικούς παράγοντες (Scott & Lyman, 1968: 46-62· Scully,

1994: 30). Μόνον πέντε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα υποστηρίζουν ότι οι δράστες πιθανόν να πάσχουν από κάποια «ψυχολογική διαταραχή», ενώ, ελάχιστοι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι ο ρόλος της οικογένειας είναι σημαντικός ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια του ατόμου. Συγκεκριμένα, ένας ερωτώμενος Αξιωματικός θεωρεί σημαντικό το «τι έχει βιώσει (ο δράστης) στην οικογένειά του, στον περίγυρό του, [...] τι ερεθίσματα είχε, [...] αν έχει υποστεί βία», ενώ μία άλλη ερωτώμενη Αξιωματικός υποστηρίζει ότι «εάν θα καταλήξουμε να είμαστε σεξουαλικοί παραβάτες και να είμαστε βιαστές, έχει να κάνει κατά τεράστιο ποσοστό, για να μη πω κατά απόλυτο ποσοστό, το πώς ήταν το στενό οικογενειακό μας περιβάλλον. Το πιστεύω 100% αυτό, γιατί θεωρώ ότι είναι καθοριστικό για όλους μας [...] και μας καθορίζει έστω και υποσυνείδητα για πάντα».

Σύμφωνα με την εμπειρία των ερωτηθέντων, σχεδόν όλοι τους συμφώνησαν ότι οι δράστες δρουν είτε ευκαιριακά χωρίς να υπάρχει κάποιος προσχεδιασμός, όπως οι περιπτώσεις μειωμένου καταλογισμού λόγω χρήσης ουσιών, είτε στοχευμένα, όπου και συγκαταλέγονται στους «κατεξοχήν σεξουαλικούς παραβάτες». Επιπλέον, επτά από τους είκοσι συμμετέχοντες στην έρευνα ισχυρίστηκαν ότι οι δράστες κινούνται «ύπουλα» καθώς προσεγγίζουν το θύμα με τέτοιο τρόπο ώστε να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του. Το παραπάνω εκτός από περιπτώσεις ενηλίκων που «ξεγελάστηκαν» από τον δράστη αφορά και την αποπλάνηση ανηλίκων. Ωστόσο, ένας ερωτώμενος Αξιωματικός με αρκετή εμπειρία, ισχυρίστηκε ότι «ο καθένας έχει το δικό του τρόπο, δεν υπάρχουνε ασθένειες υπάρχουν ασθενείς. Έτσι δεν λένε;».

Οι Αστυνομικοί θεωρούν τους εαυτούς τους ηθικά υπεύθυνους για μια ασφαλή κοινωνία από την εγκληματικότητα (Nhan, 2014: 1). Η έκθεσή τους στην εγκληματικότητα, τη βία και τους δράστες πιθανόν να εντείνει τη συναισθηματική τους φόρτιση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η εμφανής ενόχληση ενός ερωτώμενου Αξιωματικού απέναντι στο δράστη βιασμού που δρα με τη χρήση βίας: «Την βιάσεις την άλλη, ήταν ανάγκη να της σπάσεις και το κεφάλι; Ήταν ανάγκη να της σπάσεις τα μούτρα; Ήταν ανάγκη δηλαδή να της σπάσεις τα δόντια τη μύτη, να την τσακίσεις; Για ποιο λόγο;» Ωστόσο, συνέχισε, «αλλιώς αντιμετωπίζεις έναν βίαιο κακοποιό, αλλιώς αντιμετωπίζεις έναν πονηρό που την ξεγέλασε ή την ανάγκασε με κάποιο τρόπο, χωρίς ιδιαίτερη άσκηση σωματικής βίας».

Τέλος, ελάχιστοι είναι οι ερωτώμενοι που πιστεύουν ότι ο δράστης ανάλογα με την περίπτωση «δρα κάτω από ισχυρή σεξουαλική παρόρμηση», χωρίς καμία συστηματικότητα,

διαιώνιζοντας έτσι το στερεότυπο ενός ψευδούς μύθου για το αδίκημα του βιασμού, όπως έχει υποστηριχθεί και από την διεθνή βιβλιογραφία (Bart, 1979: 347-357· Burt, 1980: 217).

2.3.4. Η προανακριτική διαδικασία

Σύμφωνα με την S. White (1972:61-85) η κατάκτηση επαγγελματισμού στο Αστυνομικό Σώμα προϋποθέτει α) τον αυτοέλεγχο του Αστυνομικού σε συνάρτηση με την επαγγελματική ευσυνειδησία, β) την τήρηση της εφαρμογής του νόμου και γ) τον τρόπο προσέγγισης ενός εγκληματικού επεισοδίου. Εκτός των προαναφερομένων, ο Αστυνομικός συνδέεται και με ένα σύστημα αξιών, τον «Κώδικα δεοντολογίας του αστυνομικού» (Π.Δ. 254/2004) όπως είναι η «εξασφάλιση της δημόσιας τάξης» και η εκτέλεση των καθηκόντων με «αμεροληψία» και «αντικειμενικότητα».

Σε ότι αφορά στον δράστη, στο πλαίσιο της αυτόφωρης διαδικασίας και με την ιδιότητα πλέον του φερόμενου ως δράστη, οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα δήλωσαν ότι οι δράστες «ενεργοποιούν το δικαίωμα της σιωπής» για να απολογηθούν απευθείας στο δικαστήριο. Με αυτόν τον τρόπο κερδίζουν χρόνο για να έρθουν σε επαφή με τον συνήγορό τους και να «οργανώσουν καλύτερα την υπεράσπισή τους». Αν όμως διαταχθεί προανάκριση για την απολογία του φερόμενου ως δράστη, οι Αστυνομικές Αρχές στηρίζονται κυρίως πάνω σε αυτά που «έχει ήδη πει το θύμα ή έχουν καταγραφεί ως στοιχεία από όλη την υπόθεση». Επιπλέον, τα Αστυνομικά Όργανα ρωτάνε για τα κίνητρά του φερόμενου ως δράστη για να εξακριβωθεί το εάν η ενέργεια ήταν προμελετημένη ή εάν υπήρχε κάποιο σχέδιο. Ωστόσο, μεταξύ των ερωτηθέντων Αστυνομικών ανδρών μόνον τρεις, διαφορετικής ιεραρχίας, εκ των οποίων οι δύο με πολυετή εμπειρία, αναφέρθηκαν στη διαχείριση του περιστατικού με αμεροληψία και αντικειμενικότητα, όπως επιβάλει το αστυνομικό τους καθήκον, «υπάρχει και το τεκμήριο της αθωότητας. Πρέπει να το εξετάσουμε και αυτό, όσο γίνεται».

2.4. Νοηματοδοτήσεις των Φορέων του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης (ΣΠΔ)

Μελέτες σχετικά με το αδίκημα του βιασμού, το έγκλημα, το θύμα και το δράστη, υποστηρίζουν ότι «τόσο στη συνείδηση των ευρύτερων κοινωνικών ομάδων, όσο και στη συνείδηση των επίσημων φορέων του ποινικού συστήματος» υπάρχουν βαθιά ριζωμένα στερεότυπα που αφορούν το εν λόγω αδίκημα (Τσιγκρής, 2000, σ.165).

Στο παρόν τμήμα του κεφαλαίου, θα αναφερθώ σε συγκεκριμένα περιστατικά βιασμού, τα οποία ζήτησα από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να μου τα αφηγηθούν σύμφωνα με τα

βιώματα και την εμπειρία τους. Στις αφηγήσεις, ο προφορικός λόγος ρέει αβίαστα και τότε όλο το συλλογικό ασυνείδητο³⁶ αναδύεται αυτόματα μην επιτρέποντας τη λογική να μπει ως φραγμός στη σκέψη. Αυτού του τύπου οι αφηγήσεις συμβάλλουν σημαντικά στην έρευνα καθώς οι Αστυνομικοί λόγω της ιδιότητάς τους ενδέχεται να αυτοπεριοριστούν στις απαντήσεις τους για να μην υπερβούν τα επιτρεπόμενα υπηρεσιακά όρια. Έτσι, στην προσπάθειά τους να αφηγηθούν ένα περιστατικό και να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τι έχει συμβεί, αφήνουν το λόγο και τις αναπαραστάσεις τους να ρέουν με αυθορμητισμό. Από το τμήμα αυτό της ερευνητικής διαδικασίας καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα:

- Σε λιγότερους από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα κυριαρχούν στερεότυπα που αφορούν στο γυναικείο φύλο. Εκφράσεις όπως: «αυτός την προσέγγισε επειδή ήταν, έτσι όμορφη κοπέλα», «επειδή ήτανε εύκολη; Ήπια; Να πω έτσι; Είχε άρση αναστολών επειδή είναι και αλλοδαπή [...]»; «Πως ήταν τόσο ευκολόπιστη; Πως πίστεψε έτσι εύκολα έναν άνδρα;», και χαρακτηρισμοί όπως, «ευάλωτη», «αδύναμη», «αγαθή» και «αφελής», επιβεβαιώνουν τις «θηλυκές» ιδιότητες και συμπεριφορές που έχουν κατασκευαστεί κοινωνικά και πολιτισμικά. Η ευαλωτότητα, η ευγένεια, η παθητικότητα και η αφέλεια είναι χαρακτηριστικά του γυναικείου φύλου, τα οποία έχουν κατασκευαστεί και επιβληθεί από την κυρίαρχη κοινωνικά ομάδα, και σχετίζονται και με το πώς το γυναικείο φύλο αντιμετωπίζεται από το Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης αλλά και από τον γενικότερο πληθυσμό. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες της D. A. Page (2007: 22, 2008a: 44 και 2008b: 391) αλλά και άλλων (Fortier, 1975: 278· Johnson, 2005: 7). Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί η έκπληξη την οποία διατύπωσε ένας ανώτερος Αξιωματικός, ο οποίος κατά τη διάρκεια της αφήγησης ενός περιστατικού, έδειχνε εντυπωσιασμένος από την αντίδραση ενός θύματος απόπειρας βιασμού: «αυτή όμως, έτυχε και είχε κάνει παλιά πολεμικές τέχνες, αλλά είχανε περάσει χρόνια, τους σάπισε στο ξύλο και τους παρέδωσε στην αστυνομία. Κατάλαβες; Συμβαίνουν και αυτά. Δεν ήταν τόσο αδύναμη τελικά αυτή». Η παραπάνω αποστροφή του λόγου του ερωτώμενου αποτελεί άλλη μια επιβεβαίωση του κυρίαρχου στερεότυπου του «αδύναμου» γυναικείου φύλου.

³⁶ Σύμφωνα με τον C.G. Jung (1936: 99) το συλλογικό ασυνείδητο δεν οφείλει την ύπαρξή του στην προσωπική εμπειρία του ατόμου, συνεπώς, δεν είναι προσωπική απόκτηση αλλά κληρονομείται από προϋπάρχουσες μορφές (αρχέτυπα), τα οποία μπορούν να γίνουν συνειδητά μόνο σε δεύτερο χρόνο και δίνουν συγκεκριμένη μορφή σε ορισμένα ψυχικά περιεχόμενα.

- Ελάχιστοι είναι οι ερωτώμενοι, δύο άνδρες χαμηλά στην ιεραρχία και μία γυναίκα Αξιωματικός, όπου μέσα από τις αφηγήσεις τους διαπιστώθηκε ότι έχουν στο μυαλό τους μια εικόνα ενός *ιδανικού* βιασμού και ενός *ιδανικού* θύματος βιασμού κατά την αξιολόγηση του περιστατικού. Συγκεκριμένα, για το θύμα είπαν: «ήτανε πολύ ήρεμη, δεν ήταν κλειστή στον εαυτό της», «ήταν πολύ χαλαρή, δηλαδή δεν καταλάβαινε κάποιος αν είχε περάσει αυτή η γυναίκα κάτι», «ήρθε πολύ ψύχραιμη, δηλαδή ok ναι, με βιάσανε», «δηλαδή, δεν μου'κανε ως βιασθείσα», «είδα το πρόσωπό της ότι δεν υπήρχανε στοιχεία ώστε να συνάδουν με την πράξη», «εντάξει, ήτανε ψύχραιμη, θα έλεγε κανείς ότι ίσως και να το ήθελε», ενώ για την εικόνα του βιασμού, «εξωτερικά δεν έχω δει κάποιες εκδορές. Κάποιες αμυχές. Μια μελανιά εδώ ή κάτι από εκεί. Τα ρούχα της ήτανε σε κανονική κατάσταση, δεν ήτανε σκισμένα ούτε, ξερώ γω, τσαλακωμένα ενδεχομένως;», «είχε έντονη βιαιότητα [...] δεμένη...φιμωμένη», «την έδεσε στο κρεβάτι και την είχε ένα 48ωρο μέσα στο σπίτι και τη βίαζε», «τόρα τι σοί αντίσταση έδωσε;...δεν ξέρω», και «ήτανε σούρουπο νομίζω, την έβαλε κάτω, την έδεσε με ταινία το στόμα». Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες των R. R. Hazelwood και A. W. Burgess (1995: 6-7), D. A. Page (2007: 22-32) και E. Sleath & R. Bull (2012: 646-665) όπου οι Αστυνομικοί συγκρίνουν τους βιασμούς και τα θύματα με το ιδεώδες ενός «πραγματικού» βιασμού (π.χ. από άγνωστο δράστη, με εμφανή τραυματισμό) κατά την αξιολόγηση μιας υπόθεσης. Επιπλέον, από τα παραπάνω φαίνεται ότι η μη λεκτική συμπεριφορά είναι σημαντική για το εάν θα γίνει πιστευτό το θύμα. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και η έρευνα του K. Ask (2009: 1144), ο οποίος βρίσκει ανησυχητικό το βάρος που αποδίδεται σε μη λεκτικές συμπεριφορές σε ότι αφορά την αξιοπιστία του θύματος, διότι υπάρχει κίνδυνος για εσφαλμένη κρίση.
- Πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα, άνδρες και γυναίκες, στις αφηγήσεις τους, αναφέρθηκαν στο φερόμενο ως δράστη με διαφορετικούς τρόπους. Ένας ερωτώμενος αναφέρθηκε στη στάση του, ότι «προσπαθούσε να το δικαιολογήσει κιόλας», αναγνωρίζοντας έτσι το «μύθο του βιασμού» περί την αποποίηση της ευθύνης της πράξης του, όπως αναφέρεται και στη διεθνή βιβλιογραφία (Scott & Lyman, 1968: 46-62). Ελάχιστοι αναφέρθηκαν σε χαρακτηρισμούς του φερόμενου ως δράστη με αρνητικό πρόσημο, όπως, «βίαιος και σκληρός», «τέρας», «κτήνη» και «δεν ήταν το καλύτερο παιδί», ενώ οι περισσότεροι αναφέρθηκαν στην ψυχοπαθολογία του, όπως,

«βαριά ψυχασθένεια», «αρκετά ψυχολογικά προβλήματα», «είχε σοβαρά ψυχολογικά ο άνθρωπος», «πρέπει να έχεις κάποιες τάσεις», «σεξουαλική ορμή», και «σίγουρα κάπως είχε πληγωθεί βαθιά από κάποια γυναίκα», τα οποία αιτιολογούν το έγκλημα με βάση ατομικά χαρακτηριστικά του δράστη. Σε αντίθετα συμπεράσματα κατέληξαν οι S. Brownmiller (1975:11, 125), A. Μαγγανάς (2004: 198), D. Scully (1994: 30), Φ. Τσαλίκoglou (1996: 102, 126), A. Τσιγκρής (2000: 25), υποστηρίζοντας ότι η ψυχοπαθολογία είναι μια περιορισμένη εξήγηση που αγνοεί τα στοιχεία που συνδέουν τη σεξουαλική επιθετικότητα με τους κοινωνικο-πολιτισμικούς παράγοντες.

- Στις αφηγήσεις εμφανίζονται διαφορετικά είδη βιασμών. Τρεις ερωτώμενοι αναφέρθηκαν σε βιασμούς με συνεργό ή όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία *ζεύγη βιασμών*, ενώ ένας ερωτώμενος αφηγήθηκε περιστατικό που αφορούσε βιασμό με περισσότερα άτομα, περίπτωση *ομαδικού βιασμού* (Groth, 1979: 110). Η πλειονότητα όμως των αφηγήσεων αφορούσαν ατομικούς βιασμούς κυρίως γυναικών. Μόνον τρεις ερωτώμενοι αφηγήθηκαν περιστατικά που αφορούσαν βιασμό ανδρών, ενώ ελάχιστες ήταν οι αφηγήσεις που αφορούσαν ανήλικα παιδιά. Από τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι οι Αστυνομικοί της «πρώτης γραμμής» δεν ταυτίζουν το βιασμό μόνον με το γυναικείο φύλο, αλλά μπαίνουν στην σύγχρονη αντίληψη ότι πρόκειται για ένα αδίκημα που αφορά εξίσου και τους άνδρες. Ωστόσο, μεταξύ των αφηγήσεων που αφορούσαν τον βιασμό ανδρών, ένας ερωτώμενος αφηγήθηκε μια υπόθεση όπου το θύμα είχε διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Παρά το γεγονός ότι με την επιλογή της συγκεκριμένης αφήγησης ο ερωτώμενος ξεφεύγει από το φυλετικό στερεότυπο του βιασμού, εμφανίζει στερεοτυπικές αντιλήψεις σε ότι αφορά τον σεξουαλικό προσανατολισμό του θύματος. Εκφράσεις όπως, «είναι ένα παλικάρι», «λέει ότι “θέλω να καταγγείλω ένα βιασμό”. “Ναι” λέμε εμείς “ποιος;” (και) λέει “εμένα”. “Α! Ok...”» και «είπε ότι αντιστάθηκε λίγο, τώρα τι σόι αντίσταση έδωσε; Δεν ξέρω. Αυτό ήτανε πολύ..., συγγνώμη κιόλας, κωμικοτραγικό», δείχνουν δυσπιστία και απαξία σε ότι αφορά το βιασμό ενός θύματος που έχει διαφορετικές σεξουαλικές προτιμήσεις. Τα παραπάνω ενισχύει τη διαίωνιση των στερεότυπων, όπως το ότι «οι άνδρες δεν πέφτουν θύματα βιασμού», το ότι «οι *πραγματικοί άνδρες* μπορούν να υπερασπίσουν τον εαυτό τους» και το ότι «ο βιασμός ομοφυλόφιλων ανδρών είναι συναινετικός». Όλα αυτά εντείνουν τη δυσκολία αναφοράς του περιστατικού. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και ο Α.

Javaid (2018: 28, 47) συμπληρώνοντας επιπλέον ότι ο ανδρικός βιασμός επιδέχεται διπλό στιγματισμό τόσο για την ομοφυλοφιλία της πράξης όσο και για τον στιγματισμό του βιασθέντα.

- Ένας ερωτώμενος αφηγήθηκε μια υπόθεση βιασμού που αφορούσε ένα ζευγάρι σε συντροφική σχέση: «μου έκανε εντύπωση το θάρρος που βρήκε για να το καταγγείλει [...], αλλά μπόρεσε να διακρίνει ότι οκ, την προηγούμενη φορά αυτό που κάναμε ήταν μια ερωτική πράξη, αυτό που κάναμε αυτή τη φορά δεν είναι μια ερωτική πράξη, είναι ένας βιασμός. [...] Είχε έρθει και το είχε καταγγείλει χωρίς κανέναν ενδοιασμό. Χωρίς κανέναν ενδοιασμό». Το παραπάνω, αφορά το στερεότυπο το πώς τοποθετούνται οι άνθρωποι μέσα σε μια ερωτική σχέση ή σε έναν γάμο. Στις κοινωνικές αντιλήψεις, ο γάμος και κατ' επέκταση η οικογένεια θεωρείται ως ένα ασφαλές περιβάλλον και σε συνδυασμό με την ιδιωτικότητα και την «ιερότητά» του δυσκολεύει την κατανόηση της βίας που δέχονται κάποια θύματα ή αρνούνται να παραδεχτούν ότι υφίστανται κάποια μορφή βίας (Ariadne, 2015: 8). Σύμφωνα με τους D. Finkelhor και K. Yllö (1985: 45) το 40% των συζυγικών βιασμών ανήκουν στην κατηγορία του βιασμού με εξαναγκασμό, ενώ οι γυναίκες που το υφίστανται αποφεύγουν να δουν την πραγματικότητα (Γιωτάκος & Τσιλιάκου, 2008: 5). Συνεπώς, ο ερωτώμενος επιβεβαιώνει το παραπάνω στερεότυπο καθώς δηλώνει έκπληξη ότι η γυναίκα της αφήγησης κατάφερε να ξεφύγει από αυτό το στερεότυπο και να διακρίνει τον βιασμό της. Επιπλέον, ο ερωτώμενος τονίζει τη φράση «χωρίς κανέναν ενδοιασμό» στην αφήγησή του, το οποίο μπορεί να ερμηνευτεί με τρεις τρόπους: είτε ως ο φόβος του θύματος απέναντι στο σύντροφό του, είτε ως η ντροπή που αισθάνεται το θύμα για ότι του συνέβη, είτε ως εικόνα που έχουν τα θύματα για την αστυνομία προκειμένου να έρθουν να καταγγείλουν το βιασμό.

2.5. Πρόσληψη της έννοιας του «Αδικήματος»

2.5.1. Τα χαρακτηριστικά του αδικήματος

Το αδίκημα του βιασμού συναντάται σε πολλές μορφές: τον ατομικό (γυναικών - ανδρών) , τον ομαδικό, μέσα στο γάμο, σε συνθήκες πολέμου, στη φυλακή, στο στρατό, με δράστη γυναίκα, τον βιασμό ανήλικων παιδιών, ακόμα και βρέφη.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, κατά τη διάρκεια της συζήτησης, προβληματίστηκαν όταν τους ζητήθηκε να αναφερθούν στα χαρακτηριστικά του αδικήματος. Οι περισσότεροι

δυσκολεύτηκαν να απαντήσουν διότι λόγω της εμπειρίας τους μπορούσαν να σκεφτούν διαφορετικές περιπτώσεις τις οποίες είχαν χειριστεί. Χαρακτηριστικά, ένας ερωτώμενος ανώτερος Αξιωματικός είπε: «όλες οι περιπτώσεις είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, δηλαδή, δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει κάποιο στερεότυπο». Τρεις ερωτώμενοι, για να υποστηρίξουν τον ισχυρισμό τους, αφηγήθηκαν, εν συντομία, μερικά περιστατικά.

Συνεπώς, περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η κάθε περίπτωση του βιασμού είναι διαφορετική και ότι υπάρχουν «κατηγορίες», όπως, αδικήματα βιασμού προμελετημένα, ευκαιριακά, ενδοοικογενιακά, μεταξύ γνωστών, μεταξύ αγνώστων, εναντίον ευάλωτων ατόμων, με πρόθεση του δράστη, με αρπαγή, εντός οικίας, σε απόμερα μέρη, με χρήση βίας και με ευνοϊκές για τον δράστη συνθήκες.

Όταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα ερωτήθηκαν, σύμφωνα με την εμπειρία και τα περιστατικά που έχουν διαχειριστεί, αν τα περισσότερα περιστατικά που λαμβάνουν χώρα γίνονται μεταξύ γνωστών ή αγνώστων, φάνηκαν σκεπτικοί και δυσκολεύτηκαν να απαντήσουν. Ένας ερωτώμενος Αξιωματικός σε ειδική Υπηρεσία, ο οποίος διαχειρίζεται περιστατικά βιασμών είπε: «η άποψή μου είναι ότι το θύμα γνωρίζει το δράστη του σε ποσοστό θα έλεγα 60(%), ίσως και παραπάνω». Άλλος ένας ερωτώμενος, ανώτερος Αξιωματικός, ο οποίος έχει εμπειρία αλλά έχει και τη μεγαλύτερη προϋπηρεσία (33 έτη) σε σύγκριση με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες, είπε ότι «όλα είναι μέσα στο παιχνίδι». Από το παραπάνω διαφαίνεται ότι η εμπειρία είναι σημαντική παράμετρος στη μείωση των στερεοτύπων και στην αναγνώριση διαφορετικών πτυχών του εν λόγω αδικήματος. Ωστόσο, οι περισσότεροι ερωτώμενοι της έρευνας πιστεύουν ότι τα περισσότερα περιστατικά γίνονται μεταξύ γνωστών (σύμφωνα και με Diem, 2012· U.S. Department of Justice Statistics, 2013), ενώ τα περιστατικά που καταγγέλλονται περισσότερο είναι αυτά μεταξύ αγνώστων, καθώς «είναι άγνωστος (και) παραμένει άγνωστος [...]». Ο άλλος [...] είναι στο προσωπικό σου κύκλο [...] οπότε θα τον ξαναδείς». Αντίστοιχα δεδομένα αναφέρουν οι R. Bachman (1998: 8–29), Y. Chen & S. E. Ullman (2010: 262–279), J. Du Mont, K.L. Miller, & T. L. Myhr (2003: 466–486), P.W. Eastaerl (1994:10), S. Estrich (1987:17-20), R. E. Morgan & B. A. Oudekerk (2019), κατά τα οποία οι επιθέσεις που περιέχουν στοιχεία «πραγματικού» βιασμού είναι περισσότερο πιθανό να αναφερθούν από τα θύματα στην Αστυνομία, όπως και στις περιπτώσεις που ο βιασμός έχει τελεστεί από κάποιον άγνωστο δράστη, με χρήση όπλου και με εμφανείς τραυματισμούς.

Αντίθετα, τέσσερις από τους είκοσι ερωτώμενους υποστηρίζουν ότι τα περιστατικά μεταξύ γνωστών καταγγέλλονται πιο εύκολα. Η άποψη αυτή των ερωτώμενων, πιθανόν να οφείλεται στο γεγονός ότι τα ελάχιστα περιστατικά που έχουν διαχειριστεί αφορούσαν περιστατικά μεταξύ γνωστών. Συνεπώς, η εμπειρία τους αφορούσε τέτοιου είδους περιστατικά. Επιπλέον, σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι τα ενδοοικογενειακά περιστατικά καταγγέλλονται δύσκολα διότι «παραβιάζεται ο θεσμός της οικογένειας. [...] Οπότε είναι ακόμη πιο δύσκολο για το θύμα να κάνει την καταγγελία γιατί δεν ξέρει ποιον να εμπιστευθεί [...]. Έχουν παραβιάσει την εμπιστοσύνη (του)» .

Τέλος, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφώνησαν ότι το αδίκημα του βιασμού μπορεί να συμβεί οπουδήποτε αρκεί το μέρος να είναι «απομονωμένο» και με απουσία μαρτύρων. Μόνον σε δύο συμμετέχοντες, Αξιωματικοί, διαφοροποιείται η απάντηση, οι οποίοι πιστεύουν ότι το αδίκημα του βιασμού λαμβάνει χώρα σε υποβαθμισμένες περιοχές κυρίως, ενώ ο ένας εκ των δύο υποστηρίζει ότι συμβαίνει περισσότερο στην επαρχία λόγω του χαμηλού μορφωτικού επιπέδου της περιοχής (σε ότι αφορά τους δράστες). Και οι δύο συμμετέχοντες έχουν αρκετά χρόνια προϋπηρεσίας και κατέχουν τίτλους μεταπτυχιακών σπουδών.

2.5.2. Οι παράγοντες του αδικήματος

Ο βιασμός αποτελεί ένα σύνθετο εγκληματικό φαινόμενο, καθορίζεται από την πολλαπλότητα των μεταβλητών του καθώς και την ετερογένεια των δραστών (Prentky & Knight, 1991: 643).

Ένας ερωτώμενος Αξιωματικός, με μεταπτυχιακές σπουδές και σχετικά νέος στο Σώμα, ήταν αρκετά προβληματισμένος σε ότι αφορά το αδίκημα και υποστήριξε ότι ο βιασμός πρόκειται για ένα «έγκλημα ενέργειας» και ότι συντρέχουν και άλλες προϋποθέσεις όπως κάποια ψυχολογική διαταραχή του δράστη. Δεν σημαίνει, τόνισε, ότι «αν υπάρχει [...] ελαφριά διαταραχή έχουμε να κάνουμε με ψυχασθενή και με έναν ακαταλόγιστο». Ωστόσο, θεωρεί το αδίκημα πως είναι «πολυπαραγοντικό [...] (και) έχει να κάνει περισσότερο με την ψυχοσύνθεση του δράστη».

Οι περισσότεροι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι οι παράγοντες για να συντελεστεί το αδίκημα του βιασμού είναι: **α)** η ψυχολογία του δράστη, δηλαδή τα «βιώματα», η «παιδεία», η «οικογένεια», τα «απωθημένα», οι «στερήσεις», οι «διαστροφές», το «ασυγκράτητο σεξουαλικό τους ένστικτο», και ο «μιμητισμός», **β)** ο εύκολος στόχος, δηλαδή το γυναικείο «αδύναμο φύλο», «μια γυναίκα να περπατά μόνη», και η ευαλωτότητα λόγω ηλικίας, ενώ λιγότεροι ερωτώμενοι αναφέρουν: **γ)** την «προαπόφαση» του δράστη, **δ)** την «πρόθεσή» του και **ε)** τις

«ευνοϊκές συνθήκες», όπως «περιοχή που να βολεύει» ή «να έχει κάποια επαφή (γνωριμία) με το θύμα».

Επιπλέον, στη ροή της συζήτησης, έγινε αναφορά στην τυχόν επίδραση της πορνογραφίας και των οίκων ανοχής, είτε θετικά είτε αρνητικά, ως προς το εν λόγω αδίκημα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες εξεπλάγησαν, διότι, όπως κάποιοι είπαν χαρακτηριστικά «δεν το έχω σκεφτεί ποτέ». Ωστόσο, οι μισοί ερωτώμενοι πιστεύουν ότι η πορνογραφία επηρεάζει αρνητικά. Θεωρούν ότι ο δράστης ενδέχεται «να παίρνει περισσότερες ιδέες», ενώ η άποψη που είχαν για παιδιά που έχουν πρόσβαση σε πορνογραφικό υλικό είναι ότι «οι ορμές που μπορεί να έχει το αγόρι ή το κορίτσι, δεν μπορεί [...] να τις ελέγξει και θέλει να τις κάνει πράξη, απλά για να τις δοκιμάσει και μόνο». Οι άλλοι μισοί ερωτώμενοι της έρευνας θεωρούν ότι η πορνογραφία δεν παίζει κανένα ρόλο ως προς το αδίκημα, και υποστηρίζουν ότι «με την αύξηση της πορνογραφίας που υπάρχει τα τελευταία χρόνια [...] θα έπρεπε οι περισσότεροι να είναι βιαστές».

Ότι αφορά τους οίκους ανοχής, οι περισσότεροι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι δεν παίζουν κανένα ρόλο ως προς το αδίκημα, εκτός από έναν ερωτώμενο Αξιωματικό ο οποίος πιστεύει το αντίθετο· ότι κάθε «φθηνός ή εύκολος τρόπος να [...] διοχετεύσεις τη σεξουαλικότητά σου [...] σίγουρα βοηθάει στο να μην έχουμε πολλούς δράστες σεξουαλικών εγκλημάτων» και άρα «βοηθάνε στη μείωση των βιασμών».

2.5.3. Η συχνότητα του αδικήματος

Κατά την άποψη ενός ερωτώμενου, η οποία συμπυκνώνει με χαρακτηριστικό τρόπο τη συχνότητα του αδικήματος του βιασμού με την οποία έρχονται αντιμέτωπες οι Αστυνομικές Αρχές, «το θέμα του βιασμού, το οποίο είναι το θέμα της συζήτησής μας, δεν είναι πολύ συχνό αδίκημα. Δεν μας απασχολεί τόσο πολύ σαν αστυνομία. Μας απασχολεί μια με δύο φορές το χρόνο μαζ».

Η άποψη σχεδόν όλων των συμμετεχόντων σχετικά με την αύξηση ή όχι του αδικήματος τα τελευταία 10 χρόνια, είναι ότι υπάρχει μια σταθερότητα. Ωστόσο, θεωρούν ότι αυτό που έχει αυξηθεί, και πιθανόν να φαίνεται ως αύξηση του αδικήματος, είναι «ο αριθμός των θυμάτων που το καταγγέλλουν». Το παραπάνω, πιστεύουν ότι οφείλεται στο γεγονός ότι «ο κόσμος έχει δει ότι λειτουργούν διαφορετικά οι Υπηρεσίες, (ότι) δεν υπάρχει αυτή η αδιαφορία που υπήρχε παλιότερα. [...] Τα Στελέχη [...] έχουν άλλο μορφωτικό επίπεδο, άλλες γνώσεις, αντιμετωπίζουν

διαφορετικά τα θύματα». Επιπλέον, πιστεύουν ότι η κοινωνία έχει εξελιχθεί, «είναι πιο μορφωμένος ο κόσμος» και πηγαίνει στην αστυνομία να καταγγείλει το περιστατικό. Το παραπάνω είναι σημαντικό διότι δείχνει ότι τα Αστυνομικά Όργανα αναγνωρίζουν ότι στο παρελθόν υπήρχαν περισσότερες προκαταλήψεις στην κοινωνία σχετικά με το εν λόγω αδίκημα. Ενδεχομένως, καταλαβαίνουμε ότι μεταξύ των Αστυνομικών υπάρχει επίγνωση ότι κάποια στερεότυπα και προκαταλήψεις δεν έχουν ακόμη εξαλειφθεί.

Ωστόσο, δύο ερωτώμενοι έχουν διαφορετική άποψη. Ο ένας ερωτώμενος, Αξιωματικός, πιστεύει ότι υπάρχει αύξηση του αδικήματος, αν και στην Υπηρεσία που εργάζεται, όπως ανέφερε, είναι σταθερός ο αριθμός των περιπτώσεων, αλλά θεωρεί ότι «γίνονται πιο εύκολα οι γνωριμίες [...] με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης [...] με αποτέλεσμα να γνωρίζεσαι με ανθρώπους που δεν ξέρεις καλά [...] (και) μπορεί να πας σε ένα ραντεβού, καλόπιστη εσύ, αλλά δυστυχώς μπορεί να μην είναι καλόπιστος ο άλλος». Η παραπάνω άποψη μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι ο ερωτώμενος είναι νέος και άγαμος και πιθανόν να έχει ενταχθεί σε έναν σύγχρονο τρόπο κοινωνικής αλληλεπίδρασης, επαφών, επικοινωνίας και διαλόγου με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ενώ, ο δεύτερος ερωτώμενος, Αστυνομικός, ο οποίος είναι έγγαμος με παιδιά, πιστεύει ότι υπάρχει μείωση διότι είναι «πιο εύκολο τώρα ο άλλος να έρθει σε μια σεξουαλική επαφή [...] από παλιότερα. Υπάρχουν και οίκοι ανοχής [...], δηλαδή τα βρίσκει πιο εύκολα θέλω να πω». Από τα παραπάνω, διαφαίνεται ότι ερωτώμενοι δεν έχουν ξεφύγει από τους μύθους και τα στερεοτυπικά πρότυπα σε ότι αφορά τη σεξουαλικότητα των δύο φύλων, ενισχύοντας την άποψη ότι «ο βιασμός είναι το αποτέλεσμα σεξουαλικών ορμών» (Groth, 1979: 5-6). Ωστόσο, στη διεθνή βιβλιογραφία υποστηρίζεται ότι ο βιασμός σημαίνει επίτευξη κυριαρχίας και ελέγχου και ότι ο δράστης αποκτά ευχαρίστηση ανεξάρτητα από το αν επιτυγχάνεται ή όχι η σεξουαλική επαφή (Groth, 1979: 12-13).

2.6. Πρόληψη και καταστολή του αδικήματος του βιασμού

Ο βιασμός είναι ένα αδίκημα με πολλές ιδιαιτερότητες, μορφές και διαστάσεις. Τόσο η δυσκολία της αναφοράς του από το θύμα όσο και οι πολυσχιδείς εκφάνσεις του, δυσχεραίνουν την προσπάθεια αντιμετώπισης του αδικήματος από τους επίσημους φορείς.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα δυσκολεύτηκαν να σκεφτούν τρόπους που θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί το εν λόγω αδίκημα. Σχεδόν οι μισοί ερωτώμενοι πιστεύουν ότι η πρόληψη είναι δύσκολη διότι «είναι ένα ιδιαίτερο αδίκημα και λαμβάνει χώρα και σε ιδιωτικούς χώρους». Υποστηρίζουν ότι όσον αφορά στο γενικό σχεδιασμό της Αστυνομίας οι Αστυνομικές Αρχές δεν

δύνανται να βρίσκονται παντού αλλά θα μπορούσαν να προβούν σε στοχευμένες περιπολίες σε σημεία όπου έχει διαπραχθεί το αδίκημα στο παρελθόν ή όπου συγκεντρώνεται πολύ νεολαία «και γνωρίζουν ότι υπάρχει κίνδυνος να τελεστούν αξιόποινες πράξεις». Με τον παραπάνω τρόπο επιτυγχάνεται, όπως λέχθηκε από έναν ερωτώμενο Αξιωματικό με πολυετή εμπειρία στα σεξουαλικά αδικήματα: α) το κοινό να νιώθει περισσότερη ασφάλεια και β) ο δράστης να αισθάνεται φόβο ότι θα συλληφθεί.

Επιπλέον, οι περισσότεροι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η ενημέρωση των πολιτών ως προς του κινδύνους, η σημαντικότητα της αναφοράς του θύματος αλλά και έννοιες όπως «τι σημαίνει βιασμός (και) τι σημαίνει αποπλάνηση παιδιού» είναι σημαντικές παράμετροι. Εξίσου σημαντική θεωρούν την σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία, «τι πρέπει να αποφύγουν τα παιδιά (και) οι γονείς πως πρέπει να προστατέψουν τα τέκνα τους».

Μεμονωμένοι συμμετέχοντες, άνδρες και γυναίκες, ανέφεραν τη σημασία της πρόληψης στα πεδία α) των υγειών σχέσεων, β) του οικογενειακού περιβάλλοντος, γ) το να γνωρίζει μια γυναίκα πολεμικές τέχνες και δ) των οίκων ανοχής. Κοινό χαρακτηριστικό των ερωτώμενων αυτών είναι η οικογενειακή τους κατάσταση, καθώς ήταν είτε διεξυγμένοι είτε άγαμοι.

Όσον αφορά στη καταστολή, οι περισσότεροι συμμετέχοντες υποστηρίζουν πως οι ποινές θα έπρεπε να είναι πιο αυστηρές. Ένας ερωτώμενος Αξιωματικός, ο οποίος έχει πολυετή εμπειρία και μεταπτυχιακές σπουδές, υποστηρίζει ότι η τιμωρία θα πρέπει να εμπεριέχει «και φόβο», ενώ σε ότι αφορά στο Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης θα πρέπει «να νιώσεις ότι θα αποζημιώσεις το θύμα, να νιώσεις ότι θα έχεις αυτήν την ευθύνη και αυτό το βάρος όλη σου τη ζωή». Στην άποψη αυτή του ερωτώμενου αφενός συναντώνται η τιμωρητικότητα με έντονες εκδικητικές τάσεις και αφετέρου η αποκαταστατική δικαιοσύνη υπέρ του θύματος (Ζαραφονίτου, 2008: 23, 74).

Επιπλέον, ελάχιστοι είναι οι συμμετέχοντες που πιστεύουν ότι η αναφορά του θύματος στις Αρχές βοηθά στην καταστολή καθώς ενεργοποιείται ο επίσημος φορέας κοινωνικού ελέγχου για τη σύλληψη του δράστη. Ωστόσο, διαφορετικές απόψεις διατυπώθηκαν από δύο ερωτώμενους Αστυνομικούς, αντίθετου φύλου, οι οποίοι πιστεύουν ότι η «φαρμακευτική αντιμετώπιση» του δράστη, ο «χημικός ευνουχισμός» ή η «στείρωση» και η «αποστροφική θεραπεία»³⁷, μπορεί να δράσει κατασταλτικά ακόμη και μετά την έκτιση της ποινής του, για την

³⁷ Η «αποστροφική θεραπεία» είναι η θεραπεία που γίνεται χρήση αρνητικών συνεπειών (τιμωρία) για να μειωθεί ή να εξαλειφθεί μια δυσλειτουργική συμπεριφορά (Ευθυμίου, 2008).

αποφυγή τυχών υποτροπής. «(Ν)α γίνει το νομοθετικό πλαίσιο έτσι, ώστε να υπάρχει αλλαγή στην υπόλοιπη ζωή του δράστη». Οι απόψεις αυτές των συμμετεχόντων ενδέχεται να προέρχονται από το γεγονός ότι και οι δύο έχουν χειριστεί περιστατικά που αφορούν ανήλικα παιδιά και ότι και οι δύο είναι γονείς. «(Α)υτός ο άνθρωπος [...] είναι σαν να μη μπορεί να ζήσει με τους ανθρώπους, [...] να μη δέχεται ας πούμε την κοινωνία, οπότε κάπως η κοινωνία πρέπει να τον αποκλείσει». Ωστόσο, μόνον δύο συμμετέχοντες αντίθετου φύλου και ιεραρχίας, οι οποίοι έχουν σχεδόν την ίδια ηλικία και προϋπηρεσία, πιστεύουν ότι ο εν γένει δράστης χρήζει θεραπεία ή ίαση μέσω ψυχοθεραπείας.

Οι γυναίκες ερωτώμενες, δεν έκαναν σχεδόν καμία αναφορά σε ότι αφορά την καταστολή, εκτός από μία ερωτώμενη Αξιωματικό η οποία πιστεύει ότι «καταστολή επί της ουσίας δεν υπάρχει», δηλαδή «δεν απονέμεται δικαιοσύνη». «Όταν [...] σεξουαλικός παραβάτης, για τρεις βιασμούς, μπήκε μέσα στη φυλακή με δις ισόβια, συν 36 χρόνια, τόσο ήταν; Και εξέτισε πόσο; 8; 7; Πού είναι η Απονομή Δικαιοσύνης; Δεν υπάρχει Απονομή Δικαιοσύνης». Αναφορικά με τις υπόλοιπες ερωτώμενες, θεωρούν την πρόληψη πιο σημαντική.

2.7. Τα Στελέχη της «πρώτης γραμμής» του ΣΠΔ: ανάγκες και προτάσεις

2.7.1. Η στελέχωση

Κεντρικό σημείο της συζήτησης ήταν η επάρκεια των κατάλληλων εφοδίων στα Τμήματα Ασφαλείας ως υποβοήθηση στο δύσκολο έργο τους. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων απάντησαν αρνητικά. Μεταξύ αυτών, ένας ερωτώμενος Αστυνομικός σχολίασε ότι όταν ενημερώνονται για περιστατικό βιασμού «χτύπα ξύλο όλοι, λίγο πολύ, ερχόμαστε να βοηθήσουμε, αναγκαστικά και ανθρωπιστικά». Από το παραπάνω σχόλιο, καταλαβαίνουμε ότι υπάρχουν δυσκολίες στη διαχείριση τέτοιων περιστατικών. Ωστόσο, διαφαίνεται ότι υπάρχει ευαισθησία, αλληλεγγύη και καλή συνεργασία μεταξύ των Αστυνομικών. Σύμφωνα με τον Χ. Δημόπουλο (2007: 504), οι σχέσεις των Αστυνομικών διαμορφώνονται με την είσοδό τους στην Αστυνομική Ακαδημία. Εκεί, δημιουργούνται οι μεταξύ τους διαπροσωπικές σχέσεις και καλλιεργείται το αίσθημα της αστυνομικής συναδελφικότητας. Συγχρόνως, αλλάζει η νοοτροπία και η συμπεριφορά του καθενός καθώς αποβάλλονται οι αρχικές ιδιότητες, όπως η ευαισθησία και η ευπιστία, και αντικαθίστανται τα σταδιακά με τον επαγγελματισμό, τον ρεαλισμό και την εμπειρία.

Ένας ερωτώμενος, εξέφρασε την ανησυχία του λέγοντας ότι «θα ήταν καλό να έχουμε γενικά τη βοήθεια ενός ψυχολόγου για [...] περιστατικά που μπορεί να μας δυσκολεύουν» και όχι μόνο για «τη μία φορά που θα μας τύχει ο βιασμός το χρόνο ή τις δύο». Η αναγκαιότητα ενός εξειδικευμένου προσωπικού, για τη σωστή διαχείριση παντός είδους καταστάσεων με τις οποίες μπορεί να έρθουν αντιμέτωποι οι Αστυνομικοί είναι εμφανής καθώς η ανησυχία αυτή προέρχεται από έναν ανώτερο Αξιωματικό με πολυετή εμπειρία και σε Διοικητική θέση.

Ωστόσο, υπάρχει και ένας μικρός αριθμός ερωτώμενων οι οποίοι πιστεύουν ότι έχουν όλα τα κατάλληλα εφόδια για τη διαχείριση τέτοιων περιστατικών. Όμως, παρά τη θετική τους άποψη, μέσα από τον διάλογο εμφανίζεται η δυσκολία τους ως προς την αντιμετώπιση τέτοιων ιδιαίτερων περιστατικών. Ως προς αυτό καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι παραπάνω απόψεις δηλώνονται από τους ερωτώμενους αφενός λόγω της αστυνομικής τους ιδιότητας και κουλτούρας και αφετέρου επειδή έχουν επίγνωση της μαγνητοφωνημένης συνέντευξης, προσπαθούν να προασπίσουν τον επαγγελματισμό τους και ταυτόχρονα την συναδελφική αστυνομική αλληλεγγύη. Συγκεκριμένα, ένας ερωτώμενος Αστυνομικός πιστεύει ότι χρήζουν περισσότερα επιμορφωτικά σεμινάρια για το «πώς πρέπει να προσεγγίσουμε το θύμα και πώς πρέπει να τους συμπεριφερθούμε». Γιατί «εδώ, [...], λειτουργεί η εμπειρία και η πείρα του καθενός». Ένας άλλος ερωτώμενος Αξιωματικός σχολίασε ότι αν για τον οποιονδήποτε λόγο δεν μπορούν να διαχειριστούν μια υπόθεση, ενημερώνουν την Προϊστάμενη Υπηρεσία για «να έρθει μια περιπολία» να παραλάβει το θύμα και να αναλάβει το περιστατικό. Το παραπάνω, ενώ κρίνεται ως «σωστή» πρακτική, ίσως προκαλέσει επιπρόσθετη ταλαιπωρία στο θύμα καθώς έρχεται σε επαφή με την «πρώτη υποδοχή» στο Τμήμα Ασφαλείας για το περιστατικό και μετά (πιθανόν για άγνωστο για το θύμα λόγο) μεταφέρεται από διαφορετικά πρόσωπα (τα Αστυνομικά Όργανα της περιπολίας) στην Ανώτερη Υπηρεσία από όπου και θα πρέπει να έρθει σε εκ νέου επαφή με άλλα Αστυνομικά Όργανα της Προϊστάμενης Αρχής η οποία θα αναλάβει τελικά την υπόθεση.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι μεταξύ των ελάχιστων που πιστεύουν ότι οι Αστυνομικές Αρχές είναι επαρκώς στελεχωμένες και εξοπλισμένες είναι και ένας ερωτώμενος Αξιωματικός ο οποίος βρίσκεται σε ειδική Υπηρεσία με πολυετή εμπειρία. Ο ίδιος υποστήριξε ότι «η αστυνομία είναι σε καλό επίπεδο. Μην ξεχνάτε ότι το επίπεδο της αστυνομίας ακολουθεί το επίπεδο της κοινωνίας μας. Όσο καλύτερη είναι η κοινωνία μας τόσο καλύτερα γίνονται τα όργανα της τάξης γενικότερα». Το παραπάνω δείχνει ότι ο ερωτώμενος αναγνωρίζει την αλληλόδραση που

υπάρχει μεταξύ της κοινωνίας και των Αστυνομικών Οργάνων και τη σημαντικότητά της. Επίσης, επιβεβαιώνει την άποψη ότι τα Αστυνομικά Όργανα επηρεάζονται από την κοινωνικοποίησή τους ενώ μέσα από την ιδιότητά τους καλούνται να αντεπεξέλθουν στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και στην αστυνομική διαχείριση κοινωνικών προβλημάτων. Σύμφωνα με τον E. A. Paoline III (2003: 202-204), τόσο η αλληλεπίδραση των Αστυνομικών με τους πολίτες όσο και με τον επίσημο οργανισμό τους, συνθέτει τα πεδία κοινωνικοποίησής τους από όπου και διαμορφώνεται η αστυνομική κουλτούρα.

Επιπλέον, άλλοι δύο ερωτώμενοι, αντίθετου φύλου και ιεραρχίας, συμφωνούν ως προς το ότι η αστυνομία έχει εξελιχθεί και είναι «σε καλύτερο επίπεδο από ότι (ήταν) τα προηγούμενα χρόνια... με τις νέες γενιές Αστυνομικών (να) δείχνουν περισσότερη ευαισθησία γενικότερα».

2.7.2. Η κατάρτιση των Στελεχών

Όλοι σχεδόν οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι δεν είναι κατάλληλα καταρτισμένοι και εκπαιδευμένοι για να αντιμετωπίσουν περιστατικά σεξουαλικών αδικημάτων. Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα τριών ερωτώμενων Αξιωματικών. Ο ένας είπε ότι «ο καθένας με το μυαλό του και με τη πείρα του και με μόρφωση του και με τη λογική του». Ο δεύτερος, σχολίασε ότι δεν γίνονται σεμινάρια σε ότι αφορά στο αδίκημα του βιασμού, στη «διαχείριση του θύματος» και στη «διαχείριση του δράστη», καθώς «απαιτούν κόστος (και) εργατοώρες προσωπικού», και ο τρίτος ισχυρίστηκε ότι πράγματι τα Αστυνομικά Όργανα δεν κάνουν συχνά σεμινάρια, ωστόσο έχουν μια βασική εκπαίδευση και ακολουθούν τα συγκεκριμένα πρωτόκολλα για αυτές τις περιπτώσεις. Ωστόσο, είναι αξιοσημείωτο το πώς, ο ίδιος ερωτώμενος, περιγράφει μια τυπική συναισθηματική διαχείριση ενός Αστυνομικού Οργάνου με περιστατικό σε εξέλιξη:

«(Ε)ίναι γεγονός ότι σε τέτοια αδικήματα όπως ο βιασμός πρέπει ο Αστυνομικός να ξεπεράσει το σοκ του. Έχει υποχρέωση να ξεπεράσει το σοκ του από αυτό που ακούει και σε δεύτερη φάση πρέπει να μπει στη διαδικασία να φτιάξει ένα σωστό προανακριτικό υλικό το οποίο να φέρει το σωστό αποτέλεσμα».

Ο Αστυνομικός καλείται να αντεπεξέλθει στη συναισθηματική πίεση των περιστάσεων και καλείται να διαχειριστεί τα συναισθήματά του ενώ παράλληλα θα πρέπει να ασκήσει τα αστυνομικά του καθήκοντα για να είναι άψογος στις επαγγελματικές του υποχρεώσεις. Όπως ο J.J.E. Van Maanen (1973:3-4) αναφέρει, ότι «όταν ένας Αστυνομικός φοράει τη στολή του, εισέρχεται σε μια διακριτή υποκουλτούρα που διέπεται από κανόνες και αξίες τα οποία έχουν

σχεδιαστεί για τη διαχείριση των πιέσεων που δημιουργούνται από τον μοναδικό του ρόλο μέσα στην κοινωνία».

Τρεις είναι οι συμμετέχοντες στην έρευνα, διαφορετικής ιεραρχίας, οι οποίοι πιστεύουν ότι είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι και καταρτισμένοι, και ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν τέτοια περιστατικά με τον κατάλληλο τρόπο. Ο ένας συμμετέχων προέρχεται από Τμήμα Ασφαλείας με πολυετή εμπειρία στη διαχείριση περιστατικών βιασμών, και οι υπόλοιποι δύο προέρχονται από Ειδική Κεντρική Υπηρεσία η οποία απαιτεί τα Στελέχη της να έχουν γνώση και εξειδίκευση καθώς επιλαμβάνονται και τα «ειδικά» περιστατικά ιεραρχικά υποδεέστερων Αστυνομικών Αρχών.

Τέλος, δύο ερωτώμενοι Αξιωματικοί, με αρκετά χρόνια προϋπηρεσίας, υποστηρίζουν ότι έχουν γίνει αξιόλογες προσπάθειες από τη μεριά της Αστυνομίας για την εκπαίδευση των Αστυνομικών Οργάνων. Συγκεκριμένα, ο ένας ερωτώμενος σχολίασε ότι γίνονται σεμινάρια και ότι στην Αστυνομική Ακαδημία κάνουν υποθετικά σενάρια διαχείρισης περιστατικών, ενώ ο δεύτερος ερωτώμενος πιστεύει ότι προανακριτικά μπορούν να χειριστούν τέτοιες υποθέσεις «σε πολύ καλό βαθμό», όχι όμως σε ότι αφορά την καθοδήγηση ή την ψυχολογική υποστήριξη του θύματος.

2.7.3. Οι ανάγκες των Στελεχών

Ιδιαίτερη εντύπωση δημιουργεί η ταύτιση απόψεων δύο ερωτώμενων οι οποίοι, αν και διέφεραν στην ιεραρχία, στην ηλικία και στην προϋπηρεσία, συμφώνησαν ότι η ζωή του Αστυνομικού αλλάζει από τη στιγμή της κατάταξής στο Σώμα και κατά την ανάληψη των καθηκόντων σε Αστυνομική Υπηρεσία. Η ηλικιακή απόσταση των εν λόγω ερωτώμενων προσδιορίζει και την χρονολογική τους απόσταση ως προς την κατάταξή τους στο Σώμα. Ωστόσο, σύμφωνα με τον E.A. Paoline III (2003: 203), οι κανονιστικοί μηχανισμοί αντιμετώπισης της αστυνομικής κουλτούρας μεταδίδεται μέσω των διαδικασιών κοινωνικοποίησης μεταξύ των γενεών εντός της Αστυνομικής Ακαδημίας και συνεχίζεται σε ολόκληρη τη θητεία τους ως Αστυνομικοί.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι, όπως παλιότερα έτσι και τώρα, η αστυνομική εκπαίδευση διαμορφώνει την προσωπικότητα του Αστυνομικού. Δημιουργεί την «αστυνομική κουλτούρα» η οποία προσδιορίζεται «ως ένα σύνολο πρακτικών, κανόνων, αντιλήψεων αξιών και πεποιθήσεων, που υιοθετούνται από το αστυνομικό προσωπικό σχετικά με το ρόλο του και την αποστολή του» (Στεργιούλης, 2008, σ.109). Επιπλέον, σύμφωνα με τους ερωτώμενους, η

πολυετής εμπειρία και η τριβή με τα εγκλήματα βοηθά στο να μην βλέπουν τα περιστατικά συναισθηματικά αλλά περισσότερο επαγγελματικά. «Το πρώτο περιστατικό που θα σου τύχει είναι σίγουρα πιο σοκαριστικό από το πέμπτο».

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι επηρεάζονται συναισθηματικά, όχι μόνον από το αδίκημα του βιασμού αλλά και γενικότερα από τα δύσκολα περιστατικά/εγκληματικές ενέργειες που καλούνται να διαχειριστούν. Ο ρόλος του Αστυνομικού Οργάνου είναι δύσκολος όταν καλείται να έρθει σε επαφή δια ζώσης με ένα θύμα ενώ παράλληλα θα πρέπει να ασχοληθεί με επαγγελματισμό στη διαχείριση της υπόθεσης. Η στάση που υιοθετούν είναι ότι «δεν χωράνε συναισθηματισμοί στο επάγγελμά τους» και δεν επιτρέπουν στον εαυτό τους να επηρεαστούν από τα περιστατικά που διαχειρίζονται. «Εγώ το λέω “delete”, δηλαδή πρέπει όταν τελειώνεις και όταν κλείνεις το φάκελο να πατάς delete για να μπορέσεις να ηρεμήσεις». Επιπλέον, υποστηρίζουν ότι για να το καταφέρουν αυτό θα πρέπει να φέρονται με επαγγελματισμό. «Τίποτα δεν μπορεί να σε βοηθήσει αν φεύγεις από τα όρια της εκπαίδευσης». Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να τηρούνται τα πρωτόκολλα και «το γράμμα του νόμου». Συνεπώς, η αστυνομική κουλτούρα, παράγει μηχανισμούς αντιμετώπισης ελαχιστοποίησης του άγχους και των συναισθηματικών πιέσεων της εργασίας και βοηθά τους Αστυνομικούς, με αυτόν τον τρόπο, να ρυθμίσουν τον επαγγελματικό τους κόσμο (Paoline III, 2003: 202).

Σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η προσωπικότητα του Αστυνομικού αλλάζει σταδιακά και ότι γίνεται ψυχρή και απόμακρη. Το παραπάνω το αποδίδουν κυρίως στον τρόπο διαχείρισης της συναισθηματικής τους φόρτισης, ενώ παράλληλα το δικαιολογούν καθώς με αυτόν τον τρόπο για να μπορούν να είναι αντικειμενικοί, ανεπηρέαστοι και επαγγελματίες:

«Αν κυκλοφορήσετε σε διάφορα Περιφερειακά Τμήματα θα δείτε ότι υπάρχουνε πολλοί Αστυνομικοί οι οποίοι ίσως να έχουνε μια περίεργη συμπεριφορά, να είναι λίγο απόμακροι, [...] όλη αυτή η συναισθηματική φόρτιση έχει δημιουργήσει κάποιες δικλίδες ασφαλείας [...]. Δεν υπάρχει πρόβλημα στο να είναι ένας Αστυνομικός απόμακρος αλλά το θέμα είναι να μπορείς να κάνεις σωστά τη δουλειά σου».

Από όλους τους συμμετέχοντες, μόνον δύο άνδρες Αστυνομικοί διαφοροποιούνται στις απαντήσεις τους υποστηρίζοντας ότι δεν επηρεάζονται καθόλου συναισθηματικά από τα περιστατικά. Ο ένας ερωτώμενος πιστεύει ότι «είναι και στον άνθρωπο» και ότι «πρέπει να είσαι απόμακρος (διότι) αν είσαι καλός με τον άλλον λέει πράγματα απλά να σε ευχαριστήσει και ουσιαστικά αλλάζει η κατάθεσή του», ενώ, ο δεύτερος ερωτώμενος θεωρεί ότι «ο επαγγελματίας Αστυνομικός [...] πρέπει να είναι σαν το δικαστή, ανέκφραστος (και) σκληρός [...] γιατί έχεις

απέναντί σου το θύμα αλλά δεν έχεις ακούσει την άλλη πλευρά. Και εμείς εδώ πάντα λέμε «Μηδενί δίκην δικάσης, πριν αμφοίν μύθον ακούσης» [...] γιατί το κέρμα έχει πάντα δύο όψεις». Οι εν λόγω ερωτώμενοι είναι σχεδόν συνομήλικοι, έχουν τα ίδια έτη προϋπηρεσίας αλλά διαφέρουν στην ιεραρχία και στην οικογενειακή τους κατάσταση. Πιθανόν, οι εν λόγω ερωτώμενοι να έχουν εισχωρήσει πολύ βαθιά στο ρόλο του Αστυνομικού και η προσωπικότητά τους να έχει διαμορφωθεί ανάλογα κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας τους και των περιστατικών που έχουν διαχειριστεί. Έρευνα του A. Niederhoffer (1967: 90-126), διαπίστωσε ότι τα Αστυνομικά Όργανα, μέσω των καθημερινών τους καθηκόντων γίνονται κυνικοί, ενώ ένας καλός Αστυνομικός θα πρέπει να είναι καχύποπτος και χρήζει να είναι διαισθητικός για να αντιλαμβάνεται τυχόν «συνομωσίες», με ότι στοιχεία διαθέτει.

Τέλος, σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης που διαθέτει η Υπηρεσία για τα Στελέχη που θέλουν να επικοινωνήσουν και αισθάνονται ότι θέλουν να αποφορτιστούν ή και για οτιδήποτε άλλο θέμα τους απασχολεί. Απαρτίζεται από ειδικούς ψυχολόγους και λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο. Επιπλέον, κάποιοι συμμετέχοντες εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι ανασταλτικός παράγοντας στο να έρθουν σε επαφή με κάποιον ψυχολόγο και να δηλώσουν αδυναμία είναι ο φόβος μην τεθούν σε διαθεσιμότητα και τους αφαιρεθεί ο οπλισμός. «(Α)ν πω κάτι στραβό και έχω πράγματι πρόβλημα και μου πάρουν το όπλο;».

2.7.4. Προτάσεις

Οι προτάσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα για την καλύτερη αντιμετώπιση του αδικήματος, εμφανίζονται σημαντικές διότι οι απόψεις τους βασίζονται στην εμπειρία τους καθώς βρίσκονται στην «πρώτη γραμμή» διαχείρισης περιστατικών βιασμού και συνεπώς έχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα σε ότι αφορά το εν λόγω αδίκημα. Επιπλέον, οι προτάσεις τους μπορούν να συμβάλουν σε τυχόν αλλαγές ή παρεμβάσεις για την καλύτερη διαχείριση και αντιμετώπιση των υποθέσεων βιασμού.

Περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες πιστεύουν ότι θα πρέπει να γίνονται περισσότερες εκπαιδεύσεις του προσωπικού ή κάποια επιμορφωτικά σεμινάρια σε ότι αφορά στη «διαχείριση των θυμάτων». Ενδιαφέρον παρουσιάζει η πρόταση ενός ερωτώμενου Αστυνομικού ο οποίος αν και δεν έχει μεγάλη εμπειρία στη διαχείριση του εν λόγω αδικήματος, πιστεύει ότι εκπαιδεύσεις με προσομοίωση του αδικήματος και «παιχνίδια ρόλων» θα

βοηθούσαν στη διαχείρισή του, τόσο στην εκτίμηση όσο και στην αξιολόγηση της συμπεριφοράς του θύματος. «Θα έπρεπε να υπάρχουν ηθοποιοί που να παίζουν το ρόλο του θύματος ώστε ο Αστυνομικός να καταλάβει πριν βγει έξω και αναλάβει ένα τέτοιο περιστατικό το πώς γίνεται». Επιπλέον, μία ερωτώμενη Αξιωματικός με εμπειρία σχολίασε ότι οι εκπαιδευσεις θα πρέπει να αφορούν όλο το προσωπικό και όχι μόνον τους Αξιωματικούς. «Ο πρώτος που επιλαμβάνεται το περιστατικό, δεν είμαι εγώ ο Διοικητής της Υπηρεσίας [...] είναι ο Αστυφύλακας, ο Αρχιφύλακας που είναι στο γραφείο Αξιωματικού Υπηρεσίας».

Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι θα βοηθούσε να παρίσταται κατά τη διενέργεια της προανάκρισης ένας ψυχολόγος για να μπορέσει να βοηθήσει το θύμα να ηρεμήσει και να του πάρουν μια ολοκληρωμένη κατάθεση. Το παραπάνω είναι σημαντικό διότι το Αστυνομικό Όργανο με την υποστήριξη του ψυχολόγου, θα μπορέσει να βοηθήσει το θύμα «να τα βάλει σε μια σειρά», να κάνει τις κατάλληλες ερωτήσεις που δεν θίγουν ή πληγώνουν το θύμα και «χωρίς [...] να γίνει(ται) (ο Αστυνομικός) μισητός απέναντι στο θύμα». Επιπλέον, ένας ερωτώμενος Αξιωματικός με πολυετή προϋπηρεσία και εμπειρία πιστεύει ότι η παρουσία ψυχολόγου είναι σημαντική και δεν «μπορεί να αντικατασταθεί από έναν εκπαιδευμένο Αστυνομικό». Το άτομο που θα έχει υποστεί βιασμό «θα είναι σε πλήρως ψυχολογικό σοκ» και, όπως αναφέρει, «δεν θα έχω τέτοια γνώση για να διαχειριστώ ένα τέτοιο γεγονός».

Οι μισοί σχεδόν συμμετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν στο ότι θα πρέπει να δημιουργηθούν δομές φιλοξενίας σε ότι αφορά την προστασία του θύματος. Συγκεκριμένα, ένας ερωτώμενος, Αξιωματικός με πολυετή εμπειρία, υποστήριξε ότι θα πρέπει να υπάρξει νομοθεσία όπου το θύμα να απομακρύνεται από το περιβάλλον του για προστασία. «Δεν μπορείς να καταγγείλεις βιασμό και να πηγαίνεις στο σπίτι σου με τον άνθρωπο που καταγγέλλεις». Άλλος ερωτώμενος Αξιωματικός, επίσης με πολυετή εμπειρία, αναφέρθηκε στο γεγονός ότι το θύμα, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας, πρέπει να προστατεύεται. «Όταν λέμε για βιασμό συνήθως μιλάμε ότι το θύμα είναι γυναίκα. Δυστυχώς υπάρχουν και θύματα τα οποία δεν είναι γυναίκες και εκεί δεν υπάρχει καμία προστασία και καμία φροντίδα». Εδώ ο ερωτώμενος ξεφεύγει από το κλασικό στερεότυπο ότι μόνον οι γυναίκες πέφτουν θύματα βιασμού και χρήζουν ψυχολογική υποστήριξη, συμπεριλαμβάνοντας τους άνδρες και τα ανήλικα παιδιά.

Λιγότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες προτείνουν τη δημιουργία μιας ειδικής Υπηρεσίας που να ασχολείται αποκλειστικά με τα εγκλήματα της γενετήσιας ελευθερίας. Ο λόγος για το παραπάνω είναι ότι α) θα δίνεται η ανάλογη προσοχή στο θύμα, χωρίς παρεμβολές

από τυχόν άλλα περιστατικά που μπορεί να χρειάζεται να λάβει γνώση ο Αξιωματικός Υπηρεσίας· έτσι το θύμα δεν θα αισθάνεται παραμελημένο ή ότι τα Αστυνομικά Όργανα αδιαφορούν, β) θα εξασφαλίζεται πάντα η παρουσία ενός ψυχολόγου, γ) θα υπάρχει εξειδίκευση των Αστυνομικών Οργάνων ως προς την διαχείριση τέτοιων περιστατικών, την προσέγγιση των θυμάτων και τη διαχείριση των δραστών.

Ελάχιστοι ερωτώμενοι υποστήριξαν τη σημαντικότητα της τεχνολογικής υποδομής. Συγκεκριμένα, δύο ερωτώμενοι Αξιωματικοί με εμπειρία αναφέρθηκαν στη λιγότερη έκθεση του θύματος στη νομική διαδικασία μέσω τεχνολογιών, όπως τη διενέργεια της προανάκρισης με βιντεοσκοπηση, ελαχιστοποιώντας έτσι την πολλαπλή επαναθυματοποίησή τους. Άλλος ένας ερωτώμενος Αστυνομικός, αν και με ελάχιστη εμπειρία, αναφέρθηκε στη δυνατότητα μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας όπου το θύμα θα μπορούσε να καταθέσει τη μήνυση διαδικτυακά. Με αυτόν τον τρόπο, υποστηρίζει «γλιτώνουμε το θύμα από την πρώτη επαφή με την αστυνομία αλλά μοιράζομαι το γεγονός διαδικτυακά [...] (και) το υποβάλλω επίσημα».

Επιπλέον, λιγότεροι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν, κατά σειρά κοινών απόψεων, α) στην ενημέρωση του κοινού, β) στη στελέχωση Υπηρεσιών και υποδομών, γ) στην ιατρική περίθαλψη, δ) στην ευαισθητοποίηση του προσωπικού και ε) στη δυνατότητα ειδικού Εισαγγελέα για τέτοια αδικήματα.

ΜΕΡΟΣ Γ΄ : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συζήτηση και συμπεράσματα

Μέσα από την παρούσα έρευνα, προκύπτει ότι η Αστυνομία ως επίσημος φορέας του κοινωνικού ελέγχου, θεωρεί τον Νόμο (αρθ. 336 Π.Κ. «Βιασμός») επαρκή όσον αφορά στη στοιχειοθέτηση του αδικήματος και στην τιμωρία του δράστη. Ωστόσο, μεταξύ των γυναικών Αστυνομικών, διαπιστώνεται μεγαλύτερη διάθεση για τιμωρητικότητα σε σύγκριση με τους άνδρες Αστυνομικούς της έρευνας ως προς τον δράστη, καθώς προτείνουν αυστηροποίηση ποινών για το αδίκημα αυτό. Εκτιμάται ότι η τάση αυτή των γυναικών πιθανόν να προκύπτει τόσο από το γεγονός ότι τα περισσότερα θύματα βιασμού είναι γυναίκες όσο και από την συναισθηματική τους φόρτιση όταν έρχονται σε επαφή με τα θύματα βιασμού και βλέπουν τις επιπτώσεις που έχει το αδίκημα αυτό στο θύμα. Το επάγγελμα του Αστυνομικού είναι άμεσα συνδεδεμένο με την εγκληματικότητα και γι' αυτό το λόγο αντιλαμβάνεται σε μεγαλύτερο βαθμό την πρόσληψη του κινδύνου και της βλάβης, από τον μέσο άνθρωπο.

Αναφορικά με το νόμο, τίγονται θέματα όπως πτυχές του αδικήματος οι οποίες δεν καλύπτονται από τον νόμο. Ωστόσο, θα πρέπει να λάβουμε στα υπόψη ότι το Ποινικό μας Δίκαιο αντανakλά μια γενικευμένη υπόθεση τοποθετώντας κάθε υπόθεση βιασμού κάτω από την ίδια ομπρέλα, αντίθετα με το Κοινό Δίκαιο, το οποίο εξελίχθηκε μέσα από την αναζήτηση και την ενσωμάτωση προηγούμενων δικαστικών γνωμών, μεμονωμένων περιπτώσεων για το τι συνιστά βιασμό, με σκοπό να εξαλειφθούν τα οποιαδήποτε «κενά δικαιοσύνης» (Temkin & Krahé, 2008: 1-2).

Επίσης, εξετάστηκε η **εννοιολόγηση του όρου «βιασμός»**, περίπου έναν χρόνο μετά τις νέες μεταρρυθμίσεις του Ν.4619/2019 (αρθ. 336 Π.Κ. «Βιασμός»). Προκύπτει ότι τα Αστυνομικά Όργανα βλέπουν το βιασμό υπό το πρίσμα αυτών των νέων νομοθετικών αλλαγών. Συγκεκριμένα, εξετάστηκε η συνέπεια μεταξύ των προσωπικών ορισμών των Αστυνομικών και αυτόν του θεσμικού πλαισίου. Οι μισοί συμμετέχοντες έδειξαν συνέπεια και να ταυτίζονται με τον ορισμό του νομοθέτη, ενώ μεταξύ των υπολοίπων αναδύονται δύο διαφορετικές τυπολογίες με νομοθετικούς και με εξωνομοθετικούς συντελεστές. Στην πρώτη τυπολογία, οι ορισμοί περιλαμβάνουν είτε μόνον τη συναίνεση του παθόντος είτε μόνο τη βία και τον εξαναγκασμό αλλά χωρίς καμία αναφορά στη συναίνεση, ενώ στη δεύτερη, οι ορισμοί περιλαμβάνουν όρους που καταδεικνύουν τις ψυχολογικές συνέπειες που επιφέρει ο βιασμός στο θύμα. Από τα

παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο νόμος, για το μεγαλύτερο μέρος των Αστυνομικών Οργάνων, είναι το εργαλείο μέσα από το οποίο δρουν και κινούνται κατά τη διαχείριση περιστατικών και γενικότερα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Εκτός από την τήρηση και την εφαρμογή του νόμου, μέσα από την παρούσα έρευνα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο επαγγελματισμός έχει καίρια σημασία για τα Αστυνομικά Όργανα. Η γνώση της εφαρμογής του νόμου και η νόμιμη διευθέτηση ενός περιστατικού είναι σημαντικοί παράγοντες. Αυτό διαπιστώνεται από τον συγκεκριμένο ή τυποποιημένο τρόπο με τον οποίο προσεγγίζουν και μεταχειρίζονται ένα εγκληματικό επεισόδιο, ο οποίος είναι κοινός σε όλους τους ερωτώμενους. Σύμφωνα με την S. White, (1972:77), υπάρχουν τέσσερις τυπολογίες Αστυνομικών: α) αυτός που έρχεται σε επαφή με τον πολίτη, β) αυτός που επιλύει προβλήματα, γ) αυτός που καταπολεμά το έγκλημα και δ) αυτός που εφαρμόζει τον νόμο. Στην παρούσα έρευνα, οι Αστυνομικοί εμφανίζονται να είναι οι εφαρμοστές του νόμου, καθώς θεωρούν τη διαδικασία επιβολής του νόμου ως την πιο αποτελεσματική, κάνοντάς τους επαγγελματίες χωρίς όμως να έχουν τον ανάλογο επαγγελματισμό. Υπακούουν στο «γράμμα του νόμου», επειδή έτσι έχουν εκπαιδευτεί από την Αστυνομική Ακαδημία και επειδή αν δεν το κάνουν θα υποστούν τις ανάλογες συνέπειες. Συγκεκριμένα, εκπαιδεύονται να διαχειρίζονται τα περιστατικά με αμεροληψία και με αντικειμενικότητα ακολουθώντας τον Κώδικα Δεοντολογίας του Αστυνομικού, να εξετάζουν το τεκμήριο της αθωότητας και να ακολουθούν τις σχετικές τυπικές διαδικασίες, το οποίο διευκολύνει το έργο τους, ήτοι: την κατάθεση του θύματος, την ιατροδικαστική εξέταση, το σχηματισμό της δικογραφίας και την αποστολή της στον Εισαγγελέα.

Όσον αφορά στη **σκιαγράφιση των αναπαραστάσεων** των ερωτώμενων Αστυνομικών της έρευνάς μας, παρατηρήθηκαν ομοιότητες αλλά και διαφοροποιήσεις. Ειδικότερα, σχετικά με το **θύμα** βιασμού, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το αδίκημα του βιασμού εμφανίζεται ότι συμβαίνει περισσότερο στη γυναίκα, χωρίς όμως να αποκλείουν και τον άνδρα. Επιπλέον, τα θύματα δεν έχουν κάποιο κοινό χαρακτηριστικό, μπορεί να είναι ενήλικες ή ανήλικοι, ελεύθεροι ή παντρεμένοι, εντός γάμου, ημεδαποί ή αλλοδαποί, άτομα με ειδικές ανάγκες ή όχι, ανεξαρτήτως ηλικίας και ανεξαρτήτως μορφωτικού και κοινωνικού επιπέδου. Όπως το θύμα, έτσι και ο **δράστης**, δεν έχει κάποιο συγκεκριμένο χαρακτηριστικό. Μπορεί να είναι γνωστός ή άγνωστος, νέος ή ηλικιωμένος, παντρεμένος ή ελεύθερος, με μόρφωση και κοινωνικό κύρος ή όχι, Έλληνας ή αλλοδαπός. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά είναι κοινά σε σχέση με το θύμα και

το δράστη. Η διαφορά βρίσκεται στο ότι στο δράστη υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να ανιχνευτεί κάποια ψυχοπαθολογία. Τέλος, σε ότι αφορά στο **αδίκημα** του βιασμού, μπορεί να συμβεί οπουδήποτε με την προϋπόθεση να είναι «απομονωμένα», ενώ ανάμεσα στον δράστη και στο θύμα ενδέχεται να υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ τους.

Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι, τόσο για το θύμα όσο και για τον δράστη, η Αστυνομία έχει μπει σε μία σύγχρονη λογική η οποία ξεφεύγει από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις ενώ προσπαθεί ταυτόχρονα να κατανοήσει τις πληροφορίες που σχετίζονται με τα εν λόγω πρόσωπα. Αρχικά, ξεφεύγει από την έμφυλη διάσταση του βιασμού, δηλαδή την ταύτιση του αδικήματος του βιασμού με το γυναικείο φύλο και συμπεριλαμβάνει πλέον και τον άνδρα. Ομοίως, αλλά σε μικρότερο βαθμό, ξεφεύγει από τη στερεοτυπική αντίληψη ότι δράστες είναι πάντα άνδρες συμπεριλαμβάνοντας πλέον και τη γυναίκα. Άρα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, θύμα μπορεί να πέσει «κάθε γυναίκα» και «κάθε άνθρωπος», ανεξαρτήτως μόρφωσης, κοινωνικής βαθμίδας, ηλικίας, σεξουαλικού προσανατολισμού και εμφάνισης. Ομοίως, «οποιοσδήποτε» μπορεί να είναι δράστης, δεν έχει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, μπορεί να είναι ακόμα και το «παιδί της διπλανής πόρτας». Επιπλέον, αναγνωρίζεται το γεγονός ότι το αδίκημα έχει διαφορετικές μορφές και κατηγορίες, ενώ η οποιαδήποτε σχέση μεταξύ δράστη και θύματος κάνει την αναγνώριση του αδικήματος πιο δύσκολη. Η γνώση αυτή της Αστυνομίας την τοποθετεί «εντός» του κοινωνικού πλαισίου. Δεν είναι αδιάφορη, αλλά εμφανίζεται να συμβαδίζει με το κοινωνικό σύνολο, να κατανοεί τις ανάγκες του και να αναγνωρίζει την εξελικτική πορεία των κοινωνικών προβλημάτων που προκύπτουν.

Η έρευνα, επίσης, εξέτασε τις **προσλήψεις και τις αναπαραστάσεις** των Αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού και αν τα παραπάνω επηρεάζουν την αντιμετώπιση ή τη διαχείριση των περιστατικών αυτών εκ μέρους τους. Όσον αφορά στους «μύθους του βιασμού» και στις στερεοτυπικές προσλήψεις και προκαταλήψεις που αφορούν στο αδίκημα, το θύμα και το δράστη, προκύπτει ότι οι Αστυνομικοί μοιράζονται μεταξύ τους κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις αλλά δεν είναι έντονα υποστηρικτικοί προς αυτές. Αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες της D. A. Page (2007:22-32, 2008a: 52 και 2008b: 407). Επιπλέον, αυτές κυριαρχούν περισσότερο μεταξύ των ανδρών και λιγότερο μεταξύ των γυναικών Αστυνομικών, συμπέρασμα που επίσης κατέληξαν και οι έρευνες των J. Brown & J. King (1998:273), D. A. Page (2007: 29) και K. Rich & P. Seffrin (2012: 264).

Κυρίαρχες στερεοτυπικές αντιλήψεις και προκαταλήψεις οι οποίες εμφανίζονται στην έρευνα, όπως: το ντύσιμο των γυναικών μπορεί να προκαλέσει το βιασμό της, το να περπατάει μόνη της το βράδυ σε απόμερα μέρη, οι σεξουαλικές ορμές του δράστη, η ψυχοπαθολογία του δράστη και το ότι οι επιθέσεις θα πρέπει να εμφανίζουν στοιχεία «πραγματικού» βιασμού, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά την αναφορά του αδικήματος. Λόγω των κυρίαρχων κοινωνικών στερεοτύπων τα θύματα ενδέχεται να είναι απρόθυμα στο να αναφέρουν το βιασμό τους λόγω της διευρυμένης αντίληψης ότι μπορεί να κατηγορηθούν, να μην γίνουν πιστευτά, να μην αντιμετωπιστούν με σεβασμό, να επαναθυματοποιηθούν και να στιγματιστούν. Στην ξένη βιβλιογραφία υποστηρίζεται ότι οι «μύθοι του βιασμού» μπορούν να επηρεάσουν τις αντιλήψεις των Αρχών (Campbell & Johnson, 1997: 255-271· Feldman-Summers & Palmer, 1980: 34-37· Page, 2008a: 57· Venema, 2014: 8). Ωστόσο, στην παρούσα έρευνα ο επαγγελματισμός του Αστυνομικού Οργάνου δείχνει να μην επηρεάζει τη διαδικασία διαχείρισης ενός περιστατικού βιασμού, διότι το αδίκημα του βιασμού είναι αυτεπάγγελτο και η αναφορά του θύματος αυτόματα ενεργοποιεί το μηχανισμό του Συστήματος της Ποινικής Δικαιοσύνης. Συνεπώς, διενεργούνται όλες οι απαραίτητες ενέργειες από τα Αστυνομικά Όργανα, σύμφωνα με το πρωτόκολλο και όπως τα έχουν διδαχθεί στην Αστυνομική Ακαδημία. Ωστόσο, οι στερεοτυπικές αντιλήψεις δεν παύουν να υπάρχουν και πιθανόν να επηρεάζουν τη συμπεριφορά των Αστυνομικών Οργάνων απέναντι στα θύματα κατά τη διάρκεια της προανάκρισης και απέναντι στους φερόμενους ως δράστες κατά την απολογία τους.

Η έρευνα επίσης δείχνει ότι οι περισσότεροι Αστυνομικοί άνδρες, τείνουν να υπερεκτιμούν το ποσοστό των ψευδών καταγγελιών. Αντίστοιχα συμπεράσματα έχουν και οι έρευνες των K. Ask (2009: 1132–1149), E. Kanin (1994:81-92), D. A. Page (2008a: 55-56), C. Spohn, C. White, & K. Tellis (2014: 161–192) καθώς εμφανίζονται καχύποπτοι σε περιπτώσεις που το θύμα ή τα χαρακτηριστικά του αδικήματος δεν ταιριάζουν με το ιδεώδες (στοιχεία «πραγματικού» βιασμού) ή όταν το θύμα ανακαλέσει την αναφορά του. Η αλληλεπίδραση του Αστυνομικού με τον πολίτη και οι δυσκολίες που οι Αστυνομικές Αρχές αντιμετωπίζουν στην επιτέλεση των καθημερινών τους καθηκόντων, συμβάλουν στη διαμόρφωση στάσεων και αντιλήψεων σε ότι αφορά το ρόλο τους και τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα. Σύμφωνα με τον A. Niederhoffer (1967: 93-95), στο αστυνομικό οργανωτικό σύστημα, η τυπική προσαρμογή ενός Αστυνομικού γίνεται σταδιακά καθώς μεταβάλλεται η στάση και η αντίληψη που έχει για τη ζωή. Ο κυνισμός, όπως το ονομάζει, εμφανίζεται κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του

καθώς, σταδιακά και λόγω των δύσκολων καταστάσεων που καλείται να αντιμετωπίσει, αρχίζει να δείχνει δυσπιστία στους ανθρώπους, στην κοινωνία αλλά και στον ίδιο του τον εαυτό.

Επιπλέον, η εμπειρία, σύμφωνα με την παρούσα έρευνα, συντελεί α) στην αυξημένη καχυποψία των Αστυνομικών, καθώς αρκετά περιστατικά που έχουν διαχειριστεί ήταν ψευδή, και β) στη μείωση των στερεοτυπικών αντιλήψεων, καθώς οι Αστυνομικοί που έχουν διαχειριστεί διαφορετικά περιστατικά έχουν διευρυμένη αντίληψη σε ότι αφορά το αδίκημα του βιασμού. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξαν και οι έρευνες των K. Ask (2010: 1145), R. Campbell (1995: 273), R. Campbell & C.R. Johnson (1997: 268-269), D. A. Page (2007: 29, 2008a: 55 και 2008b: 405), K. Rich & P. Seffrin (2012: 265). Ωστόσο, σύμφωνα με έρευνα των R. Campbell, T. Sefl, H.E. Barnes, C.E. Ahrens, S.M. Wasco & Y. Zaragoza-Diesfeld (1999: 855), η καχυποψία αυτή των Αρχών μπορεί να αποδειχθεί τραυματική για το θύμα, το οποίο ενδέχεται να βιώσει δευτερογενή θυματοποίηση. Επιπλέον, η εμπειρία, όπως δείχνει η έρευνα, φαίνεται να είναι σημαντική καθώς η δια ζώσης επαφή του Αστυνομικού με το θύμα ενισχύει την αναγνώριση των αναγκών του θύματος και την πιθανόν αλλαγή των στάσεων του σχετικά με το αδίκημα. Όμως, θα πρέπει να λάβουμε στα υπόψη ότι ο βιασμός είναι ένα ιδιαίτερο αδίκημα το οποίο δύσκολα αναφέρεται στις Αρχές και συνεπώς η εμπειρία του Αστυνομικού χτίζεται σταδιακά. Γι' αυτό το λόγο, η επιμόρφωση σε σεξουαλικά αδικήματα μπορεί να συμβάλει στη καλύτερη διαχείριση στων περιστατικών αυτών.

Το μορφωτικό επίπεδο και η βαθμολογική ιεραρχία του Αστυνομικού δεν φαίνεται, από την παρούσα έρευνα, να παίζει ρόλο ως προς τις στάσεις και τις αντιλήψεις τους για το βιασμό καθώς τα αποτελέσματα είναι διφορούμενα στο πόσο υποστηρικτικοί είναι ή όχι στους μύθους του βιασμού. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα κατέληξε και η έρευνα της D.A. Page (2008b: 407) καθώς ο βαθμός επικρότησης των μύθων αυτών εξαρτάται από το επίπεδο μόρφωσης των Αστυνομικών.

Είναι σχεδόν αδύνατον να αναφερθούμε στο βιασμό χωρίς να γίνει κάποια αναφορά στις στάσεις σχετικά με το φύλο και την κοινωνικοποίηση λόγω φύλου εφόσον ο βιασμός αφορά τη δράση των φύλων. Ωστόσο, οι ρόλοι και οι συμπεριφορές του άνδρα και της γυναίκας μαθαίνονται και διαμορφώνονται μέσα από κοινωνικούς φορείς της ίδιας κοινωνίας στην οποία όλοι μας είμαστε αναπόφευκτα εκτεθειμένοι. Κατά τον ίδιο τρόπο, και οι αντιλήψεις των Αστυνομικών έχουν διαμορφωθεί ανάλογα μέσα από την αλληλόδρασή τους με το κοινωνικό σύνολο και δύσκολα αλλάζουν. Θα πρέπει να λάβουμε στα υπόψη ότι οι ηλικίες των

ερωτώμενων διαφέρουν, με τους πιο νέους να είναι μεγαλωμένοι σε εποχές όπου η γυναίκα αντιμετωπίζεται περισσότερο ισότιμα γεγονός που είναι εμφανές σε εφαρμογές νόμων και πολιτικών.

Σε ό, τι αφορά στην πρόληψη αναφορικά με το εν λόγω αδίκημα, η έρευνα έδειξε ότι οι Αστυνομικοί, κυρίως μεταξύ των γυναικών, πιστεύουν περισσότερο στην ενημέρωση των πολιτών μέσω των ΜΜΕ ως προς του κινδύνους του αδικήματος, τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία, την ορθή ενημέρωση του γονέα και του παιδιού σε ό, τι αφορά το αδίκημα, τις μορφές και τις ιδιαιτερότητές του, αλλάζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τα κοινωνικά στερεότυπα που περιστρέφονται γύρω από τον άνδρα, τη γυναίκα και το εν λόγω αδίκημα, παρά στον γενικό σχεδιασμό της αστυνομίας καθώς ο βιασμός είναι ένα ιδιαίτερο αδίκημα και λαμβάνει χώρα κυρίως σε ιδιωτικούς χώρους. Όσον αφορά στην καταστολή, η έρευνα έδειξε ότι τα Αστυνομικά Όργανα αισθάνονται απογοήτευση από την αναποτελεσματικότητα των νόμων σε ό,τι αφορά την τιμωρία του δράστη καθώς πιστεύουν ότι αυτό συντελεί στην έλλειψη εμπιστοσύνης στο Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης. Αυτή η εικόνα λειτουργεί συμπληρωματικά με τη γενική δυσπιστία του κοινού προς το ΣΑΠΔ, όσον αφορά τη λειτουργία του κράτους (Ζαραφωνίτου, 2008: 51 ·Τσίγκανου, 2016: 224).

Η έρευνα επιπλέον έδειξε αδυναμία σωστής διαχείρισης περιστατικών βιασμού λόγω της έλλειψης των κατάλληλων εφοδίων και της υποστελέχωσης των Τμημάτων Ασφαλείας. Ωστόσο, εμφανίζονται έντονα τα στοιχεία αστυνομικής συνεργασίας και της αλληλεγγύης, το οποίο σύμφωνα με την βιβλιογραφία, δημιουργείται με την εισοδό τους στην Αστυνομική Ακαδημία και εξελίσσεται με την τοποθέτησή τους στο «πεδίο» καθώς εκτίθενται σε όμοια περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά (Δημόπουλο, 2007: 504· Ingram, Terrill, & Paoline III, 2018: 784· Nhan, 2014: 4). Το παραπάνω συμβάλει στον διαχωρισμό τους από την υπόλοιπη κοινωνία («Αστυνομικοί» εναντίον «πολιτών») με αποτέλεσμα την κοινωνική τους απομόνωση αλλά και την τάση να κοινωνικοποιούνται αποκλειστικά και μόνο μεταξύ τους δυναμώνοντας ωστόσο κατά αυτόν τον τρόπο τους μεταξύ τους δεσμούς, όπως επίσης αναφέρει και ο E.A. Paoline III (2003: 203).

Η κατάρτιση των Αστυνομικών και η συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικά σεμινάρια σχετικά με τα σεξουαλικά εγκλήματα σχετίζεται με τις αντιλήψεις τους σε ό,τι αφορά στη συμπεριφορά του θύματος (Field, 1978: 168). Η παρούσα έρευνα έδειξε ότι οι Αστυνομικοί της «πρώτης γραμμής» δεν έχουν τα κατάλληλα «εφόδια» για να διαχειριστούν το θύμα ή το δράστη αλλά στηρίζονται στην εμπειρία των ιδίων ή άλλων συναδέλφων τους. Επιπλέον έδειξε, ότι οι

ελάχιστοι Αστυνομικοί που είχαν συμμετάσχει σε τέτοια εκπαιδευτικά προγράμματα δεν ήταν υποστηρικτικοί των μύθων του βιασμού, ενώ Αστυνομικοί που δεν είχαν συμμετάσχει εμφάνιζαν ισχυρά στερεότυπα όπως ότι η προβολή αντίστασης είναι ευθύνη του θύματος. Σε αντίστοιχα συμπεράσματα έχουν καταλήξει οι έρευνες του H.S. Feild (1978: 168) και K. Rich & P. Seffrin (2012: 275). Από τα παραπάνω μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η σωστή κατάρτιση και τα εκπαιδευτικά σεμινάρια μπορούν να επιφέρουν θετικές αλλαγές στη συμπεριφορά του Αστυνομικού όταν έρχεται σε επαφή με το θύμα, βελτιώνοντας ίσως τον τρόπο που διαχειρίζονται το θύμα έτσι ώστε να διασφαλίσουν μια «σωστή» κατάθεση, ενώ μακροπρόθεσμα θα μπορούσε ίσως και να οδηγήσει στην αλλαγή των στάσεων και των στερεοτυπικών αντιλήψεων συντελώντας στην ενθάρρυνση των θυμάτων βιασμού στο να αναφέρουν το περιστατικό τους στην αστυνομία.

Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα, μπορούμε να διακρίνουμε μια δόση αμφισβήτησης των Υπηρεσιακών ικανοτήτων των γυναικών Αστυνομικών από τους άνδρες Αστυνομικούς σε ότι αφορά στη διαχείριση περιστατικών βιασμού αλλά και στον σχηματισμό της δικογραφίας. Η αμφισβήτηση αυτή πιθανόν να επηρεάζει τη στάση των γυναικών Αστυνομικών οι οποίες, μέσα από τον λόγο τους, εμφανίζονται να δίνουν μεγάλη έμφαση στην επιβολή του νόμου. Τα παραπάνω, πιθανόν να οφείλονται στο γεγονός ότι η Αστυνομία για μεγάλο χρονικό διάστημα υπήρξε αποκλειστικά και μόνο ανδροκρατούμενο περιβάλλον, ενώ η ένταξη των γυναικών στο Σώμα έγινε πολύ αργότερα. Επιπλέον και σύμφωνα με τον J. Nhan (2014: 4), η Αστυνομική Ακαδημία ενισχύει τους προκατειλημμένους ρόλους και προσδοκίες των φύλων, τα οποία γίνονται εμφανή και αργότερα εντός των Αστυνομικών Υπηρεσιών. Οι προκαταλήψεις αυτές είναι απόρροια των παραδοσιακών στερεοτυπικών αντιλήψεων των ρόλων των φύλων, παρά το γεγονός της ισότιμης ένταξης των γυναικών στο Σώμα και την ίδια εκπαίδευση που έχουν με τους άνδρες εντός της Αστυνομικής Ακαδημίας. Επιπλέον, οι γυναίκες αισθάνονται περισσότερη πίεση στο να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις των εργασιακών συνθηκών καθώς διακατέχονται από πολλαπλούς κοινωνικούς ρόλους, προσπαθώντας να αποδείξουν τις ικανότητές τους και να αντιμετωπιστούν ισότιμα έναντι των ανδρών συναδέλφων τους.

Όσον αφορά στις ανάγκες των Αστυνομικών Οργάνων και στη συναισθηματική τους φόρτιση, η έρευνα έδειξε ότι δεν δύναται να μένουν συναισθηματικά ανεπηρέαστοι κατά τη διαχείριση περιστατικών. Ωστόσο υιοθετούν μια απρόσωπη στάση στην προσπάθειά τους να φανούν επαγγελματίες, δημιουργώντας επιπρόσθετη εργασιακή πίεση. Παράλληλα δίνουν

έμφαση στο να αντεπεξέλθουν στα Αστυνομικά τους καθήκοντα απέναντι στην υποχρέωση που έχουν για τον πολίτη αλλά και στην Υπηρεσία μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο να θεωρηθούν αδύναμοι και ανεπαρκής. Σε αυτό το πλαίσιο, για την καλύτερη αντιμετώπιση του αδικήματος και ως εκ τούτου τη διασφάλιση της σωστής διαχείρισης των περιστατικών βιασμού, η έρευνα έδειξε την ανάγκη των Αστυνομικών είτε να παρίσταται ένας ψυχολόγος κατά τη διενέργεια της προανάκρισης του θύματος είτε να δημιουργηθεί μια Ειδική Υπηρεσία που να ασχολείται αποκλειστικά με τα εγκλήματα γενετήσιας ελευθερίας.

Έτσι, μέσα από την παρούσα έρευνα προτείνεται ο σχεδιασμός προγραμμάτων κατάρτισης για Αστυνομικούς που να εστιάζουν αφενός στην αντιμετώπιση του εν λόγω αδικήματος και αφετέρου στο να εκθέτουν γενικές πεποιθήσεις που αφορούν το αδίκημα του βιασμού, το θύμα (ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού) και το δράστη. Επιπλέον, όπως είναι γνωστό, οι αλλαγές στην κείμενη νομοθεσία αντικατοπτρίζουν τις κοινωνικές αλλαγές και επαναπροσδιορίζονται σύμφωνα με τις εξελίξεις της κοινωνίας (Φαρσεδάκης, 1996: 14). Συνεπώς, προτείνεται η έμπρακτη ενημέρωση των Αστυνομικών Οργάνων σε τυχόν νομοθετικές μεταβολές την εκπαίδευσή τους ως προς τις νέες μεταρρυθμίσεις. Είναι σημαντικό για τα όργανα επιβολής του νόμου να είναι σωστά ενημερωμένα και επαρκώς καταρτισμένα για να μπορούν να διαχειριστούν με τον καλύτερο τρόπο τα θύματα αυτού του ιδιαίτερου αδικήματος.

Η δημιουργία και λειτουργία της Υπηρεσίας Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας της Ελληνικής Αστυνομίας είναι ένα πρώτο βήμα για τη διαχείριση περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Ο ρόλος της εν λόγω Υπηρεσίας είναι να ενημερώνει τις αρμόδιες δικαστικές αρχές και να παρέχει πληροφορίες και κατευθύνσεις στο θύμα σε θέματα όπως: αναζήτηση δομών στέγασης, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική και νομική υποστήριξη (Astynomia.gr, n.d.). Ωστόσο, δεν ασκεί προανακριτικά καθήκοντα και συνεπώς η δια ζώσης επαφή και διαχείριση του θύματος παραμένει στα Αστυνομικά Όργανα της «πρώτης γραμμής».

Ιδανικά, προτείνεται, η δημιουργία μιας Ειδικής Υπηρεσίας που να ασχολείται αποκλειστικά με το εν λόγω αδίκημα, η οποία θα έχει προσωπικό με την κατάλληλη κατάρτιση (νομικών και κοινωνικών ζητημάτων), την κατάλληλη τεχνολογική υποδομή (όπως βιντεοσκόπηση της κατάθεσης του θύματος για αποφυγή της επαναθυματοποίησής του), την παρουσία ενός ψυχολόγου κατά τη διάρκεια της προανάκρισης του θύματος και την καλή συνεργασία με τους φορείς δομών φιλοξενίας για την καλύτερη προστασία και παροχή υπηρεσιών των θυμάτων (ανεξαρτήτως φύλου) σύμφωνα με τις ανάγκες τους.

Επίλογος

Η αστυνομική εργασία είναι πολυσύνθετη και δύσκολα μπορούν να γίνουν κατηγοριοποιήσεις σε ό,τι αφορά στα όργανα και το έργο τους. Οι έρευνες και τα εμπειρικά δεδομένα σε ό,τι αφορά στη μελέτη του Αστυνομικού Σώματος είναι ελάχιστα και συνεπώς δεν υπάρχει ερευνητική πληρότητα. Ωστόσο, με την παρούσα έρευνα γίνεται μια προσπάθεια να κατανοήσουμε τη λειτουργία και τη δράση των Αστυνομικών Αρχών σε ό,τι αφορά το αδίκημα του βιασμού και αφετέρου στον τρόπο με τον οποίο, σύμφωνα με τις απόψεις των ιδίων, μπορεί να επιτευχθεί η καλύτερη διαχείριση του εν λόγω αδικήματος. Ωστόσο, θα πρέπει να λάβουμε στα υπόψη την πιθανότητα ενός παραπλανητικού «προσώπου» που ενδέχεται να εμφανίσουν οι Αστυνομικοί από το γεγονός ότι: α) βρίσκονται υπό την πίεση μιας μαγνητοφωνημένης συνέντευξης, β) καλούνται να συζητήσουν ένα τόσο ευαίσθητο θέμα όπως ο βιασμός και γ) απευθύνονται σε γυναίκα ερευνήτρια.

Ο Αστυνομικός από τη στιγμή της κατάταξής του στο Αστυνομικό Σώμα δέχεται πολλές επιρροές και αλλαγές για να μπορέσει στα αντεπεξέλθει στο ρόλο που του αναθέτει ο οργανισμός της Αστυνομίας. Μέσα από την ιδιαίτερη αυτή αστυνομική κουλτούρα, ο Αστυνομικός πρέπει να ακολουθήσει τις αστυνομικές πρακτικές σύμφωνα με το «γράμμα του νόμου» και σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας για να είναι «σωστός» και αποτελεσματικός.

Η αστυνομία, σε ό,τι αφορά το αδίκημα του βιασμού, έχει επίγνωση ότι είναι ένα σχετικά σπάνιο αδίκημα λόγω της χαμηλής αναφοράς του, αλλά αναγνωρίζει τη μοναδική φύση του αδικήματος, τοποθετώντας το στις σοβαρές μορφές εγκληματικής θυματοποίησης. Ωστόσο, έχει επιλέξει μια «μέση πορεία», εφαρμόζοντας τις τυποποιημένες διαδικασίες και πολιτικές για τη διεκπεραίωση ενός περιστατικού. Ο Αστυνομικός, κατά το χειρισμό του περιστατικού, καλείται να διαχωρίσει το συναίσθημα από το καθήκον το οποίο μπορεί να προκαλέσει εσωτερικές συγκρούσεις. Αναγκάζεται να ξεπεράσει το «σοκ» και να αποκρύψει οποιοδήποτε συναίσθημα, διότι μπορεί να θεωρηθεί αδυναμία και μη επαγγελματική συμπεριφορά, ξεφεύγοντας έτσι από τα πρότυπα του Αστυνομικού. Συνεπώς, εξαλείφεται οποιαδήποτε ενσυναίσθηση ως προς το θύμα και προσαρμόζεται στην αντιμετώπιση των πραγματικών συνθηκών.

Αν και οι νόμοι και οι πολιτικές της σύγχρονης κοινωνίας καταργούν την ανδρική κυριαρχία τόσο στο δημόσιο χώρο όσο και στην ιδιωτική σφαίρα, εξακολουθεί να υπάρχει μια «άνιση κατανομή προνομιούχων θέσεων και ρόλων υπέρ των ανδρών» και «μια άνιση

αξιολόγηση [...] των θέσεων και των ρόλων που [...] αναλαμβάνουν να ασκήσουν οι γυναίκες» (Κουράκης, 2006, σ.36). Η αστυνομία είναι ένα ανδροκρατούμενο Σώμα και πολλές φορές οι υπηρεσιακές ικανότητες των γυναικών Αστυνομικών τίθενται σε αμφισβήτηση ως απόρροια των παραδοσιακών στερεοτυπικών αντιλήψεων που διακινούνται μέχρι και σήμερα.

Η μόρφωση σε συνδυασμό με την κατάρτιση και την εμπειρία, πιθανόν να αποτελούν σημαντικούς «αγωγούς» για τη διαπλάτυνση των προσλήψεων, στάσεων και αντιλήψεων του Αστυνομικού και για την καλύτερη διαχείριση των περιστατικών βιασμού. Ο συνδυασμός και των τριών αυτών «αγωγών» κατά την εκπαίδευση στην Αστυνομική Ακαδημία, ίσως βοηθήσει στο να επέλθει σταδιακή αλλαγή στις στάσεις των νεοσύλλεκτων μεταβάλλοντας παράλληλα και την αστυνομική κουλτούρα που τους διέπει.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Ameh, A. (2013). *List of Rape Myths : Source -Sociology of Rape University of Minnesota Duluth*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://ameharome.wordpress.com/2013/03/30/list-of-rape-myths/> [Πρόσβαση 06 03 2020].

Ariadne, (2015). *Διαχείριση Περιστατικών Ενδοοικογενειακής Βίας κατά των Γυναικών Ανάπτυξη και Ενίσχυση της Δια-τομεακής Συνεργασίας : Πρακτικός Αστυνομικός Οδηγός*. Available at: http://www.kemea.gr/images/Docs/ARIADNE/Police_Guide/Ariadne_PoliceGuide.pdf

Astynomia.gr, (n.d.). *Ενδοοικογενειακή Βία*. Available at: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2030&Itemid=421&lang [Πρόσβαση 19 08 2020].

Brennan, S. & Taylor-Butts, A. (2008). *Canadian Centre for Justice Statistics Profile Series: Sexual Assault in Canada 2004-2007*. Available at: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/pub/85f0033m/85f0033m2008019-eng.pdf?st=TmFmbl99> [Πρόσβαση 25 03 2020].

Canada: Justice Laws Website, (2020). *Criminal Code*. Available at: <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/c-46/page-58.html#docCont> [Πρόσβαση 25 30 2020].

Διεύθυνσης Δημόσιας Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας (Δ.Δ.Α./Α.Ε.Α.) (2019). Ημερήσιες σημαντικές αναφορές ΔΔΑ/ΑΕΑ 2010-2018, ΠΗΓΗ: αναφορά 57 POL 2019, excel.

Department of Justice Archives, (2012). *An updated definition of rape*. Available at: <https://www.justice.gov/archives/opa/blog/updated-definition-rape> [Πρόσβαση 8 3 2020].

Diem, G. N. (2012). *Myths and Facts about sex offenders*. Available at: <https://mythsandfacts.weebly.com/> [Πρόσβαση 03 04 2020].

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, (1950). Ν. 1492/17-8-1950 ΦΕΚ Α'182, Κεφάλαιον ΙΘ' «Εγκλήματα κατά των ηθών», Άρθρον 336 και 337, σελ. 991.

file:///C:/Users/Admin/Desktop/%CE%9D.1492_17_8_1950.pdf

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, (1984). Ν. 1419/14-05-1984, ΦΕΚ Α' 28, Άρθρο 336 «Βιασμός».

file:///C:/Users/Admin/Desktop/%CE%BD1419_1984.pdf

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, (2004). Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 254/2004 (ΦΕΚ Α'-238)

Available at:

<file:///C:/Users/Admin/Desktop/POLICE%20CULTURE/%CE%A6%CE%95%CE%9A%20238%CE%91%20%CE%9A%CE%A9%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%CE%A3%20%CE%94%CE%95%CE%9F%CE%9D%CE%A4%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91%CE%A3%20%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%A5%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%99%CE%9A> [Πρόσβαση 02 08 2020].

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, (2006). Ν. 3500/24-10-2006 ΦΕΚ Α'232. Άρθρο 8 «Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια». Available at:

<file:///C:/Users/Admin/Desktop/%CF%86%CE%B5%CE%BA232%202007%20%CE%B2%CE%B9%CE%B1%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82.pdf>

Ευθυμίου, Κ. (2008). *Συμπεριφοριστικές και Γνωστικές Θεωρίες Προσωπικότητας*. Available at:

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/PPP149/cbt%20theories%20Efthimiou%202008%20L5.pdf> [Πρόσβαση 25 7 2020].

FBI (2018), Uniform Crime Reporting (UCR) Program, <https://ucr.fbi.gov/crime-in-the-u.s/2018/crime-in-the-u.s.-2018/additional-data-collections/federal-crime-data/federal-crime-data.pdf>

International Criminal Court, (2011). *Rome Statute of the International Criminal Court*.

Available at: https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aeff7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf [Πρόσβαση 22 03 2020].

- Lakin Afolabi: Law Professional Corporation, (2018). *What is the Difference Between Sexual Assault and Rape?*. Available at: <https://www.lakinafolabilaw.com/what-is-the-difference-between-sexual-assault-and-rape/> [Πρόσβαση 25 03 2020].
- Lakin Afolabi: Law Professional Cooperation, (2019). *Sexual Assault Definition*. Available at: <https://www.lakinafolabilaw.com/sexual-assault-definition/> [Πρόσβαση 10 8 2020].
- Lawspot, (2019). *Άρθρο 336 - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) - Βιασμός*. Available at: <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/poinikos-kodikas-nomos-4619-2019> [Πρόσβαση 29 02 2020].
- Lawspot, (2019). *Άρθρο 339 - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) - Γενετήσιες πράξεις με ανηλίκους ή ενόπιόν τους*. [Ηλεκτρονικό] Available at: <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-339-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-genetisies> [Πρόσβαση 21 03 2020].
- Lindsay, M. (2014). *Serving Canadians: A survey of survivors of sexual violence in three Canadian cities*. Available at: https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/victim/rr13_19/rr13_19.pdf [Πρόσβαση 02 04 2020].
- Long, P. (1999). *Seattle Rape Relief announces closure on June 22, 1999*. Available at: <https://www.historylink.org/File/2299> [Πρόσβαση 07 03 2020].
- Morgan, R. E. & Oudekerk, B. A., (2019). *U.S. Department of Justice: Criminal Victimization 2018*. Available at: <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/cv18.pdf> [Πρόσβαση 01 04 2020].
- National Center for Victims of Crime, (2011). *Victim Impact Statement*. Available at: <https://victimsofcrime.org/help-for-crime-victims/get-help-bulletins-for-crime-victims/victim-impact-statements> [Πρόσβαση 25 7 2020].
- Planty, M., Langton, L., Krebs, C., Berzofsky, M., & Smiley-McDonald, H. (2013). *Female victims of sexual violence, 1994-2010*. Washington, DC: U.S. Department of Justice Statistics, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics, NCJ240655. Retrieved from <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/fvsv9410.pdf>

- Rennison, C. M. (2002). *Rape and sexual assault: Reporting to police and medical attention, 1992-2000*. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs.
<https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/rsarp00.pdf>
- Tjaden, P. & Thoennes, N. (2000). *Full Report of the Prevalence, Incidence, and Consequences of Violence Against Women, NCJ 183781*. Available at:
<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/183781.pdf> [Πρόσβαση 08 04 2020].
- Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, (2003). *Ιδρυση Τμημάτων Ασφαλείας στην Αττική*. Available at:
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=196&Itemid=193&lang= [Πρόσβαση 24 06 2020].
- U.S.Department of Health Care Services, (2017). *Child Maltreatment*. Available at:
<https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/cb/cm2017.pdf> [Πρόσβαση 21 03 2020].
- United States, War Crimes Act, (1996). A. *War Crimes Act of 1996:Sec. 2401. War crimes*. Available at: <https://casebook.icrc.org/case-study/united-states-war-crimes-act> [Πρόσβαση 22 03 2020].
- U.S. Department of Justice, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice - Law Enforcement Assistance Administration, (1978). *Forcible Rape: An Analysis of Legal Issues*. Available at: https://archive.org/details/ERIC_ED163314/page/n14/mode/1up [Πρόσβαση 24 03 2020].
- Wikipedia, (2020). *Five Ws*. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Five_Ws [Πρόσβαση 16 07 2020].
- Women's Legal Education and Action Fund, (2019a). *The Law of Consent in Sexual Assault*. Available at: <https://www.leaf.ca/the-law-of-consent-in-sexual-assault/> [Πρόσβαση 25 03 2020].
- Women's Legal Education and Action Fund, (2019b). *LEAF Reflects on an Important Intervention with a Disappointing Outcome for Sexual assault complainants*. Available at: <https://www.leaf.ca/leaf-reflects-on-an-important-intervention-with-a-disappointing-outcome-for-sexual-assault-complainants/> [Πρόσβαση 25 03 2020].

Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, (2003). *Ιδρυση Τμημάτων Ασφαλείας στην Αττική*. Available at: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=196&Itemid=193&lang= [Πρόσβαση 24 06 2020].

Ελληνόγλωσση

Αλεξιάδης, Σ. (2006). *Ανακριτική*. 6η επιμ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.

Βλάχου, Β. (2018). Η συμβολή του θύματος στην απόδοση ποινικής ευθύνης και την ηθική δικαίωση: Αναζητώντας προφανείς ισορροπίες. Στο: Έ. Λαμπροπούλου, Σ. Παπαμιχαήλ & Π. Σχίζας, επιμ. *Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής, προς τιμήν του Ομότιμου Καθηγητή Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών κ. Ανττώνη Μαγγανά*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Βλάχου, Β. (2005). *Η Αντιμετώπιση της Σωματικής Βίας κατά των Γυναικών από το Σύστημα Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης*. Αθήνα: Ελλην.

Γεώργα, Δ. (1995). *Κοινωνική Ψυχολογία, Τόμος Α΄*. 5η επιμ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γιωτάκος, Ο., & Τσιλιάκου, Μ. (2008). *Βιασμός*. Αθήνα: Αρχιπέλαγος.

Δασκαλάκης, Η. (1983). *Απονομή της Ποινικής Δικαιοσύνης στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Δημάκη, Π. Δ. (1986). *Αττικό Δίκαιο Ι: Το οικογενειακό δίκαιο της Αθήνας κατά τους κλασικούς χρόνους*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα.

Δημόπουλος, Χ., (2007). *Αστυνομικό Δίκαιο*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ζαραφονίτου, Χ. (2008). *Τιμωρητικότητα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Θανοπούλου, Μ. (2015). «Η ποιοτική συνέντευξη. Ένα «ευαίσθητο» προνομιακό εργαλείο κοινωνικής έρευνας», στο: Φελλάς Κωνσταντίνος Ν. & Μπαλούρδος Διονύσης (επιμ.), *Κοινωνία και Έρευνα, Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*, Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση.

- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*. 1 επιμ. Αθήνα: Κριτική.
- Κουράκης, Ν. Ε. (2006). *Έμφυλη Εγκληματικότητα*. Αθήνα: Σάκκουλα.
- Κυριαζή, Ν. (2011). *Η Κοινωνιολογική έρευνα: Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Εκδόσεις: Πεδίο. Αθήνα.
- Κωσταβάρα, Κ. Π. (2007). *Βιασμός: Το έγκλημα, η δίκη, ο νόμος και οι κοινωνικές αντιλήψεις*. 1 επιμ. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Λυδάκη, Α. (2016). *Αναζητώντας το χαμένο Παράδειγμα*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Liddell, H. G. & Scott, R. (2007). *Λεξικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας : "Βία" & "Βιάζω"*. Αθήνα: Εκδόσεις Πελεκάνος.
- Μαγγανάς, Α. (2004). *Θέματα Εγκληματολογικά & Ποινικού Δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μαγγανάς, Α. (2000). Η επανορθωτική δικαιοσύνη (restorative justice) ως μέσον επίτευξης της κοινωνικής ειρήνης. *Ποινική Δικαιοσύνη*, 5, 38(161), pp. 1-18.
- Πανάγος, Κ. (2014). Η ποινική αντιμετώπιση του συζυγικού βιασμού: Οι μετασχηματισμοί της έννοιας του εγκλήματος και οι συμβολικές διαστάσεις των νομοθετικών επιλογών, *Εγκληματολογία*, 2014, τευχ. 1-2.
- Παπαϊωάννου, Ζ. (2006). *Αστυνομικό Δίκαιο*. Β' επιμ. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- Σαρέλη, Α. (1999). *Βιασμός: Η Τυποποίησή του στον Ελληνικό Ποινικό Κώδικα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Σπινέλλη, Κ. Δ. (2014). *Εγκληματολογία: Σύγχρονες και παλαιότερες κατευθύνσεις*. 3η επιμ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Στεργιούλης, Ε. (2008). *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Τζουραμάνη, Ό. (2017). Βιασμός: Η αντιμετώπιση του εγκλήματος από ψυχοθεραπευτική οπτική. *Εγκληματολογία*, Ιανουάριος-Δεκέμβριος, pp. 84-94.

- Τσίγκανου, Ι. (2016). Αντεγκληματική πολιτική και τυπικός κοινωνικός έλεγχος στην Ελλάδα της κρίσης. Στο: Μ. Γασπαρινάτου, επιμ. *Έγκλημα και Ποινική Καταστολή: Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Νέστορα Κουράκη*. Αθήνα: Σάκκουλα, pp. 214-233.
- Τσίγκανου, Ι. (2015). Ανάλυση περιεχομένου. Στο: Κ. Ν. Φελλάς & Δ. Μπαλούρδος, επιμ. *Κοινωνία και Έρευνα. Σύγχρονες Ποσοτικές και Ποιοτικές Μέθοδοι*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, pp. 245-266.
- Τσιγκρή, Α. Α. (2002). *Η σεξουαλική βία κατά γυναικών και παιδιών*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Τσιγκρή, Α. Α. (2000). *Τα σεξουαλικά εγκλήματα: Εγκληματολογικές Προσεγγίσεις της Σεξουαλικής Βίας*. Αθήνα: Σάκκουλα.
- Τσιγκρή, Α. Α. (1998). *Χωρίς Συναίνεση*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Τσιγκρή, Α. Α. (1996α). Βιασμός: Κάθετες Θεωρήσεις και Παράλληλοι Ορισμοί. *Ποινικά Χρονικά, Τόμος ΜΣΤ'*, pp. 627-645.
- Τσιγκρή, Α. Α., (1996β). *Βιασμός: Το αθέατο έγκλημα*. Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα.
- Τσιγκρή, Α. Α. (1996γ). Βιασμός: Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση των παραγόντων αναφοράς στην αστυνομία, Τόμος Β' (Διδακτορική Διατριβή), Πάντειον, Αθήνα.
- Τσιγκρή, Α. Α. (1996δ). Το Έγκλημα του Βιασμού: Θεωρητικές προσεγγίσεις. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Γ'(91), pp. 145-174.
- Τσαλίκoglου, Φ. (1996). *Μυθολογίες βίας και καταστολής*. 2η επιμ. Αθήνα: Παπαζήση.
- Φαρσεδάκης, Ι. Ι. (1996). *Στοιχεία Εγκληματολογίας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φαρσεδάκης, Ι. Ι. (1990). *Η Εγκληματολογική Σκέψη Από την Αρχαιότητα Ως Τις Μέρες Μας*. Α' επιμ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χαΐδου, Α. (1996). *Θετικιστική Εγκληματολογία*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Χρύσος, Ι. & Μητρόπουλος, Δ. (2006). *Ανακριτική*. Αθήνα: Τυπογραφείον Γραφικές Τέχνες Μέλισσα Α.Ε..

Ελληνόγλωσση Μεταφρασμένη

- Babbie, E. (2018). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*. 2 (επιμ. Κατερέλος, Ιωάννης· Χατζηφωτίου, Σεβαστή και Μτφρ. Μήλιος, Αγαμέμνων· Παπαδοπούλου, Παρασκευή· Βογιατζής, Γιάννης). Αθήνα: Κριτική ΑΕ.
- Cantarella, E. (1998). *Οι Γυναίκες της Αρχαίας Ελλάδας*. (Μτφρ. Δημάκη Π.Δ.). Αθήνα: Παπαδήμα.
- Φαρζιέ, Μ.Ο. (1991). *Ο βιασμός*. Μτφρ. Νικολοπούλου Β. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Innes, B. (2004). *Το προφίλ του εγκληματικού νού*, (μετφ. Α. Βάσιλα), Αθήνα, Κοχλίας.
- Mason, J. (2011). *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας*, Κυριαζή Ν. (Επιστ. επιμ.), (μτφρ. Ε. Δημητριάδου), Αθήνα: Πεδίο.
- Vigarello, G. (2001). *Ιστορία του Βιασμού: 16ος - 20ος αιώνας*. Μτφρ. Βουτσοπούλου Λ., Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ξενόγλωσση

- Ahrens, C. E., Campbell, R., Ternier-Thames, N. K., Wasco, S. M., & Sefl, T. (2007). *Deciding Whom to Tell: Expectations and Outcomes of Rape Survivors' First Disclosures*. *Psychology of Women Quarterly*, 31(1), 38–49.
- Alderden, M. A. & Ullman, S. E. (2012). Gender Difference or Indifference? Detective Decision Making in Sexual Assaults Cases. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(1), 3-22.
- Allison, J. A. & Wrightsman, L. S. (1993). *Rape: The Misunderstood Crime*. California: Sage Publications.
- Amir, M. (1975). Forcible Rape. Στο: L. G. Schultz, επιμ. *Rape Victimology*. Springfield Illinois USA: Charles C. Thomas, pp. 43-58.
- Arthur, H. & Green, M. (1993). Child Sexual Abuse: Immediate and Long-Term Effects and Intervention. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, Sept, 32(5), 890-902.

- Ask, K. (2009). *A Survey of Police Officers' and Prosecutors' Beliefs About Crime Victim Behaviors*. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(6), 1132–1149.
- Bachman, R. (1998). *The Factors Related to Rape Reporting Behavior and Arrest*. *Criminal Justice and Behavior*, 25(1), 8–29.
- Bachman, R. (1993). *Predicting the Reporting of Rape Victimization*. *Criminal Justice and Behavior*, 20(3), 254–270.
- Bandura, A. (1978). Social learning theory of aggression. *Journal of communication*, 28(3), 12-29.
- Baron, L. & Straus, M. A. (1987). Four Theories of Rape: A Macrosociological Analysis. *Social Problems*, Dec., 34(5), pp. 467-489.
- Bart, P. B. (1979). Rape as a paradigm of sexism in society-Victimization and its discontents. *Women's Studies International Quarterly*, 2(3), 347-357.
- Bohmer, C. (1974). Judicial attitudes toward rape victims. *Judicature*, 57,303-307.
- Bohmer, C. & Blumberg, A. (1975). Twice traumatized: The rape victim and the court. *Judicature*, , 58, 390-399.
- Bourke, J. (2007). *Rape: A history from 1860 to the present*. Great Britain: Virago Press.
- Bracha, H. S. (2004). *Freeze, Flight, Fight, Fright, Faint: Adaptationist Perspectives on the Acute Stress Response Spectrum*. *CNS Spectrums*, 9(09), 679–685.
- Brown, J., & King, J. (1998). Gender differences in police officers attitudes towards rape; Results of an exploratory study. *Psychology, Crime and Law*, 4(4), 265-279.
- Brownmiller, S. (1975). *Against our will: Men, Women and Rape*. New York: Fawcett Columbine.
- Burgess, A. & Holmstrom, L. (1976). Coping behavior of the rape victim. *American Journal of Psychiatry*, 133, 413-418.
- Burgess, A. W. & Holstrom, L. L. (1974). *Rape: Victims of Crisis*. Bowie: Brady.

- Burt, M. R. (1980). Cultural Myths and Supports for Rape. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(2), 217-230.
- Cavallin, H. (1966). Incestuous fathers: A clinical report. *American Journal of Psychiatry*, 122 (10), 1132-1138.
- Campbell, R. (2006). Rape survivors' experiences with the legal and medical systems: Do rape victim advocates make a difference?. *Violence against women*, 12(1), 30-45.
- Campbell, R., Wasco, S. M., Ahrens, C. E., SEFL, T., & Barnes, H. E. (2001). *Preventing the "Second Rape."* *Journal of Interpersonal Violence*, 16(12), 1239–1259.
- Campbell, R., Sefl, T., Barnes, H. E., Ahrens, C. E., Wasco, S. M., & Zaragoza-Diesfeld, Y. (1999). Community services for rape survivors: Enhancing psychological well-being or increasing trauma? *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 847-858.
- Campbell, R., (1998). The Community Response to Rape: Victim's Experiences with the Legal, Medical, and Mental Health Systems. *American Journal of Community Psychology*, 26(3), 355-379.
- Campbell, R., & Johnson, C. R. (1997). Police officers' perceptions of rape: Is there consistency between state law and individual beliefs?. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(2), 255-274.
- Campbell, R. (1995). The role of work experience and individual beliefs in police officers' perceptions of date rape: An integration of quantitative and qualitative methods. *American journal of community psychology*, 23(2), 249-277.
- Chappell, D. (1977). Forcible rape: A national survey of the response by police (Research Report). Seattle, Wash: Battelle Human Affairs Research Center, Law and Justice Study Center.
- Chappell, D.G., Geis G., Schafer S., & Siegel, L. (1971). Forcible rape: A comparative study of offences known to the police in Boston and Los Angeles, in J.M. Henslin, ed. *Studies in the Sociology of Sex*, New York: Appleton-Century-Crofts, 169-190.

- Chen, Y., & Ullman, S. E. (2010). *Women's Reporting of Sexual and Physical Assaults to Police in the National Violence Against Women Survey*. *Violence Against Women*, 16(3), 262–279.
- Cockcroft, T. (2012). *Police culture: Themes and concepts*. Routledge.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, Aug., 44(4), 588-608.
- Cohn, E. S., Dupuis, E. C., & Brown, T. M. (2009). In the Eye of the Beholder: Do Behavior and Character Affect Victim and Perpetrator Responsibility for Acquaintance Rape? 1. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(7), 1513-1535.
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (1987). Understanding Crime Displacement: An Application of Rational Choice Theory. *Criminology*, 25(4), 933-947.
- D'Alessio, S. J., & Stolzenberg, L. (2010). The sex ratio and male-on-female intimate partner violence. *Journal of Criminal Justice*, 38(4), 555-561.
- Du Mont, J., Miller, K.-L., & Myhr, T. L. (2003). *The Role of "Real Rape" and "Real Victim" Stereotypes in the Police Reporting Practices of Sexually Assaulted Women*. *Violence Against Women*, 9(4), 466–486.
- Dworkin, A. (1981). *Pornography: Men Possessing Women*. New York: Penguin Books.
- Easteal, P. W. (1994). *Voices of the Survivors*. Spinifex Press.
- Ellis, L. (1989). *Theories of rape: Inquiries into the causes of sexual aggression*. Taylor & Francis.
- Ellis, B. J. (1992). The Evolution of Sexual Attraction: Evaluative Mechanisms in Women. Στο: J. H. Barkow, L. Cosmides & J. Tooby, επιμ. *The Adapted Mind*. New York - Oxford: Oxford University Press, pp. 267-288.
- Englebrecht, C. M. & Chavez, J. M. (2014). Whose Statement Is It? An Examination of Victim Impact Statements Delivered in Court. *Victims and Offenders*, 9(4), pp.387. DOI: [10.1080/15564886.2013.838615](https://doi.org/10.1080/15564886.2013.838615).

- Estrich, S. (1987). *Real Rape*. Cambridge, Massachusetts and London England: Harvard University Press.
- Feild, H. S. (1978). Attitudes Toward Rape: A Comparative Analysis of Police, Rapist, Crisis Counselors, and Citizens. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(2), 156-179.
- Feldman-Summers, S., & Palmer, G. C. (1980). Rape as viewed by judges, prosecutors, and police officers. *Criminal Justice and Behavior*, 7(1), 19-40.
- Felson, R. B., & Pare, P. P. (2008). *Gender and the victim's experience with the criminal justice system*. *Social Science Research*, 37(1), 202–219.
- Finkelhor, D., (1984). *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*. London: The Free Press.
- Finkelhor, D., & Yllö, K. (1987). *License to rape: Sexual abuse of wives*. Simon and Schuster.
- Fisher, B. (2000). *The sexual victimization of college women*. US Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.
- Fortier, L. (1975). Women, sex and patriarchy. *Family Planning Perspectives*, 7(6), 278-281.
- Gordon, G. (1963). *The Anatomy of Rape*. 1st επιμ. Derby, Connecticut: Monarch Books, Inc.
- Gregory, J., & Lees, S. (1999). *Policing sexual assault*. Psychology Press.
- Groth, N. A. (1979). *Men Who Rape: The Psychology of the offender*. New York: Plenum Press.
- Grubbs, J. B., Wright, P. J., Braden, A. L., Wilt, J. A., & Kraus, S. W. (2019). *Internet pornography use and sexual motivation: a systematic review and integration*. *Annals of the International Communication Association*, 1–39.
DOI:10.1080/23808985.2019.1584045
- Hart, T. C., & Rennison, C. M. (2003). *Reporting crime to the police, 1992-2000* Washington, DC: US Department of Justice, Office of Justice Programs.

- Hazelwood, R. R., & Burgess, A. W. (Eds). (1995). *Practical aspects of rape investigation: A multidisciplinary approach* (2nd Ed.). New York: CRC Press, New York.
- Ingram, J. R., Terrill, W., & Paoline III, E. A. (2018). Police Culture and officer behavior: Application of a multilevel framework. *Criminology*, 56(4), 780-811.
- Jaffee, D. & Straus, M. (1978). Sexual Climate and Reported Rape: A State Level Analysis. *Archives of Sexual Behaviour*, 16(2), 107-123.
- Javaid, A. (2018). *Male Rape, Masculinities and Sexualities: Understanding, Policing, and Overcoming Male Sexual Victimization*. London, UK: Palgrave Macmillan.
- Johnson, A. G. (2005). *The gender knot: Unraveling our patriarchal legacy*. Temple University Press.
- Jung, C. G. (1936). The concept of the collective unconscious. *Collected works*, 9(1), 99-104
- Kanin, E. J. (1969). Selected dyadic aspects of male sex aggression. *The Journal of Sex Research*, 5(1), 12-28.
- Kanin, E. J. (1967). Reference Groups and Sex Conduct Norm Violations. *The sociological Quarterly*, 8(4), 495-504.
- Katz, S. & Mazur, M. A. (1979): *Understanding the rape victim: A synthesis of research findings*, John Wiley & Sons.
- Kift, S. (2003). *A Legal Process or a Justice System?* *Alternative Law Journal*, 28(6), 292–297.
- Koss, M. P., Bachar, K. J., Hopkins, C. Q., & Carlson, C. (2004). *Expanding a Community's Justice Response to Sex Crimes Through Advocacy, Prosecutorial, and Public Health Collaboration*. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(12), 1435–1463.
- LaFree, G. D. (1989). *Rape and Criminal Justice: The social construction of Sexual Assault*. California: Wadsworth Publishing Company.
- LeGrand, C. E. (1973). Rape and Rape Laws: Sexism in Society and Law. *California Law Review*, May, 61(3), 919-941.

- LeVine, R. A. (1959). Gsli sex offenders: A study in social control. *American Anthropologist*, 61:965-90
- Lizotte, A. J. (1985). The uniqueness of rape: Reporting assaultive violence to the police. *Crime & Delinquency*, 31(2), 169-190.
- Loftus, B. (2008). Dominant culture interrupted: Recognition, resentment and the politics of change in an English police force. *The British Journal of Criminology*, 48(6), 756-777.
- Lonsway, K. A., Welch, S., & Fitzgerald, L. F. (2001). *Police Training in Sexual Assault Response. Criminal Justice and Behavior*, 28(6), 695–730.
- Martin, E. K., Taft, C. T., & Resick, P. A. (2007). A review of marital rape. *Aggression and Violent Behavior*, 12(3), 329-347.
- McCaghy, C. H., Capron, T. A., Jamieson, J. D., & Harley Carey, S. (2016). *Deviant Behavior: Crime, Conflict and Interest Groups*. 8 επιμ. London and New York: Routledge.
- McGuire, C., & Stern, D. (1976). Survey of incidence of and physicians' attitudes toward sexual assault. *Public Health Services*, 91, 103-109.
- Mead, M. (1935). *Sex and Temperament*. New York: The New American Library.
- Medea, A., & Thompson, K. (1968). *Against Rape*. London: Peter Owen.
- Nhan, J. (2014). Police Culture. *The encyclopedia of criminology and criminal justice*, 1-6.
- Niederhoffer, A. (1967). *Behind the shield: The Police in Urban Society*. Garden Cay, New York: Doubleday & Company, Inc.
- O'Brien, R. M. (1991). Sex Ratios and Rape Rates: A Power-Control Theory. *Criminology*, 29 (1), 99-103.
- Page, A. D. (2008a). Gateway to Reform? Policy Implications of Police Officers' Attitudes Toward Rape. *American Journal of Criminal Justice*, Issue 33, pp. 44-58.
- Page, A. D. (2008b). Judging women and defining crime: Police officer's attitudes toward women and rape. *Routledge Taylor & Francis Group*, Issue 28, pp. 389-411.

- Page, A. D. (2007). "Behind the Blue Line: Investigating Police Officers' Attitudes Toward Rape." *Journal of Police and Criminal Psychology* 22 (1), 22-32.
- Paoline III, E. A. (2003). Taking stock: Toward a richer understanding of police culture. *Journal of criminal justice*, 31(3), 199-214.
- Patterson, D., Greeson, M., & Campbell, R. (2009). *Understanding Rape Survivors' Decisions Not to Seek Help from Formal Social Systems. Health & Social Work*, 34(2), 127–136.
- Prentky, R. A., & Knight, R. A. (1991). Identifying critical dimensions for discriminating among rapists. *Journal of consulting and clinical psychology*, 59(5), 643-661.
- Ramslad, K., & McGrain, P. (2010). *Inside the minds of sexual predators*. California: ABC-CLIO, LLC.
- Rich, K., & Seffrin, P. (2012). Police interviews of sexual assault reporters: Do attitudes matter?. *Violence and Victims*, 27(2), 263-279.
- Rose, V. M., & Randall, S. C. (1982). The impact of investigator perceptions of victim legitimacy on the processing of rape/sexual assault cases. *Symbolic Interaction*, 5(1), 23-36.
- Russel, D. E. H. (1984). *Sexual Exploitation: Rape, Child Sexual Abuse, and Workplace Harassment*. Beverly Hills- London- New Delhi: Sage Publications.
- Russell, D. E. (1988). Pornography and Rape: A Causal Model. *Political Psychology*, March, 9(1), pp. 41-73.
- Salter, A. C. (2003). *Predators: Pedophiles, Rapists, and Other Sex Offenders*. New York: Basic Books.
- Sanday, P. R. (1981). *Female Power and Male Dominance: On the origins of sexual inequality*. New York: Cambridge University Press.
- Sarrel, P. M., & Masters, W. H. (1982). Sexual molestation of men by women. *Archives of sexual behavior*, 11(2), 117-131.

- Sasko, H., & Seseck, D. (1975). Rape reform legislation: Is it the solution? *Cleveland State Law Review*, 24, 463-503.
- Schwendinger, J. R., & Schwendinger, H. (1974). Rape Myths: In Legal, Theoretical, and Everyday Practice. *Crime and Social Justice*, Τόμος 1, pp. 18-26
- Scott, M. B. & Lyman, S. M. (1968). Accounts. *American Sociological Review*, Feb., 33(1), 46-62.
- Scully, D. (1994). *Understanding Sexual Violence: A study of convicted rapist*. New York: Routledge.
- Scully, D. & Marolla, J. (1984). Convicted Rapist' Vocabulary of Motive: Excuses and Justifications. *Social Problems*, June, 31(5), 530-544.
- Sleath, E., & Bull, R. (2012). Comparing rape victim and perpetrator blaming in a police officer sample: Differences between police officers with and without special training. *Criminal Justice and Behavior*, 39(5), 646-665.
- Smith, M. D. (2004). *Encyclopedia of Rape*. Westport, Connecticut & London: Greenwood Press.
- Soothill, K. (1991). *The Changing Face Of Rape? The British Journal of Criminology*, 31(4), 383-392.
- Spohn, C., White, C., & Tellis, K. (2014). Unfounding Sexual Assault: Examining the Decision to Unfound and Identifying False Reports. *Law & Society Review*, 48(1), pp. 161-192.
- Starkweather, David A. (1992). "The Retributive Theory of "Just Deserts" and Victim participation in Plea Bargaining. *Indiana Law Journal*, Vol 67 Issue3 article 9, pp.877-878. Available at: <http://www.repository.law.indiana.edu/ilj/vol67/iss3/9>
- Stanko, E. A. (1997). Safety Talk: conceptualizing women's risk assessment as atechnology of the soul'. *Theoretical Criminology*, 1(4), 479-499.

- Stewart, M. W., Dobbin, S. A., & Gatowski, S. I. (1996). "Real rapes" and "real victims": The shared reliance on common cultural definitions of rape. *Feminist Legal Studies*, 4(2), 159-177.
- Svalastoga, K. (1962). Rape and Social Structure. *The Pacific Sociological Review*, 5(1), 48-53.
- Temkin, J., & Krahé, B. (2008). *Sexual assault and the justice gap: A question of attitude*. Bloomsbury Publishing.
- Thornhill, R. (1999). The biology of human rape. *Jurimetrics*, 39(2), 137-147.
- Thornhill, R. & Palmer, C. T. (2000). *Rape: A natural history of biological bases of sexual coercion*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
- Tomlinson, D. J. (2000). *Sexual assault: an exploration of survivors' decisions not to report to police*. Calgary.
- Van Maanen, J. J. E. (1973). Working the street; a developmental view of police behavior, pp. 1-92.
- Venema, R. M. (2016). Making Judgements: How Blame Mediates the Influence of Rape Myth Acceptance in Police Response to Sexual Assault. *Journal of Interpersonal Violence*, pp. 1-26.
- Venema, R. M. (2014). Police Officer Schema of Sexual Assault Reports: Real Rape, Ambiguous Cases, and False Reports. *Journal of Interpersonal Violence*, November, pp. 1-28.
- Von Henting, H. (1952). The Sex Ratio: A brief Discussion Based on United States Census Figures. *Social Forces*, May, 30(4), 443-449.
- Wade, C., & Tavis, C. (1994). The longest war: Gender and culture. *Psychology and culture*, 121-126.
- Ward, C. A. (1995). *Attitudes Toward Rape: Feminist and Social Psychological Perspectives*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications Ltd.

- Weis, K., & Borges, S. S. (1973). Victimology and rape: The case of the legitimate victim. *Issues Criminology*, 8, 71.
- Westmarland, N. & Gangoli, G. (2011). *International Approaches to Rape*. Great Britain: The Policy Press.
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & society*, 1(2), 125-151.
- White, S. (1972). A Perspective on Police Professionalization. *Law & Society Review*, 7(1), 61-85. DOI:10.2307/3052829
- Williams, L. S. (1984). The classic rape: When do victims report? *Social Problems*, 31(4), 459-467.
- Wolfgang, M. A. (1975). *Patterns in Criminal Homicide*. Montclair, N.J.: Patterson Smith.
- Wyre, R., (1986). *Women men and rape*. Oxford: Perry Publications.
- Yotopoulos-Marangopoulos & Farsedakis, J. (1994). Pornography: A criminological and human rights perspective, στο: A. Yotopoulos-Marangopoulos (επιμ.), *Women's rights, human rights*. Athens: Estia, pp. 264-289.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι

ΠΙΝΑΚΑΣ

βιασμών στην επικράτεια για τα έτη 2010-2019

ΕΤΗ	ΤΕΛΕΣΘΗΚΑΝ	ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ	ΕΞΙΧΝΙΑΣΕΙΣ	ΘΥΜΑΤΑ (άνδρες)	ΘΥΜΑΤΑ (γυναίκες)
2010	215	77	214	32	263
2011	172	61	163	28	226
2012	167	79	162	23	234
2013	149	85	170	13	222
2014	134	64	143	9	194
2015	122	56	121	9	183
2016	155	82	164	27	217
2017	156	74	168	23	215
2018	157	69	175	51	204
2019	182	75	70	49	217

ΠΗΓΗ: ημερήσιες σηματικές αναφορές ΔΔΑ/ΑΕΑ 2010-2018

ΠΗΓΗ: αναφορά 57 POL 2019

Παράρτημα II

ΑΤΟΜΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

ΠΡΟΣ: Δ/ση Επικοινωνίας

Ελληνικής Αστυνομίας

Email: communication.dir@astynomia.gr

Τηλ. 2106922055

Fax: 2106981976 / 2131527719

ΜΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ

ΜΠΟΖΙΟΥ Γεωργία ()

Email:

Τηλ. ()

Επισυνάπτεται (Φ.04)

Πειραιάς, 16-03-2020

Ονομάζομαι Μπόζιου Γεωργία ()

Διανύω το δεύτερο έτος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας όπου και εκπονώ τη Διπλωματική μου εργασία με θέμα **«Αντιλήψεις και νοηματοδοτήσεις αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού. Μια ποιοτική διερεύνηση»**. Επιβλέπουσα Καθηγήτρια η Δρ. Ιωάννα Τσίγκανου, Δ/ντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ, με μέλη τους Ομότιμους Καθηγητές τους Λυδάκη Α. και Μαγγανά Α.

Με την παρούσα, αιτούμαι όπως μου χορηγήσετε ειδική άδεια να προσεγγίσω 15 - 20 Στελέχη Υπηρεσίας σας (άνδρες – γυναίκες) που να έχουν χειριστεί περιστατικά κακοποίησης, βιασμού ή απόπειρας βιασμού προκειμένου εξετάσω εν λόγω αδίκημα υπό το πρίσμα της επιχειρησιακής τους παρέμβασης αλλά και τριβής τους τόσο με τα θύματα όσο και τους δράστες. Μια τέτοια διαδικασία θα βοηθούσε έτσι ώστε να αποτυπωθεί αλλά και κατ'επέκταση μεταφερθεί πολύτιμη γνώση και εμπειρία μερίδας μάχιμων Στελεχών σας που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή αντιμετώπισης του αδικήματος αυτού του ενδιαφέροντός μου δεδομένου ότι υφίσταται μεγάλος σκοτεινός αριθμός στα εν λόγω αδικήματα τα οποία εμφανίζουν δυσκολία στην καταγγελία τους.

Η μέθοδος που θα χρησιμοποιηθεί θα είναι η ημιδομημένη συνέντευξη και θα τηρηθούν όλοι οι προβλεπόμενοι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας. Η συνέντευξη θα κινηθεί στη βάση δέκα (10) θεματικών ενοτήτων, υπό τη μορφή ερωτήσεων, οδηγό των οποίων και σας επισυνάπτω. Το παρόν πρόκειται να απευθύνω σε Ένστολο Προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ. που υπηρετεί εντός Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας αλλά και Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής (ΓΑΔΑ), κατόπιν προγενέστερης δικής σας σύμφωνης γνώμης.

Θα παρακαλούσα για την άμεση ανταπόκρισή σας καθώς η εργασία θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι τον Ιούνιο.-

Η Αναφέρουσα

ΜΠΟΖΙΟΥ Γεωργία

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ
(άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986)

ΠΡΟΣ ⁽¹⁾ :	Διεύθυνση Επικοινωνίας Ελληνικής Αστυνομίας						
Ο – Η Όνομα:	Γεωργία			Επώνυμο:	Μπόζιου		
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	[Redacted]						
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	[Redacted]						
Ημερομηνία γέννησης ⁽²⁾ :	[Redacted]						
Τόπος Γέννησης:	[Redacted]						
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	[Redacted]			Τηλ:	[Redacted]		
Τόπος Κατοικίας:	[Redacted]		Οδός:	[Redacted]		Αριθ:	[Redacted]
						TK:	[Redacted]
Αρ. Τηλεομοιοτύπου (Fax):	-			Δ/νση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (Email):	[Redacted]		

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις ⁽³⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

ο οδηγός ερωτήσεων/θεματολόγιο, το οποίο και σας επισυνάπτω, το έχω συντάξει η ίδια και θα τηρηθούν όλοι οι Κώδικες Ηθικής και Δεοντολογίας.

(4)

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΟ
ΓΝΗΣΙΟ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ

Ημερομηνία: 09 -03-2020
Ο – Η Δηλ.

(Υπογραφή)

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη ή Αρχή ή η Υπηρεσία του δημόσιου τομέα, που απευθύνεται η αίτηση.

(2) Αναγράφεται ολογράφως.

(3) «Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

(4) Σε περίπτωση ανεπάρκειας χώρου η δήλωση συνεχίζεται στην πίσω όψη της και υπογράφεται από τον δηλούντα ή την δηλούσα.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΥΦ. ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ και
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΡΕΥΝΑΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Κρατίνου 9 και Αθηνάς
105 52 Αθήνα

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ (ΕΚΚΕ)
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Αθήνα 3 / 3 / 2020

ΒΕΒΑΙΩΣΗ

Αριθμ. Πρωτ. 439/187

Με την παρούσα βεβαιώνω ότι η κ. ΜΠΟΖΙΟΥ Γεωργία του Αριστοφάνη είναι φοιτήτρια στο ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ / ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ στο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ με τίτλο «ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ» και Α.Μ.: 3218Μ007. Η κ. ΜΠΟΖΙΟΥ έχει αναλάβει την εκπόνηση Διπλωματικής εργασίας με θέμα: «**Αντιλήψεις και νοσηματοδοτήσεις αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού. Μια ποιοτική διερεύνηση**», η οποία της ανατέθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης του ως άνω Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών και αποτελεί τυπική προϋπόθεση για την επιτυχή ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού της στην «Εγκληματολογία».

Την εν λόγω διπλωματική η κ. ΜΠΟΖΙΟΥ εκπονεί υπό την επίβλεψή μου και μέλη της Εξεταστικής της Επιτροπής είναι οι Ομότιμοι Καθηγητές Άννα Λυδάκη και Αντώνης Μαγγανάς.

Η πραγμάτευση του συγκεκριμένου θέματος βασίζεται απόλυτα στην υλοποίηση ποιοτικής έρευνας σε αστυνομικούς προκειμένου να κατατεθεί και η δική τους μοναδική εμπειρία για το αδίκημα του βιασμού το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγάλο σκοτεινό αριθμό.

Ευελπιστώντας στη συνδρομή της Αρμοδίας Υπηρεσίας σας,

Παραμένω στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε συμπληρωματική πληροφορία.

Η Επιβλέπουσα Καθηγήτρια

Ιωάννα Τσίγκανου
Διευθύντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ
itsiganou@ekke.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ : ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ : ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: ΕΠΙΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ : ΕΠΙΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΩΤΟΚΟΛΟΥ : Δ.Υ.
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ :

ΕΝΤΥΠΟ: 25

ΣΕΛΙΣ :1

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ

Επώνυμο	ΜΠΟΖΙΟΥ
Όνομα	ΓΕΩΡΓΙΑ
Πατρώνυμο	
Μητρώνυμο	
Ημ/νία Γέννησης	
Αριθ. Δελτίου Ταυτότητας	
Τρόπος Αρχικής Εγγραφής	ΕΙΣΙΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Ημερομηνία Εγγραφής	29/10/18
Εξάμηνα Φοίτησης	4ο

Η ανωτέρω είναι φοιτήτρια στο 4ο εξάμηνο σπουδών του τμήματος μας για το Ακαδημαϊκό Έτος 2019-20.

Η εγγραφή για την ανωτέρω ισχύει από 01/09/19.

Η ίδρυση Σχολών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο ισχύει από την 1η Σεπτεμβρίου 2013 (Π.Δ. 76/2013 Α' 119)

Σημείωση : Κάθε Ακαδημαϊκό Έτος έχει δύο εξάμηνα φοίτησης.

Το Ακαδημαϊκό Έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου και λήγει την 31η Αυγούστου του επομένου.

Εξάμηνα Φοίτησης 4 (ΦΕΚ 2006/τ.Β'/23/07/14ε2485/τ.Β'/28/6/18)

ΑΘΗΝΑ : 10/03/20

Ο/Η ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ/Η ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΒΟΥΚΕΛΑΤΟΥ-ΑΝ.ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΗ

ΟΔΗΓΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ:

1. Πόσα χρόνια υπηρετεί στο Σώμα (Προϋπηρεσία).
2. Αν έχει χειριστεί περιστατικά βιασμού.
3. Τι γνώμη έχουν για το νόμο που αφορά στο βιασμό, αν το θεσμικό πλαίσιο είναι επαρκές ή θέλει συμπλήρωση. Τυχόν προτάσεις που έχουν για τη συμπλήρωσή του.
4. Η επαφή τους με το θύμα που έχει υποστεί βιασμό και έχουν προστρέξει στην αστυνομία, αν είναι περισσότερες γυναίκες, ποια τα χαρακτηριστικά τους (νέες, ελεύθερες παντρεμένες, εργαζόμενες κτλ).
5. Ποια η προσέγγιση πριν την επαφή (δηλαδή, πώς πλησιάζει το θύμα τον Αστυνομικό και πώς ο Αστυνομικός προσεγγίζει το θύμα), πώς αποτιμούν τη στάση του θύματος. Από τη στιγμή που έρχονται σε επαφή με τα θύματα, ποια είναι η γνώμη τους για τα θύματα (πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι για να καταγγείλουν το συμβάν) και γιατί πιστεύουν ότι δυσκολεύονται (δηλαδή, π.χ. αν γίνεται απόσυρση καταγγελίας και για ποιο λόγο).
6. Μια αφήγηση ενός περιστατικού που τους έκανε εντύπωση και γιατί τους έκανε εντύπωση (χωρίς αναφορά σε ονόματα).
7. Ποια τα χαρακτηριστικά του δράστη (νέος, ελεύθερος, παντρεμένος, εργαζόμενος κτλ), πώς αποτιμούν τη στάση του δράστη, πως πιστεύουν ότι κινούνται οι δράστες, τί πιστεύουν ότι συντελεί περισσότερο στο να υπάρξει βιασμός.
8. Ποια τα χαρακτηριστικά του αδικήματος (π.χ. αρπαγή), που λαμβάνει χώρα (π.χ. σε περιοχές υποβαθμισμένες), για ποιούς λόγους, αν υπάρχει αύξηση του αδικήματος τα τελευταία 10 χρόνια και πού το οφείλουν, αν γίνεται μεταξύ αγνώστων ή γνωστών.
9. Πώς πιστεύουν ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί όσον αφορά την α) πρόληψη και β) καταστολή.
10. Αν θεωρούν ότι είναι επαρκώς στελεχωμένοι (δηλαδή, αν έχουν τα κατάλληλα εργαλεία, εξοπλισμό αλλά και υποβοήθηση από εξειδικευμένο κατάλληλα προσωπικό βλ. ψυχολόγοι, κτλ), καταρτισμένοι και εκπαιδευμένοι για να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά. Τι προτάσεις έχουν για την καλύτερη αντιμετώπιση του αδικήματος (όσον αφορά στις ανάγκες των θυμάτων –το πρόγραμμα αντιμετώπισης βίας των θυμάτων εντός Αστυνομικών Τμημάτων–, και τη διαχείριση των δραστών), καθώς και τις ανάγκες των ιδίων των Αστυνομικών Οργάνων όσον αφορά τη συναισθηματική φόρτιση αυτών ως προϊόν του εν λόγω αδικήματος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
Δ/ση: Π.ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ 4 10177 ΑΘΗΝΑ
Αρμόδιος: [REDACTED]
Τηλέφωνο: 210 6922055, PCL:1035100
Φαξ: 2131527719
e-mail: communication.dir@astynomia.gr
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ.: 1821/ 20/966293

ΑΘΗΝΑ, 11/05/2020

Ηλεκτρονική διακίνηση για τους αποδέκτες που
είναι συνδεδεμένοι στο δίκτυο PCL.

ΠΡΟΣ: 'ΒΑΡΗ ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ'

Γ.Φ./Ε.Φ. Θεματολόγιον: (9009/12)

ΘΕΜΑ: Αίτημα της Μεταπτυχιακής Φοιτήτριας Μπόζιου Γεωργίας για συνεντεύξεις σε προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας στο πλαίσιο εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας με τίτλο: "Αντιλήψεις και νοηματοδοτήσεις αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού. Μία ποιοτική διερεύνηση".

ΣΧΕΤ:

- α) Υπ' αριθμό 1821/20/588867 από 18/03/2020 έγγραφο (ΑΕΑ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ/ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ)
- β) Υπ' αριθμό 1507/20/625553 από 24/03/2020 έγγραφο (ΑΕΑ/ΔΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ/ΤΜ.ΑΝΑΛΥΣ.ΑΝΤΙΜΕΤ.ΕΓΚΛΗΜ.)
- γ) Υπ' αριθμό 1821/20/641414 από 26/03/2020 έγγραφο (ΑΕΑ/ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ/ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ)
- δ) Υπ' αριθμό 2000/20/839393 από 24/04/2020 έγγραφο (Γ.Α.Δ.Α./ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ)
- ε) Υπ' αριθμό 2596/20/732567 από 07/04/2020 έγγραφο (ΥΠ.ΔΙΟΙΚ.ΥΠΛΑ/ΤΜ.ΑΝΘ.ΔΥΝ.)
- στ) Τα από 16/03/2020 και 02/05/2020 ηλεκτρονικά μηνύματα της εν θέματι με τα επισυναπτόμενα δικαιολογητικά.
- ζ) Το υπ' αριθ. 1821/20/956412 από 09/05/2020 Εισηγητικό Σημείωμα – Απόφαση κ. Αρχηγού Ε.Λ.ΑΣ.

Γνωρίζεται ότι με το ανωτέρω (ζ) σχετικό, εγκρίθηκε το αίτημα της μεταπτυχιακής φοιτήτριας ΜΠΟΖΙΟΥ Γεωργίας για την πραγματοποίηση συνεντεύξεων, σε 15-20 αστυνομικούς (άνδρες – γυναίκες) της Δ/σης Ασφάλειας Αττικής, στο πλαίσιο εκπόνησης της εν θέματι διπλωματικής εργασίας, σύμφωνα με τον επισυναπτόμενο οδηγό συνέντευξης.

Βασική προεπιβλεπόμενη αποτελέσει:

- 1) Η διενέργεια των συνεντεύξεων να πραγματοποιηθεί μέσω χρήσης σύγχρονων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) π.χ. Skype, κατόπιν συνεννόησης με τους εθελοντές αστυνομικούς, σε χρόνο εκτός εργασίας και να τηρηθεί η ανωνυμία και η έγγραφη συναίνεση των συμμετεχόντων.
- 2) Η διασφάλιση ότι τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν από την έρευνα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την πραγματοποίηση των σκοπών της σύλλογής και εξερεύνησής τους.
- 3) Η αποστολή των αποτελεσμάτων της έρευνας στη Δ/ση Επικοινωνίας/Α.Ε.Α προς αξιολόγηση και έγκριση πριν από ενδεχόμενη δημοσίευσή σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια και περιοδικά καθώς και για την περαιτέρω

αξιοποίηση τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Η Δ/ση Ασφάλειας Αττικής παρακαλείται για τον ορισμό αρμόδιου Αξιωματικού της δυνάμεως της, ο οποίος θα έρθει σε απευθείας επικοινωνία με την αιτούσα.

Τα Γραφεία της Ηγεσίας που υποβάλλεται το παρόν, παρακαλούνται για την ενημέρωσή τους.

Οι Υπηρεσίες στις οποίες κοινοποιείται, παρακαλούνται για την ενημέρωσή τους και τις τυχόν δικές τους περαιτέρω ενέργειες.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΥ

ΠΡΟΣ

- 1) ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
- 2) ΜΠΟΖΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

- 1) ΕΠΙΤΕΛΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΡΧΗΓΟΥ
- 2) ΔΕΑ/ΥΠΑΡΧΗΓΟΣ ΕΛ.ΑΣ.
- 3) ΔΕΑ/ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ
- 4) ΔΕΑ/ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
- 5) ΔΕΑ/ΔΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
- 6) ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ

Παράρτημα ΙΙΙ

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εγκληματολογία» στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Τμήμα Κοινωνιολογίας, καλείστε να συμμετάσχετε σε μία επιστημονική έρευνα για την εκπόνηση της Διπλωματικής μου εργασίας με θέμα **«Αντιλήψεις και νοηματοδοτήσεις αστυνομικών για το αδίκημα του βιασμού. Μια ποιοτική διερεύνηση»**, με επιβλέπουσα Καθηγήτρια η Δρ. Ιωάννα Τσίγκανου, Δ/ντρια Ερευνών, ΕΚΚΕ, με μέλη τους Ομότιμους Καθηγητές τους Α. Λυδάκη και Α. Μαγγανά.

Σκοπός της εν λόγω επιστημονικής έρευνας είναι να μεταφερθεί πολύτιμη γνώση και εμπειρία μερίδας μάχιμων Στελεχών που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αντιμετώπισης του αδικήματος αυτού, δεδομένου ότι υφίσταται μεγάλος σκοτεινός αριθμός και εμφανίζεται δυσκολία στην καταγγελία του.

Προτού συμφωνήσετε με τη συμμετοχή σας στην έρευνα, σας γνωρίζω ότι:

- ❖ Η συμμετοχή σας στην εν λόγω έρευνα είναι εθελοντική.
- ❖ Θα τηρηθεί η ανωνυμία της συμμετοχής σας.
- ❖ Η συνέντευξη θα μαγνητοφωνηθεί στα πλαίσια συλλογής των δεδομένων.
- ❖ Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν από την έρευνα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής και επεξεργασίας τους.
- ❖ Μπορείτε να αποχωρήσετε από την έρευνα ανά πάσα στιγμή.
- ❖ Με το πέρας της εκπόνησης της Διπλωματικής εργασίας, θα αποσταλεί στη Δ/νση Επικοινωνίας /Α.Ε.Α προς αξιολόγηση και έγκριση πριν από ενδεχόμενη δημοσίευση σε διεθνή επιστημονικά συνέδρια και περιοδικά καθώς και για την περαιτέρω αξιοποίηση τους από τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Έχω διαβάσει τις ανωτέρω αναφερόμενες πληροφορίες και συμφωνώ να συμμετέχω στη συγκεκριμένη επιστημονική έρευνα.

Ονοματεπώνυμο συμμετέχοντος / συμμετέχουσας στην έρευνα:

Ημερομηνία:

Υπογραφή: